

ภาวะเศรษฐกิจการเกษตรปี 2563 และแนวโน้มปี 2564

Agricultural Economic Outlook

กองนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตร
สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

คำนำ

กองนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ได้จัดทำภาวะเศรษฐกิจการเกษตรปี 2563 และแนวโน้มปี 2564 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรายงานผลการวิเคราะห์ปัจจัยและสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อภาคเกษตรและทิศทางการเติบโตของภาคเกษตรในปี 2563 ตลอดจนการคาดการณ์แนวโน้มในปี 2564 เพื่อให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในทุกภาคส่วนใช้ประโยชน์จากรายงานดังกล่าว

การจัดทำรายงานภาวะเศรษฐกิจการเกษตรได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีในการสนับสนุนข้อมูลด้านเศรษฐกิจการเกษตรจากศูนย์สารสนเทศการเกษตร ศูนย์ข้อมูลเกษตรแห่งชาติ และสถานการณ์รายสินค้าจากสำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร รวมทั้งได้มีการประมวลสถานการณ์ทางเศรษฐกิจในภาพรวมและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับภาคเกษตร โดยใช้ข้อมูลจากสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงพาณิชย์ กรมอุตุนิยมวิทยา กรมชลประทาน และหน่วยงานวิจัยต่าง ๆ จึงขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

หากท่านมีข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติม กรุณาแจ้งกองนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตร โทรศัพท์ 0-2940-6488 หรืออีเมล bappecon@gmail.com เพื่อจะได้ปรับปรุงรายงานให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

กองนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตร
สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
ธันวาคม 2563

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปผู้บริหาร	(ก)
ส่วนที่ 1 ภาวะเศรษฐกิจการเกษตรปี 2563 และแนวโน้มปี 2564	1
1. ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจภายนอก	2
2. เศรษฐกิจไทยในภาพรวม	6
3. ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจการเกษตร	7
4. ภาวะเศรษฐกิจการเกษตรปี 2563	24
5. แนวโน้มเศรษฐกิจการเกษตรปี 2564	31
ส่วนที่ 2 ความเหมาะสมของเกษตรกร ปี 2562	41
ส่วนที่ 3 โครงการศึกษาต้นทุนโลจิสติกส์การเกษตร	49
ส่วนที่ 4 แนวทางการบริหารจัดการสินค้าข้าว	55
ส่วนที่ 5 การศึกษาวิจัย เรื่อง แนวทางการเพิ่มการใช้ยางพาราในประเทศ และการจัดการสวนยางพาราอย่างยั่งยืนตามมาตรฐานสากล	59

บทสรุปผู้บริหาร

ภาวะเศรษฐกิจการเกษตรปี 2563

ภาวะเศรษฐกิจการเกษตรปี 2563 หดตัวร้อยละ 3.3 เมื่อเทียบกับปี 2562 โดยสาขาพืช สาขาประมง สาขาบริการทางการเกษตร และสาขาป่าไม้ หดตัวร้อยละ 4.7 2.6 3.6 และ 0.5 ตามลำดับ ส่วนสาขาปศุสัตว์ ขยายตัวร้อยละ 2.7

ปัจจัยลบ

■ สถานการณ์ภัยแล้งที่รุนแรงต่อเนื่องจากปี 2562 ถึงช่วงกลางปี 2563 ทำให้มีปริมาณน้ำไม่เพียงพอต่อการเพาะปลูกพืช และการเจริญเติบโตของพืชและสัตว์น้ำ ส่งผลให้ผลผลิตพืชและประมงสำคัญลดลง ทั้งข้าว มันสำปะหลัง อ้อยโรงงาน สับปะรดโรงงาน ยางพารา ปาล์มน้ำมัน มังคุด เงาะ กุ้งทะเล เพาะเลี้ยง และปลาน้ำจืด นอกจากนี้ ฝนที่มามากในช่วงต้นฤดูเพาะปลูก และภาวะฝนทิ้งช่วงในบางพื้นที่ ทำให้เกษตรกรมีการปรับเปลี่ยนการเพาะปลูกพืช

■ การระบาดของโรคและแมลงศัตรูพืชหลายชนิด อาทิ โรคใบด่างมันสำปะหลัง โรคไหม้ข้าว โรคใบร่วงยางพารา และการระบาดของหนอนกระทู้ข้าวโพดลายจุด ส่งผลให้ผลผลิตพืชบางส่วนได้รับความเสียหาย

■ สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ในช่วงต้นปี 2563 ทำให้มีมาตรการปิดเมือง ไม่มีเที่ยวบินและพนักงานในการขนส่งสินค้า รวมถึงการปิดด่านการค้าชายแดน ส่งผลกระทบต่อการขนส่ง การค้า และการส่งออกสินค้าเกษตร

■ การปิดสถานประกอบการ การหยุดชะงักของกิจกรรมการผลิต การขนส่ง ภาคการท่องเที่ยว ภาคบริการต่าง ๆ จากโควิด-19 ทำให้แรงงานต่างด้าวเดินทางกลับประเทศ และยังไม่สามารถเดินทางกลับเข้ามาทำงานในประเทศไทยได้ ส่งผลให้เกิดปัญหาขาดแคลนแรงงานในภาคเกษตร อาทิ แรงงานเก็บผลไม้ และแรงงานกรีดยาง

■ เศรษฐกิจโลกที่อยู่ในภาวะชะลอตัว รวมทั้งความขัดแย้งทางการค้าระหว่างประเทศ ส่งผลให้การส่งออกสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ของไทยฟื้นตัวได้ช้า

ปัจจัยบวก

■ **มาตรการเยียวยาและฟื้นฟูเกษตรกร จากผลกระทบของโควิด-19** โดยมาตรการเยียวยาเกษตรกร ได้มีการจ่ายเงิน 5,000 บาท ให้แก่เกษตรกร ต่อเนื่อง 3 เดือน เพื่อช่วยบรรเทาผลกระทบจากวิกฤตโควิด-19 ทำให้เกษตรกรมีรายได้และสามารถทำการเกษตรได้ต่อเนื่อง มาตรการรองรับแรงงานคืนถิ่น ได้ช่วยเหลือให้แรงงานที่ถูกเลิกจ้างกลับคืนถิ่นบ้านเกิดมาทำการเกษตรให้สามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ และโครงการ 1 ตำบล 1 เกษตรทฤษฎีใหม่ เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันและเป็นทางรอดในสถานการณ์การระบาดของโควิด-19

■ **การส่งเสริมและพัฒนาตลาดสินค้าเกษตรออนไลน์** ผ่านแพลตฟอร์ม Lazada และ Shopee ช่วยเพิ่มช่องทางในการจำหน่ายสินค้าเกษตรให้แก่เกษตรกรและสถาบันเกษตรกร

■ **การดำเนินนโยบายอย่างต่อเนื่องของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์** อาทิ การพัฒนาเกษตรกรสู่ Smart Farmer และพัฒนาสถาบันเกษตรกรให้มีความเข้มแข็ง ส่งเสริมเกษตรกรมีอาชีพที่มีศักยภาพทั้งด้านการผลิต การแปรรูป และการตลาด โดยใช้หลักการตลาดนำการผลิตควบคู่กับการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม

■ **มาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจของภาครัฐ** อาทิ โครงการ “เราไม่ทิ้งกัน” โครงการ “เราเที่ยวด้วยกัน” และโครงการ “คนละครึ่ง” ทำให้คนไทยเดินทางท่องเที่ยวและบริโภคสินค้ามากขึ้น ส่งผลให้ความต้องการสินค้าเกษตรและอาหารเพิ่มขึ้น

■ **ศักยภาพในการผลิตสินค้าเกษตรของไทย** และความเชื่อมั่นในคุณภาพมาตรฐานของสินค้าเกษตรไทย ทำให้หลายประเทศยังคงมีความต้องการนำเข้าสินค้าเกษตรและอาหารของไทย

แนวโน้มเศรษฐกิจการเกษตรปี 2564

แนวโน้มเศรษฐกิจการเกษตรปี 2564 คาดว่าจะขยายตัวอยู่ในช่วงร้อยละ 1.3–2.3 โดยสาขาพืช ขยายตัวร้อยละ 1.9–2.9 สาขาปศุสัตว์ ขยายตัวร้อยละ 1.0–2.0 สาขาประมง ขยายตัวร้อยละ 0.1–1.1 สาขาบริการทางการเกษตร ขยายตัวร้อยละ 0.2–1.2 และสาขาป่าไม้ ขยายตัวร้อยละ 1.0–2.0 โดยมีปัจจัยสนับสนุน ดังนี้

■ สภาพอากาศที่เอื้ออำนวยต่อการทำการเกษตรมากขึ้น โดยคาดว่าจะมีปริมาณน้ำเพียงพอสำหรับการเพาะปลูก และไม่ประสบปัญหาภัยแล้งที่รุนแรงเหมือนปีที่ผ่านมา

■ การดำเนินนโยบายด้านการเกษตรที่ต่อเนื่อง ทั้งการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ การพัฒนา Smart Farmer และ Young Smart Farmer การจัดทำฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) เพื่อการตัดสินใจ การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการผลิตและยกระดับคุณภาพสินค้าเกษตร การส่งเสริมการรวมกลุ่ม การใช้หลักการตลาดนำการผลิต ทำให้การบริหารการผลิตมีความสอดคล้องกับความต้องการของตลาด มีการวางแผนการผลิต และการใช้ปัจจัยการผลิตอย่างเหมาะสม ซึ่งช่วยลดต้นทุนการผลิต ทำให้เกษตรกรมีรายได้ที่มีเสถียรภาพมากขึ้น รวมถึงการดำเนินแผนงานโครงการที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรตามกรอบการฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

■ ในปี 2564 คาดว่าจะเป็นโอกาสของภาคเกษตรไทยที่ประเทศต่าง ๆ มีการนำเข้าอาหารจากประเทศไทยเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะสินค้าปศุสัตว์และผลิตภัณฑ์ ซึ่งมีระบบการผลิตที่ได้มาตรฐาน และการเฝ้าระวังควบคุมโรคระบาดอย่างต่อเนื่อง ทำให้ต่างประเทศมีความเชื่อมั่นในคุณภาพสินค้าของไทย

■ สถานการณ์เศรษฐกิจไทยโดยรวมในปี 2564 ที่มีแนวโน้มขยายตัว รวมทั้งมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจของภาครัฐที่ต่อเนื่อง ช่วยสนับสนุนให้มีการบริโภคสินค้าและบริการมากขึ้น ส่งผลให้ความต้องการสินค้าเกษตรและอาหารเพิ่มขึ้น

■ ทิศทางเศรษฐกิจโลกในปี 2564 ที่มีแนวโน้มขยายตัวได้ รวมถึงโอกาสในด้านความร่วมมือและการเจรจาข้อตกลงทางการค้าของไทยกับประเทศคู่ค้าซึ่งจะเป็นผลดีต่อการส่งออกสินค้าเกษตรและอาหารของไทย

อัตราการเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตร

หน่วย: ร้อยละ

สาขา	2563	2564
ภาคเกษตร	-3.3	1.3-2.3
พืช	-4.7	1.9-2.9
ปศุสัตว์	2.7	1.0-2.0
ประมง	-2.6	0.1-1.1
บริการทางการเกษตร	-3.6	0.2-1.2
ป่าไม้	-0.5	1.0-2.0

ที่มา: กองนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

ส่วนที่ 1

ภาวะเศรษฐกิจการเกษตรปี 2563 และแนวโน้มปี 2564

ภาวะเศรษฐกิจการเกษตรปี 2563 และแนวโน้มปี 2564

1. ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจภายนอก

1.1 เศรษฐกิจโลก

ในเดือนตุลาคม 2563 กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund: IMF) คาดการณ์ว่าเศรษฐกิจโลกปี 2563 จะหดตัวร้อยละ 4.4 ปรับตัวดีขึ้นเล็กน้อย จากที่คาดการณ์ไว้เดิม ณ เดือนมิถุนายน 2563 ว่าจะหดตัวร้อยละ 4.9 เนื่องจากประเมินว่าในช่วงไตรมาส 2 เศรษฐกิจโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเศรษฐกิจของประเทศพัฒนาแล้วมีการฟื้นตัวดีกว่าที่คาดไว้ จากการคลายมาตรการปิดเมือง อย่างไรก็ตาม สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ยังคงส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโลกในปี 2563 และปี 2564 ที่จะทำให้เกิดปัญหาการว่างงานสูงขึ้นเป็นวงกว้างทั้งประเทศพัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งในระยะต่อไปจะทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมทางรายได้ระหว่างประเทศพัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนา และอาจมีประชากรโลกกว่า 90 ล้านคน เข้าสู่ภาวะยากจน นอกจากนี้ ในปี 2563 เศรษฐกิจโลก ยังคงเผชิญกับปัจจัยเสี่ยงสำคัญ อาทิ อุปสงค์ที่บางเบา ภาคการท่องเที่ยวหดตัว ความกังวลในตลาดการเงินและเงินทุนเคลื่อนย้ายระหว่างประเทศ ราคาน้ำมันดิบในตลาดโลก และสงครามการค้าระหว่างสหรัฐอเมริกา และจีน

เมื่อพิจารณาถึงเศรษฐกิจของประเทศที่สำคัญในปี 2563 พบว่า สหรัฐอเมริกา หดตัวร้อยละ 4.3 โดยปรับตัวดีขึ้นจากที่คาดการณ์ไว้เมื่อเดือนมิถุนายน 2563 ว่าจะหดตัวร้อยละ 8.0 ซึ่งเศรษฐกิจสหรัฐฯ ที่หดตัวลดลง เป็นผลมาจากมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาล เช่น การให้เงินช่วยเหลือกับภาคครัวเรือน การประกันรายได้แก่ผู้ว่างงาน ขณะที่การจ้างงานเริ่มฟื้นตัว อย่างไรก็ตาม เศรษฐกิจสหรัฐฯ ยังคงเผชิญกับความเสียหายหลายประการ เช่น ตัวเลขผู้ติดเชื้อโควิด-19 ที่ยังเพิ่มสูงต่อเนื่อง การใช้จ่ายภาคครัวเรือนที่ลดลง และเงินสกุลดอลลาร์สหรัฐฯ ที่อ่อนค่าลง สำหรับกลุ่มยูโรโซน (ประเทศเยอรมนี ฝรั่งเศส อิตาลี และสเปน) หดตัวร้อยละ 8.3 โดยปรับตัวดีขึ้นจากที่คาดการณ์ไว้เมื่อเดือนมิถุนายน 2563 ว่าจะหดตัวร้อยละ 10.2 จากการที่เศรษฐกิจเริ่มฟื้นตัวขึ้นจากการผ่อนคลายมาตรการปิดเมือง โดยธนาคารกลางต่าง ๆ ของประเทศสมาชิกดำเนินนโยบายการเงินที่มีแนวโน้มผ่อนคลาย คงอัตราดอกเบี้ยให้อยู่ในระดับต่ำเพื่อรักษาเสถียรภาพของระบบการเงิน บรรเทาปัญหาการลดลงของอุปสงค์ในประเทศ อาทิ เยอรมนี โดยรัฐบาลขยายมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจ เช่น ขยายเวลาโครงการจ้างงานระยะสั้น ยกเลิกการเก็บภาษีในบางประเภท ฝรั่งเศส โดยรัฐบาลออกมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจ เช่น ลดภาษีสำหรับภาคธุรกิจ ส่วนเศรษฐกิจญี่ปุ่น หดตัวร้อยละ 5.3 โดยปรับตัวดีขึ้นกว่าที่เคยคาดการณ์ไว้เมื่อเดือนมิถุนายน 2563 เป็นผลจากการที่เศรษฐกิจเริ่มฟื้นตัวหลังจากที่รัฐบาลยกเลิกมาตรการฉุกเฉิน รวมถึงภาคธุรกิจขยายกำลังการผลิต ขณะที่เศรษฐกิจจีนขยายตัวร้อยละ 1.9 เนื่องจากอุปสงค์ในประเทศฟื้นตัว การนำเข้าขยายตัวได้ดี สำหรับเศรษฐกิจของอาเซียน 5 (ประเทศอินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ ไทย และเวียดนาม) หดตัวร้อยละ 3.4 จากที่คาดการณ์ไว้เมื่อเดือนมิถุนายน 2563 ว่าจะหดตัวร้อยละ 2.0

ทั้งนี้ IMF คาดว่า การขยายตัวของเศรษฐกิจโลกในปี 2564 จะอยู่ที่ร้อยละ 5.2 จากการฟื้นตัวของเศรษฐกิจโลกภายหลังการคลี่คลายของสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ทั้งนี้ การฟื้นตัวดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยมาตรการทางการคลังและมาตรการทางการเงินจากรัฐบาลของประเทศต่าง ๆ เพื่อเยียวยาผลกระทบที่เกิดจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 และสนับสนุนการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจ โดยได้คาดการณ์ว่า เศรษฐกิจสหรัฐอเมริกา ยูโรโซน ญี่ปุ่น จีน และอาเซียน 5 จะขยายตัวร้อยละ 3.1 5.2 2.3 8.2 และ 6.2 ตามลำดับ

ตารางที่ 1 อัตราการขยายตัวของเศรษฐกิจโลกและประเทศต่างๆ

หน่วย: ร้อยละ

ประเทศ	2562	2563f	2564f
โลก	2.8	-4.4	5.2
สหรัฐอเมริกา	2.2	-4.3	3.1
ยูโรโซน*	1.3	-8.3	5.2
ญี่ปุ่น	0.7	-5.3	2.3
จีน	6.1	1.9	8.2
อาเซียน 5**	4.9	-3.4	6.2

ที่มา: World Economic Outlook, October 2020, IMF

หมายเหตุ: * ประเทศเยอรมนี ฝรั่งเศส อิตาลี และสเปน

** ประเทศอินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ ไทย และเวียดนาม

f ตัวเลขประมาณการ

1.2 เศรษฐกิจการเกษตรโลก

สถานการณ์ด้านราคาสินค้าเกษตรและอาหารในตลาดโลก สะท้อนจากดัชนีราคาอาหาร ซึ่งจัดทำโดย Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO) พบว่า ดัชนีราคาอาหารเฉลี่ยในปี 2563 (เดือนมกราคม-พฤศจิกายน 2563) อยู่ที่ระดับ 97.0 เพิ่มขึ้นร้อยละ 2.7 จากช่วงเดียวกันของปี 2562 ซึ่งเฉลี่ยอยู่ที่ระดับ 94.5 โดยกลุ่มสินค้าที่มีราคาเฉลี่ยเพิ่มขึ้น ได้แก่ น้ำมันพืช ธัญพืช และน้ำตาล ส่วนกลุ่มสินค้าที่มีราคาเฉลี่ยลดลง ได้แก่ เนื้อสัตว์ และผลิตภัณฑ์นม

 ราคาสินค้ากลุ่มน้ำมันพืชเฉลี่ยในปี 2563 เพิ่มขึ้น โดยราคาน้ำมันปาล์มมีทิศทางเพิ่มขึ้น จากการชะลอการผลิตในประเทศผู้ผลิตหลัก ประกอบกับความต้องการนำเข้าทั่วโลกที่เพิ่มขึ้นมากกว่าที่คาดการณ์ไว้ สำหรับราคาน้ำมันถั่วเหลืองปรับตัวเพิ่มขึ้นตามปริมาณการผลิตที่ลดลงของประเทศผู้ผลิตหลัก ประกอบกับมีความต้องการของอุตสาหกรรมการผลิตไบโอดีเซลของสหรัฐอเมริกา ส่วนราคาน้ำมันเมล็ดทานตะวันเพิ่มขึ้น เนื่องจากความต้องการนำเข้าจากจีนเพิ่มขึ้น และราคาน้ำมันเรพซิดเพิ่มขึ้น เนื่องจากปริมาณผลผลิตทั่วโลกค่อนข้างทรงตัว

 ราคาสินค้ากลุ่มธัญพืชเฉลี่ยในปี 2563 เพิ่มขึ้น โดยข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ปรับตัวเพิ่มขึ้น จากความต้องการของจีนและสหรัฐอเมริกา ราคาข้าวฟ่างปรับตัวเพิ่มขึ้น จากความต้องการนำเข้าจากจีน ที่เพิ่มขึ้น ราคาข้าวบาร์เลย์ปรับตัวเพิ่มขึ้น เป็นผลจากการส่งออกจากอาร์เจนตินาไปจีนเพิ่มขึ้นอย่างมาก ราคาข้าวปรับตัวเพิ่มขึ้น เนื่องจากปริมาณผลผลิตที่มีอยู่จำกัดตามฤดูกาลและความต้องการของแอฟริกาที่มีเพิ่มขึ้น โดยราคาข้าวเมล็ดสั้น (จาปอนิกา) และราคาข้าวหอมและข้าวเมล็ดยาว (อินดิกา) ปรับตัวเพิ่มขึ้น ส่วนราคาข้าวสาลีปรับตัวเพิ่มขึ้น จากการคาดการณ์ผลผลิตที่ลดลงในยุโรป และปริมาณการสั่งซื้อที่มีเพิ่มขึ้น

 ราคาสินค้ากลุ่มเนื้อสัตว์เฉลี่ยในปี 2563 ลดลง โดยราคาเนื้อสุกรปรับตัวลดลง เนื่องจากความต้องการนำเข้าของประเทศต่าง ๆ ลดลง จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่ส่งผลให้ความต้องการบริโภคอาหารลดลง สำหรับราคาเนื้อวัวและเนื้อสัตว์ปีกลดลงจากปริมาณการนำเข้าที่ลดลง แม้ว่าในภูมิภาคการผลิตที่สำคัญจะมีกิจกรรมการฆ่าและและการแปรรูปที่ลดลง เช่นเดียวกับราคาเนื้อแกะที่ปรับตัวลดลง เนื่องจากความต้องการนำเข้าลดลง ท่ามกลางการผลิตเนื้อแกะในฤดูกาลใหม่ที่มีอย่างต่อเนื่อง

 ราคาสินค้ากลุ่มผลิตภัณฑ์นมเฉลี่ยในปี 2563 ลดลง โดยราคาผลิตภัณฑ์นมที่สำคัญ ได้แก่ เนย เนยแข็ง นมผง และนมผงขาดมันเนยมีราคาลดลง เนื่องจากผลผลิตมีปริมาณมากตามฤดูกาล ประกอบกับความต้องการนำเข้าจากทั่วโลกที่ลดลง จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19

 ราคาน้ำตาลเฉลี่ยในปี 2563 เพิ่มขึ้น เนื่องจากผลผลิตน้ำตาลของบราซิลและอินเดีย ซึ่งเป็นผู้ผลิตน้ำตาลรายใหญ่ของโลกมีปริมาณลดลง เนื่องจากปริมาณน้ำฝนที่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย อย่างไรก็ตาม ราคาน้ำตาลยังมีความผันผวนสูงจากความไม่แน่นอนของตลาดน้ำมันดิบและการเปลี่ยนแปลงค่าเงินเรียลของบราซิลเมื่อเทียบกับเงินดอลลาร์สหรัฐ

ตารางที่ 2 ดัชนีราคาอาหารโลก จำแนกตามกลุ่มสินค้า

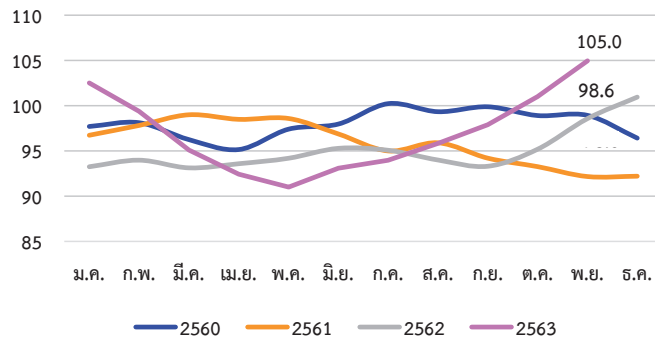
หน่วย: ร้อยละ

กลุ่มสินค้า	เฉลี่ย ม.ค.-พ.ย.		อัตราการเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)
	2562	2563	
ดัชนีราคาอาหารโลก	94.5	97.0	2.7
น้ำมันพืช	81.6	96.6	18.3
ธัญพืช	96.3	101.5	5.5
น้ำตาล	78.2	78.8	0.8
เนื้อสัตว์	99.4	95.4	-4.0
ผลิตภัณฑ์นม	102.7	101.1	-1.6

ที่มา: Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO)

ดัชนีราคาอาหารโลก ปี 2560–2563

(Food Price Index, 2014–2016 = 100)

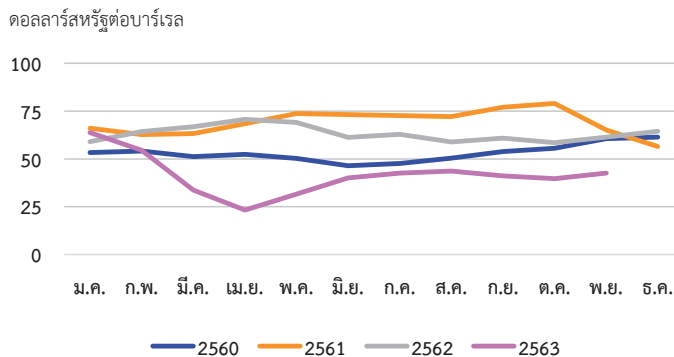

ที่มา : FAO

1.3 ราคาน้ำมันในตลาดโลก

ราคาน้ำมันดิบดูไบในเดือนมกราคม-พฤศจิกายน 2563 เฉลี่ยอยู่ที่ 41.52 ดอลลาร์สหรัฐต่อบาร์เรล ลดลงจากช่วงเดียวกันของปี 2562 ซึ่งเฉลี่ยอยู่ที่ 63.07 ดอลลาร์สหรัฐต่อบาร์เรล หรือลดลงร้อยละ 34.16 โดยอุปทานน้ำมันส่วนเกินเพิ่มขึ้น เนื่องจากความต้องการใช้น้ำมันลดลงตามภาวะเศรษฐกิจโลกที่ชะลอตัว จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่แพร่ระบาดไปทั่วโลกทำให้หลายประเทศออกมาตรการควบคุมโรค มีการขยายมาตรการปิดเมือง และมาตรการทางสังคมที่เข้มงวด ส่งผลให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจลดลงอย่างมาก ประกอบกับความล้มเหลวของการเจรจาตกลงเพื่อควบคุมการผลิตน้ำมันของกลุ่มผู้ผลิตน้ำมันรายใหญ่ หลังจากข้อตกลงร่วมในการควบคุมปริมาณการผลิตเดิมสิ้นสุดในเดือนมีนาคม 2563 บางประเทศมีการกลับมาผลิตเพื่อแย่งส่วนแบ่งการตลาด ส่งผลให้ราคาน้ำมันในเดือนเมษายนลดลงอย่างมาก อย่างไรก็ตาม กลุ่มผู้ผลิตน้ำมันทั้งในและนอกกลุ่มโอเปกได้มีการเจรจาและได้ข้อสรุปร่วมกันในการทยอยปรับลดปริมาณการผลิต ทำให้ราคาน้ำมันค่อย ๆ ปรับตัวขึ้นในช่วงครึ่งหลังของปี

ราคาน้ำมันดิบดูไบ

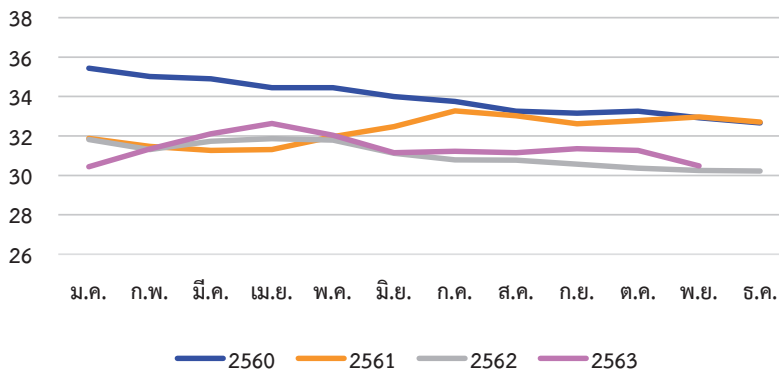

ที่มา : World Bank

1.4 อัตราแลกเปลี่ยน

อัตราแลกเปลี่ยนเงินบาทต่อดอลลาร์สหรัฐเฉลี่ยเดือนมกราคม-พฤศจิกายน 2563 อยู่ที่ 31.40 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐ อ่อนค่าขึ้นเมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปี 2562 ซึ่งเฉลี่ยอยู่ที่ 30.12 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐ หรืออ่อนค่าลงร้อยละ 0.83 เนื่องจากดุลบัญชีเดินสะพัดที่ยังเกินดุลที่ลดลงอย่างมีนัยสำคัญจากปีที่ผ่านมา และการประกาศลดดอกเบี้ยนโยบายของธนาคารแห่งประเทศไทยในช่วงที่ผ่านมา ประกอบกับดัชนีค่าเงินดอลลาร์สหรัฐแข็งค่าขึ้นเล็กน้อย จากเศรษฐกิจโลกที่เข้าสู่ภาวะถดถอย (Global Recession) ที่เป็นผลมาจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ทำให้มีความต้องการถือครองสินทรัพย์ปลอดภัยของสหรัฐอเมริกามากขึ้น และเมื่อเทียบกับคู่ค้า/คู่แข่งอื่น ๆ เงินบาทยังเคลื่อนไหวอ่อนค่าขึ้นสะท้อนจากดัชนีค่าเงินบาทที่แท้จริง (REER) ที่ลดลงจากช่วงเดียวกันของปีที่ผ่านมา

อัตราแลกเปลี่ยนเงินบาทต่อดอลลาร์สหรัฐ

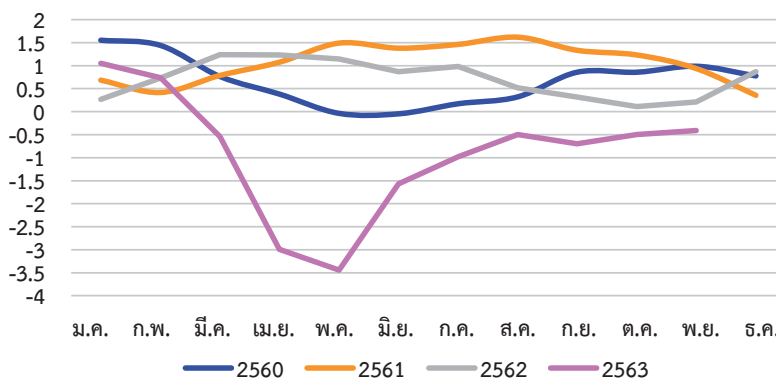
ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

2. เศรษฐกิจไทยในภาพรวม

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) คาดว่าเศรษฐกิจไทยในปี 2563 จะลดลงร้อยละ 6.0 (ณ วันที่ 16 พฤศจิกายน 2563) โดยมีข้อจำกัดจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ปัญหาภัยแล้ง และความล่าช้าของงบประมาณ ซึ่งปรับตัวดีขึ้นจากที่คาดการณ์ไว้ที่ร้อยละ (-7.8)-(-7.3) เมื่อเดือนสิงหาคม 2563 เนื่องจากการบริโภคภาคเอกชนที่ปรับตัวดีขึ้นเร็วกว่าที่คาด โดยเป็นผลจากการกลับมาดำเนินกิจกรรมและการเปิดดำเนินธุรกิจอย่างเป็นปกติมากขึ้นภายหลังการผ่อนคลายมาตรการควบคุมการแพร่ระบาดและผลของการดำเนินมาตรการช่วยเหลือเยียวยาและการกระตุ้นการบริโภคที่ดำเนินออกมาอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่การลงทุนภาครัฐที่ขยายตัวเร่งขึ้น ให้สอดคล้องกับการใช้จ่ายงบประมาณภายใต้พระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 และการผลิตในภาคอุตสาหกรรมและภาคเกษตรเริ่มฟื้นตัวดีขึ้น ตามผลการฟื้นตัวของอุปสงค์ภายในประเทศและการส่งออก สศช. คาดว่าเศรษฐกิจไทยในปี 2564 จะขยายตัวร้อยละ 3.5-4.5 โดยมีแรงสนับสนุนสำคัญจาก

1) การปรับตัวดีขึ้นของอุปสงค์ภายในประเทศ 2) การฟื้นตัวของเศรษฐกิจและปริมาณการค้าโลก
 3) แรงขับเคลื่อนจากภาครัฐจากการเบิกจ่ายภายใต้กรอบงบประมาณและมาตรการทางเศรษฐกิจ และ
 4) ฐานการขยายตัวที่ต่างผิดปกติในปี 2563 ทั้งนี้ คาดว่ามูลค่าการส่งออกสินค้าจะขยายตัวร้อยละ 4.2 การบริโภคภาคเอกชนและการลงทุนรวมขยายตัวร้อยละ 2.4 และร้อยละ 6.6 ตามลำดับ อัตราเงินเฟ้อทั่วไปเฉลี่ยอยู่ในช่วงร้อยละ 0.7-1.7 และดุลบัญชีเดินสะพัดเกินดุลร้อยละ 2.6 ของ GDP ในปี 2563 อัตราดอกเบี้ยนโยบาย อยู่ที่ร้อยละ 0.5 ต่อปี จากผลการประชุมของคณะกรรมการนโยบายการเงิน (กนง.) เมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2563 เนื่องจากประเมินว่าเศรษฐกิจไทยปรับตัวดีขึ้นกว่าที่คาดไว้ แต่มีแนวโน้มฟื้นตัวช้าและยังต้องการแรงสนับสนุนจากอัตราดอกเบี้ยนโยบายที่อยู่ในระดับต่ำอย่างต่อเนื่อง โดยคาดว่าจะใช้เวลาประมาณสองปีก่อนที่กิจกรรมทางเศรษฐกิจโดยรวมจะกลับสู่ระดับก่อนการแพร่ระบาดของโควิด-19 อย่างไรก็ดี การฟื้นตัวของเศรษฐกิจยังเปราะบางและมีความไม่แน่นอนสูง และรักษาขีดความสามารถในการดำเนินนโยบายการเงินที่มีจำกัดเพื่อใช้ในจังหวะที่เหมาะสมและเกิดประสิทธิผลสูงสุดสำหรับอัตราเงินเฟ้อทั่วไปเฉลี่ยในเดือนมกราคม-พฤศจิกายน 2563 ลดลงร้อยละ 0.9 เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปี 2562

อัตราเงินเฟ้อทั่วไป

ที่มา : กองสารสนเทศและดัชนีเศรษฐกิจการค้า สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า กระทรวงพาณิชย์

3. ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจการเกษตร

3.1 ปัจจัยพื้นฐาน

1) **เนื้อที่เพาะปลูก เนื้อที่เก็บเกี่ยว และเนื้อที่ให้ผลของพืชที่สำคัญในปี 2563** เนื้อที่เพาะปลูกข้าวนาปีและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เนื้อที่เก็บเกี่ยวมันสำปะหลัง เนื้อที่ให้ผลยางพาราและปาล์มน้ำมันเพิ่มขึ้นจากปี 2562 ส่วนเนื้อที่เพาะปลูกข้าวนาปรังและเนื้อที่เก็บเกี่ยวอ้อยโรงงานลดลง โดยคาดว่าในปี 2564 เนื้อที่เพาะปลูกข้าวนาปีและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เนื้อที่เก็บเกี่ยวมันสำปะหลัง และเนื้อที่ให้ผลปาล์มน้ำมัน จะมีทิศทางเพิ่มขึ้น ขณะที่เนื้อที่เพาะปลูกข้าวนาปรัง เนื้อที่เก็บเกี่ยวอ้อยโรงงานและเนื้อที่ให้ผลยางพารา มีแนวโน้มลดลง

ตารางที่ 3 เนื้อที่เพาะปลูก เนื้อที่เก็บเกี่ยว และเนื้อที่ให้ผลพืชที่สำคัญ (Outlook)

หน่วย: ล้านไร่

สินค้า	2562	*2563	การเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)	*2564	การเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)
ข้าวนาปี	61.20	61.28	0.14	61.35	0.11
ข้าวนาปรัง	11.00	7.32	-33.43	6.10	-16.66
ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	7.02	7.03	0.07	7.06	0.42
มันสำปะหลัง**	8.67	8.92	2.90	9.09	1.96
อ้อยโรงงาน (รวมพันธุ์)**	11.80	11.78	-0.18	8.81	-25.20
ยางพารา***	20.46	20.58	0.60	20.46	-0.57
ปาล์มน้ำมัน***	5.66	5.88	3.87	6.09	3.50

ที่มา: ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

หมายเหตุ: * ข้อมูลพยากรณ์ ณ เดือนพฤศจิกายน 2563

** เนื้อที่เก็บเกี่ยว

*** เนื้อที่ให้ผล

2) สภาพลมฟ้าอากาศ (กรมอุตุนิยมวิทยา)

กรมอุตุนิยมวิทยาได้ประเมินผลกระทบของลมฟ้าอากาศที่มีต่อพืชในประเทศไทยในช่วงฤดูเพาะปลูก โดยจัดทำเป็นรายเดือน ตั้งแต่เดือนมิถุนายนถึงกันยายนของทุกปี ซึ่งเป็นระยะที่ประเทศไทยได้รับอิทธิพลจากมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ การประเมินนี้จะพิจารณาเฉพาะผลกระทบอันเนื่องมาจากสภาวะฝนและพิจารณาจากค่า Generalized Monsoon Index (GMI) ซึ่งเป็นค่าดัชนีความแห้งแล้งทางการเกษตรที่แสดงถึงผลกระทบที่เกิดแก่พืชที่กำลังเจริญเติบโต อันมีสาเหตุเนื่องมาจากการขาดแคลนความชื้น โดย GMI จะมีค่าขึ้นอยู่กับปริมาณฝนรายเดือนในระหว่างช่วงฤดูมรสุมนั้น ๆ

เดือนมิถุนายน 2563 มรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดปกคลุมทะเลอันดามันและประเทศไทยตลอดเดือน โดยมีกำลังแรงเป็นระยะ ๆ ในช่วงต้นเดือนและกลางเดือน ประกอบกับมีหย่อมความกดอากาศปกคลุมบริเวณประเทศลาวและเวียดนามตอนบนเกือบตลอดเดือน นอกจากนี้มีหย่อมความกดอากาศต่ำปกคลุมบริเวณอ่าวมะตะบันและอ่าวเบงกอล ในช่วงวันที่ 5-9 อีกทั้งพายุโซนร้อน “นุรี (NURI, 2002)” บริเวณทะเลจีนใต้ตอนบนได้เคลื่อนขึ้นฝั่งบริเวณเมืองหยางเจียง มณฑลกว่างตุง ประเทศจีนในวันที่ 14 ก่อนอ่อนกำลังลงตามลำดับแล้วสลายตัวในวันเดียวกัน ลักษณะดังกล่าวทำให้เดือนนี้บริเวณประเทศไทยตอนบนมีฝนตกหนาแน่นส่วนมากในช่วงต้นเดือนและกลางเดือน ส่วนในช่วงปลายเดือนหลายพื้นที่มีฝนลดลง สำหรับบริเวณที่มีปริมาณฝนรวมต่ำกว่าค่าเฉลี่ยมากที่สุดในเดือนนี้คือที่ จังหวัดมุกดาหาร ซึ่งวัดปริมาณฝนได้ 42.4

มิลลิเมตร (ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยร้อยละ 83) ส่วนบริเวณที่มีปริมาณฝนรวมสูงกว่าค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือจังหวัด นครศรีธรรมราช วัดปริมาณฝนได้ 313.5 มิลลิเมตร (สูงกว่าค่าเฉลี่ยร้อยละ 205) โดยปริมาณฝนรวมมากที่สุดของประเทศไทยในเดือนนี้วัดได้ 647.1 มิลลิเมตร ที่ กภข.พลั่ว อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดจันทบุรี (สูงกว่าค่าเฉลี่ยร้อยละ 13)

ผลการวิเคราะห์ GMI: พบว่าพื้นที่ส่วนใหญ่ของประเทศไทยมีสภาวะฝนอยู่ในเกณฑ์ปกติ ถึงความชื้นสูงกว่าปกติ (GMI มีค่าระหว่าง 41-90) โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณจังหวัดนครราชสีมา นครปฐม พระนครศรีอยุธยา ชลบุรี ระยอง ประจวบคีรีขันธ์ สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช ปัตตานี นราธิวาส ยะลา และภูเก็ต ที่มีความชื้นเกินความต้องการ (GMI มีค่าระหว่าง 91-100) สำหรับพื้นที่อื่น ๆ ทางด้านตะวันตกของภาคเหนือ บางพื้นที่ของภาคกลาง ด้านตะวันออกของภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีสภาวะฝนอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างแล้งถึงแล้งจัด (GMI มีค่าระหว่าง 0-40) โดยเฉพาะพื้นที่บริเวณจังหวัดแม่ฮ่องสอน อุตรดิตถ์ ตาก กำแพงเพชร หนองคาย สกลนคร นครพนม มุกดาหาร ร้อยเอ็ด กาญจนบุรี ตราด และระนอง ที่มีสภาวะฝนอยู่ในเกณฑ์แล้งจัด (GMI มีค่าระหว่าง 0-20)

เดือนกรกฎาคม 2563 เดือนนี้มรสุมตะวันตกเฉียงใต้ที่พัดปกคลุมทะเลอันดามัน และประเทศไทยมีกำลังอ่อน โดยมรสุมตะวันออกเฉียงใต้พัดปกคลุมประเทศไทยและอ่าวไทยเป็นระยะ ๆ และมีหย่อมความกดอากาศต่ำปกคลุมบริเวณประเทศลาวและเวียดนามตอนบนในบางช่วง ทำให้เดือนนี้บริเวณประเทศไทยตอนบนมีปริมาณและการกระจายของฝนไม่สม่ำเสมอ โดยเฉพาะในช่วงต้นเดือนที่หลายพื้นที่มีฝนน้อย เนื่องจากร่องมรสุมพาดผ่านบริเวณประเทศเมียนมาและลาว อีกทั้งมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ที่พัดปกคลุมมีกำลังอ่อน สำหรับภาคใต้มีฝนตกหนาแน่นเกือบตลอดเดือน จากอิทธิพลของมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ที่พัดปกคลุม อีกทั้งมรสุมตะวันออกเฉียงใต้พัดปกคลุมภาคใต้กับมีคลื่นกระแสลมฝ่ายตะวันออกเฉียงใต้พัดปกคลุมภาคตะวันออกเฉียงใต้ที่พัดปกคลุมภาคกลางตอนล่างและอ่าวไทยในบางช่วง ทำให้มีฝนเพิ่มขึ้นและมีฝนหนักถึงหนักมาก บางพื้นที่ในช่วงดังกล่าว สำหรับบริเวณที่มีปริมาณฝนรวมต่ำกว่าค่าเฉลี่ยมากที่สุดในเดือนนี้คือ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก วัดปริมาณฝนได้ 66.7 มิลลิเมตร (ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยร้อยละ 79.7) และปริมาณฝนรวมน้อยที่สุดวัดได้ 29.1 มิลลิเมตร (ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยร้อยละ 62.6) ที่เขื่อนภูมิพล อำเภอสามเงา จังหวัดตาก โดยปริมาณฝนรวมมากที่สุดของประเทศไทยในเดือนนี้วัดปริมาณฝนได้ 540.5 มิลลิเมตร ที่ กภข.ยะลา (สูงกว่าค่าเฉลี่ยร้อยละ 240.9) และเป็นปริมาณฝนรวมที่สูงกว่าค่าเฉลี่ยมากที่สุดของเดือนนี้

ผลการวิเคราะห์ GMI: พบว่าในเดือนนี้บริเวณที่มีสภาวะฝนอยู่ในเกณฑ์แล้งถึงแล้งจัด ได้ขยายพื้นที่เพิ่มมากขึ้นจากเดือนที่ผ่านมาครอบคลุมในหลายพื้นที่ของประเทศไทยตอนบนและบางส่วนของภาคใต้ โดยพื้นที่แล้งจัด (GMI มีค่าระหว่าง 0-20) เกิดต่อเนื่องจากเดือนที่แล้วบริเวณจังหวัดแม่ฮ่องสอน อุตรดิตถ์ ตาก กำแพงเพชร หนองคาย สกลนคร นครพนม มุกดาหาร ร้อยเอ็ด กาญจนบุรี ตราด ระนอง เชียงราย พะเยา น่าน สุโขทัย พิษณุโลก อุตรธานี สุรินทร์ อุบลราชธานี ปราจีนบุรี จันทบุรี และชุมพร อย่างไรก็ตามในเดือนนี้พื้นที่ทางตอนล่างของภาคกลาง ชายฝั่งตอนล่างของภาคตะวันออกและพื้นที่ส่วนใหญ่ของภาคใต้มีสภาวะฝนอยู่ในเกณฑ์ปกติถึงความชื้นสูงเกินกว่าปกติ (GMI มีค่าระหว่าง 41-90) โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณจังหวัดนครราชสีมา ชลบุรี ระยอง ประจวบคีรีขันธ์ สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช สงขลา ปัตตานี นราธิวาส และยะลาที่มีความชื้นสูงเกินความต้องการ (GMI มีค่าระหว่าง 91-100)

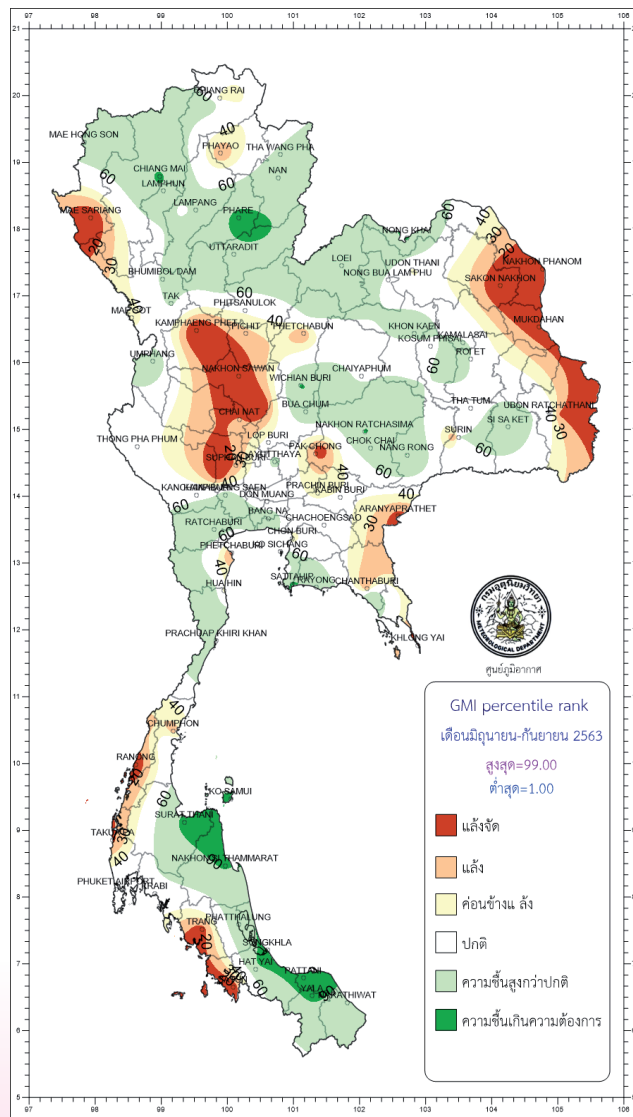

เดือนสิงหาคม 2563 มรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดปกคลุมทะเลอันดามัน ประเทศไทย และอ่าวไทยตลอดเดือน โดยมีกำลังแรงเป็นระยะ ๆ ประกอบกับร่องมรสุมพาดผ่านบริเวณภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือเกือบตลอดเดือน อีกทั้งในช่วงต้นเดือนพายุไซร่อน “ซินลากู” (SINLAKU, 2003) ได้เคลื่อนเข้าสู่ประเทศไทยบริเวณจังหวัดน่าน ในวันที่ 3 สิงหาคม 2563 ขณะมีกำลังแรงเป็นพายุดีเปรสชัน ส่งผลให้เดือนนี้บริเวณประเทศไทยมีฝนตกหนาแน่นเกือบตลอดเดือน โดยเฉพาะบริเวณภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีฝนเพิ่มขึ้นชัดเจนและมีรายงานฝนตกหนักและหนักมากหลายพื้นที่ ส่งผลให้เกิดน้ำท่วมฉับพลันและน้ำป่าไหลหลากในบางพื้นที่ อย่างไรก็ตาม ในช่วงปลายเดือนร่องมรสุมได้เลื่อนขึ้นไปพาดผ่านบริเวณประเทศเมียนมา ลาว และเวียดนามตอนบนและมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ที่พัดปกคลุมมีกำลังอ่อน ทำให้บริเวณประเทศไทยมีฝนลดลงในช่วงดังกล่าว สำหรับพื้นที่ที่มีปริมาณฝนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยส่วนใหญ่อยู่บริเวณภาคกลาง ภาคตะวันออก และภาคใต้ฝั่งตะวันตก โดยพื้นที่จังหวัดกำแพงเพชร นครราชสีมา สุพรรณบุรี ประจวบคีรีขันธ์ พังงา และสตูล มีปริมาณฝนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยมากกว่าร้อยละ 50.0 โดยบริเวณที่มีปริมาณฝนรวมต่ำกว่าค่าเฉลี่ยมากที่สุดในเดือนนี้คือที่อำเภอเมือง จังหวัดสตูล วัดปริมาณฝนได้ 60.4 มิลลิเมตร (ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยร้อยละ 77.0) สำหรับพื้นที่ที่มีปริมาณฝนน้อยที่สุดในเดือนนี้วัดปริมาณฝนได้ 40.9 มิลลิเมตร ที่อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี ส่วนปริมาณฝนมากที่สุดของเดือนนี้วัดได้ 661.7 มิลลิเมตร ที่อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย (สูงกว่าค่าเฉลี่ยร้อยละ 93.0)

ผลการวิเคราะห์ GMI: พบว่าในเดือนนี้พื้นที่แล้งถึงแล้งจัด (GMI มีค่าระหว่าง 0-30) ในเดือนก่อนได้คลี่คลายลงแล้ว โดยเดือนนี้พื้นที่ส่วนใหญ่ของประเทศไทยมีสถานะฝนอยู่ในเกณฑ์ปกติถึงมีความชื้นสูงกว่าปกติ (GMI มีค่าระหว่าง 41-90) โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณจังหวัดนครราชสีมา สุราษฎร์ธานี สงขลา ปัตตานี และยะลา มีความชื้นสูงเกินความต้องการ (GMI มีค่าระหว่าง 91-100) ต่อเนื่องมาตั้งแต่เดือนกรกฎาคม และขยายพื้นที่เพิ่มขึ้นในบริเวณจังหวัดแม่ฮ่องสอน ลำพูน แพร่ และหนองคาย แต่อย่างไรก็ตามเดือนนี้ยังคงมีพื้นที่แล้งจัด (GMI มีค่าระหว่าง 0-20) ในบริเวณจังหวัดแม่ฮ่องสอน กำแพงเพชร นครพนม หนอง อุดรธานี นครราชสีมา สุรินทร์ นครสวรรค์ สุพรรณบุรี ชุมพร พังงา ตรัง และสตูล

เดือนกันยายน 2563 เดือนนี้บริเวณประเทศไทยมีฝนตกหนาแน่นเป็นระยะ ๆ จากอิทธิพลของร่องมรสุมที่พาดผ่านบริเวณประเทศไทยตอนบนเกือบตลอดเดือน โดยพาดเข้าสู่ห้วงความกดอากาศต่ำบริเวณอ่าวตังเกี๋ยและห้วงความกดอากาศต่ำบริเวณประเทศเวียดนามตอนบนในบางช่วง ประกอบกับมรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดปกคลุมทะเลอันดามัน ประเทศไทย และอ่าวไทยตลอดเดือน อีกทั้งในช่วงกลางเดือนพายุไซร่อน “โนอึล (NOUL, 2011)” บริเวณทะเลจีนใต้ตอนกลางได้เคลื่อนขึ้นฝั่งประเทศเวียดนาม จากนั้นเคลื่อนผ่านประเทศลาว ก่อนเคลื่อนเข้าสู่ประเทศไทยบริเวณจังหวัดมุกดาหารในวันที่ 18 กันยายน 2563 โดยพายุลูกนี้ได้เคลื่อนตัวผ่านจังหวัดอำนาจเจริญ โยธรร ร้อยเอ็ด มหาสารคาม แล้วอ่อนกำลังลงเป็นพายุดีเปรสชันบริเวณจังหวัดขอนแก่น ในวันที่ 19 กันยายน 2563 จากนั้นเคลื่อนผ่านจังหวัดชัยภูมิและเพชรบูรณ์ และอ่อนกำลังลงเป็นห้วงความกดอากาศต่ำกำลังแรงปกคลุมจังหวัดพิษณุโลกในช่วงบ่ายของวันเดียวกัน อิทธิพลจากพายุลูกนี้ทำให้ทางตอนกลางของประเทศ บริเวณภาคเหนือตอนล่าง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง และทางตอนบนของภาคกลางและภาคตะวันออกมีฝนเพิ่มขึ้นในช่วงดังกล่าว สำหรับภาคใต้มีฝนตกหนาแน่น ส่วนมากในช่วงต้นเดือนและกลางเดือน ส่วนในช่วงปลายเดือนมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ที่พัดปกคลุมมีกำลังอ่อนลงทำให้ภาคใต้มีฝนลดลง สำหรับปริมาณฝนมากที่สุดในเดือนนี้วัดได้ 765.3 มิลลิเมตร ที่อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา (สูงกว่าค่าเฉลี่ยร้อยละ 25.0) ส่วนปริมาณฝนน้อยที่สุดวัดได้ 69.7 มิลลิเมตร ที่อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา (ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยร้อยละ 64.2)

ผลการวิเคราะห์ GMI: พบว่าเดือนนี้พื้นที่ส่วนใหญ่บริเวณประเทศไทยตอนบนและภาคใต้ ฝั่งตะวันออกมีสภาวะฝนอยู่ในเกณฑ์ปกติถึงความชื้นสูงกว่าปกติ (GMI มีค่าระหว่าง 41-90) สำหรับพื้นที่ที่มีความชื้นเกินความต้องการ (GMI มีค่าระหว่าง 91-100) ได้ขยายพื้นที่ขึ้นในบริเวณจังหวัดเชียงใหม่ เพชรบูรณ์ บุรีรัมย์ ชลบุรี สุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราช โดยพื้นที่ภาคใต้ฝั่งตะวันออกบริเวณจังหวัดสุราษฎร์ธานี สงขลา ปัตตานี และยะลา รวมถึงบางพื้นที่ของภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือบริเวณจังหวัดแพร่ นนทบุรี และนครราชสีมา ยังคงมีความชื้นเกินความต้องการต่อเนื่องจากเดือนสิงหาคม สำหรับพื้นที่ที่มีสภาวะฝนอยู่ในเกณฑ์แล้งถึงแล้งจัด (GMI มีค่าระหว่าง 0-30) อยู่ในจังหวัดพะเยา เพชรบูรณ์ กำแพงเพชร นครพนม สกลนคร มุกดาหาร อุบลราชธานี นครราชสีมา นครสวรรค์ สุพรรณบุรี สระแก้ว ตราด เพชรบุรี ระนอง ตรัง และสตูล

ที่มา: กรมอุตุนิยมวิทยา

3) สภาพน้ำในอ่างเก็บน้ำ (ศูนย์ประมวลวิเคราะห์สถานการณ์น้ำ กรมชลประทาน ณ วันที่

1 พฤศจิกายน 2563)

สภาพน้ำในอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่และขนาดกลางทั่วประเทศ ณ วันที่ 1 พฤศจิกายน 2563 ปริมาณน้ำในอ่างฯ ทั้งหมด 47,471 ล้านลูกบาศก์เมตร คิดเป็นร้อยละ 62 ของความจุอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ และขนาดกลางทั้งหมด ลดลงเมื่อเทียบกับปี 2562 ที่มีปริมาตร 50,597 ล้านลูกบาศก์เมตร หรือลดลง ร้อยละ 6 สำหรับปริมาณน้ำที่สามารถใช้งานได้ 23,543 ล้านลูกบาศก์เมตร คิดเป็นร้อยละ 45 ของ ปริมาณน้ำในอ่างฯ ทั้งหมด และสามารถรับน้ำได้อีก 28,660 ล้านลูกบาศก์เมตร เมื่อพิจารณาถึงปริมาณน้ำ ในอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่และขนาดกลางทั่วประเทศ โดยแยกเป็นรายภาค มีรายละเอียดดังนี้

■ **ภาคเหนือ** ปริมาณน้ำในอ่างฯ รวม 12,783 ล้านลูกบาศก์เมตร คิดเป็นร้อยละ 49 ของ ความจุอ่างฯ เพิ่มขึ้นจากปี 2562 ที่มีปริมาตร 12,669 ล้านลูกบาศก์เมตร หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 ปริมาตร น้ำใช้งานได้ 5,939 ล้านลูกบาศก์เมตร และสามารถรับน้ำได้อีก 13,043 ล้านลูกบาศก์เมตร โดยอ่างฯ ที่สำคัญ ได้แก่ ภูมิพล มีปริมาตรน้ำ 5,464 ล้านลูกบาศก์เมตร (ร้อยละ 41) สิริกิติ์ มีปริมาตรน้ำ 5,819 ล้านลูกบาศก์เมตร (ร้อยละ 61) และแควน้อยบำรุงแดน มีปริมาตรน้ำ 463 ล้านลูกบาศก์เมตร (ร้อยละ 49)

■ **ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ** ปริมาณน้ำในอ่างฯ รวม 7,329 ล้านลูกบาศก์เมตร คิดเป็น ร้อยละ 71 ของความจุอ่างฯ เพิ่มขึ้นจากปี 2562 ที่มีปริมาตร 6,272 ล้านลูกบาศก์เมตร หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 17 ปริมาตรน้ำใช้งานได้ 5,528 ล้านลูกบาศก์เมตร และสามารถรับน้ำได้อีก 3,085 ล้านลูกบาศก์เมตร โดยอ่างฯ ที่สำคัญ ได้แก่ อุบลรัตน์ มีปริมาตรน้ำ 1,413 ล้านลูกบาศก์เมตร (ร้อยละ 58) สิรินคร มีปริมาตร น้ำ 1,734 ล้านลูกบาศก์เมตร (ร้อยละ 88)

■ **ภาคกลาง** ปริมาณน้ำในอ่างฯ รวม 1,342 ล้านลูกบาศก์เมตร คิดเป็นร้อยละ 75 ของ ความจุอ่างฯ เพิ่มขึ้นจากปี 2562 ที่มีปริมาตร 658 ล้านลูกบาศก์เมตร หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 104 ปริมาตรน้ำ ใช้งานได้ 1,259 ล้านลูกบาศก์เมตร และสามารถรับน้ำได้อีก 446 ล้านลูกบาศก์เมตร โดยอ่างฯ ที่สำคัญ ได้แก่ ป่าสักชลสิทธิ์มีปริมาตรน้ำ 722 ล้านลูกบาศก์เมตร (ร้อยละ 75)

■ **ภาคตะวันตก** ปริมาณน้ำในอ่างฯ รวม 18,223 ล้านลูกบาศก์เมตร คิดเป็นร้อยละ 68 ของความจุอ่างฯ ลดลงจากปี 2562 ที่มีปริมาตร 23,419 ล้านลูกบาศก์เมตร หรือลดลงร้อยละ 22 ปริมาตรน้ำใช้งานได้ 4,937 ล้านลูกบาศก์เมตร และสามารถรับน้ำได้อีก 8,522 ล้านลูกบาศก์เมตร โดยอ่างฯ ที่สำคัญ ได้แก่ ศรีนครินทร์ มีปริมาตรน้ำ 13,216 ล้านลูกบาศก์เมตร (ร้อยละ 74) และวชิราลงกรณ มีปริมาตรน้ำ 4,868 ล้านลูกบาศก์เมตร (ร้อยละ 55)

■ **ภาคตะวันออก** ปริมาณน้ำในอ่างฯ รวม 2,040 ล้านลูกบาศก์เมตร คิดเป็นร้อยละ 82 ของความจุอ่างฯ เพิ่มขึ้นจากปี 2562 ที่มีปริมาตร 1,627 ล้านลูกบาศก์เมตร หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 25 ปริมาตรน้ำใช้งานได้ 1,888 ล้านลูกบาศก์เมตร และสามารถรับน้ำได้อีก 455 ล้านลูกบาศก์เมตร โดยอ่างฯ ที่สำคัญ ได้แก่ คลองสิียด มีปริมาตรน้ำ 207 ล้านลูกบาศก์เมตร (ร้อยละ 49)

■ **ภาคใต้** ปริมาณน้ำในอ่างฯ รวม 5,754 ล้านลูกบาศก์เมตร คิดเป็นร้อยละ 65 ของความจุอ่างฯ ลดลงจากปี 2562 ที่มีปริมาตร 5,950 ล้านลูกบาศก์เมตร หรือลดลงร้อยละ 3 ปริมาตรน้ำใช้งานได้ 3,991 ล้านลูกบาศก์เมตร และสามารถรับน้ำได้อีก 3,109 ล้านลูกบาศก์เมตร โดยอ่างฯ ที่สำคัญ ได้แก่ รัชชประภา

มีปริมาตรน้ำ 3,623 ล้านลูกบาศก์เมตร (ร้อยละ 64) บางกลาง มีปริมาตรน้ำ 847 ล้านลูกบาศก์เมตร (ร้อยละ 58) และแก่งกระจาน มีปริมาตรน้ำ 509 ล้านลูกบาศก์เมตร (ร้อยละ 72)

3.2 ผลการดำเนินงานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปีงบประมาณ 2563

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ดำเนินการพัฒนาการเกษตรภายใต้วิสัยทัศน์ "ภาคเกษตร มั่นคง เกษตรกรมีรายได้ ทฤษฎีเกษตรยั่งยืน" เพื่อให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น มีความมั่นคงในอาชีพ การทำเกษตร และมีความเป็นอยู่ดีขึ้น โดยในปี 2563 ได้ดำเนินงานเชื่อมโยงยุทธศาสตร์ชาติ ใน 4 ด้าน โดยมีผลการดำเนินงานที่สำคัญ ดังนี้

1) ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง

ดำเนินการสนับสนุนประเด็นความมั่นคงเกี่ยวกับการแก้ปัญหาการค้ำมนุษย์ (แรงงาน ประมง) โดยออกหนังสือคนประจำเรือสำหรับคนต่างด้าว 65,152 ราย ออกใบอนุญาตและจดทะเบียน ภายใต้กฎหมายประมงและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง 69,126 ฉบับ ตรวจสอบ และเฝ้าระวังการทำประมง ให้เป็นไปตามกฎหมาย (PIPO) 262,982 ครั้ง ติดตาม ควบคุม เฝ้าระวังการทำประมงของเรือประมงไทย ในน่านน้ำไทยผ่านระบบติดตามเรือ (VMS) 38,637 ครั้ง ตรวจสอบการนำเข้าสินค้าสัตว์น้ำจากเรือประมง ต่างประเทศ 60,151 ครั้ง และการส่งเสริมอาชีพในจังหวัดชายแดนใต้ ส่งเสริมสนับสนุนความรู้ เทคโนโลยี ปัจจัยการผลิตการเกษตร การแปรรูป การตลาดแก่เกษตรกร 26,532 ราย ปรับปรุงพื้นที่นาร้างเพื่อ ปลูกร้าง 21,872 ไร่

2) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน

ดำเนินการกิจที่เกี่ยวข้องกับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถ ในการแข่งขัน รวม 6 ด้าน ประกอบด้วย

2.1) การเกษตร ประกอบด้วยแผนดำเนินการภายใต้แผนแม่บทย่อย 6 แผน ได้แก่

☉ **เกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น** ส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น การพัฒนาคุณภาพมาตรฐานของสินค้าและผลิตภัณฑ์ สร้างอัตลักษณ์หรือเรื่องราวแหล่งกำเนิด สร้างความ แตกต่าง ความโดดเด่น และสร้างแบรนด์ให้กับสินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น ส่งเสริมการบริโภคสินค้าเกษตร อัตลักษณ์พื้นถิ่นทั้งในระดับประเทศและเพื่อการส่งออก อาทิ การส่งเสริมและพัฒนาข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุง ข้าวหอมมะลิทุ่งกุลาร้องไห้ ข้าว กข.43 ผลไม้เมืองร้อน รวม 75,799 ไร่ เกษตรกร 1,916 ราย

☉ **เกษตรปลอดภัย** พัฒนาคุณภาพมาตรฐานและระบบการรับรองความปลอดภัย ในระดับต่าง ๆ การตรวจสอบย้อนกลับให้เป็นที่ยอมรับของตลาดทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งสนับสนุนการ ทำเกษตรอินทรีย์ตั้งแต่ระดับอินทรีย์วิถีชาวบ้าน เพื่อต่อยอดสู่เกษตรอินทรีย์เชิงพาณิชย์ที่ได้มาตรฐานเกษตร อินทรีย์ อาทิ ตรวจรับรองแหล่งผลิตพืช ประมง ปศุสัตว์ 258,232 แห่ง รับรองมาตรฐาน GMP 1,292 แห่ง ส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ 27,863 ไร่ ข้าวอินทรีย์ 774,728 ไร่ ส่งเสริมการใช้สารอินทรีย์ชีวภาพ 250,000 ไร่

☉ **เกษตรชีวภาพ** สนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากรชีวภาพทางการเกษตร เพื่อนำไปสู่การผลิตและขยายผลเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม ส่งเสริมการวิจัยพัฒนาองค์ความรู้ และประยุกต์ใช้ นวัตกรรมจากภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยีที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม อาทิ ส่งเสริมการอนุรักษ์พืชสมุนไพร 1,214 ราย อนุรักษ์พันธุ์ปศุสัตว์ 1,292 สายพันธุ์

☉ **เกษตรแปรรูป** สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม การแปรรูปสินค้าเกษตรชั้นสูงที่มีคุณค่าเฉพาะ และผลิตภัณฑ์คุณภาพสูงที่สอดคล้องกับความต้องการของ ตลาด และผลักดันเทคโนโลยีและนวัตกรรมไปสู่การผลิตเชิงพาณิชย์ อาทิ สนับสนุนการแปรรูปสัตว์น้ำ/ ปศุสัตว์ แก่เกษตรกร 3,149 ราย การพัฒนาศักยภาพกระบวนการแปรรูปข้าวเพื่อพัฒนาเป็นสินค้า OTOP ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ข้าวเม่าหมี่กรอบ ผลิตภัณฑ์สบู่ออร์แกนิกและแชมพูผสมครีมขนาดผม ผลิตภัณฑ์วัสดุเหลือใช้ (บรรจุภัณฑ์ที่ย่อยสลายได้ทางชีวภาพจากฟางข้าว) และผลิตภัณฑ์วาฟเฟิลกรอบจากปลายข้าว

☉ **เกษตรอัจฉริยะ** สนับสนุนและส่งเสริมการทำระบบฟาร์มอัจฉริยะ โดย ถ่ายทอดและสนับสนุนเทคโนโลยีให้แก่เกษตรกรในราคาที่สามารถเข้าถึงได้ ควบคู่กับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และการใช้ประโยชน์จากข้อมูลในการวางแผน การปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิตสินค้าที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ซึ่งในปี 2563 ส่งเสริมการทำระบบฟาร์มอัจฉริยะ โดยใช้เทคโนโลยีเกษตรแม่นยำสูง 5 แห่ง ได้แก่ 1) แปลงเรียนรู้มันสำปะหลัง จ.ระยอง 2) แปลงเรียนรู้อ้อย จ.นครราชสีมา 3) แปลงเรียนรู้ ปาล์มน้ำมัน จ.สุราษฎร์ธานี 4) แปลงเรียนรู้มะม่วง จ.ชัยภูมิ 5) โรงเรือนปลูกผักอัจฉริยะ จ.ระยอง

☉ **ส่งเสริมการพัฒนากระบวนการเกษตร** ให้ความสำคัญกับมาตรการ สนับสนุนที่จะช่วยให้การสร้างมูลค่าในภาคเกษตรดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม เพื่อเสริมสร้าง ให้การพัฒนาภาคเกษตรมีการเติบโตอย่างยั่งยืน อาทิ

- **ส่งเสริมระบบการเกษตรแบบแปลงใหญ่** 4,174 แปลง (แปลงใหม่ 1,800 แปลง แปลงเก่า 2,374 แปลง) พร้อมทั้งมีการเชื่อมโยงตลาดกับ Modern Trade เช่น กลุ่มบริษัทเทสโก้ โลตัส กลุ่มบริษัทเซ็นทรัล จำกัด เครือ BJC กรุ๊ป (Big C) และกลุ่มบริษัทแมคโคร รวมทั้งตลาดออนไลน์ (Thailandpostmart) และตลาดเกษตรกรออนไลน์ เพื่อช่วยกระจายสินค้าที่มีคุณภาพไปสู่ผู้บริโภค ได้อย่างรวดเร็ว

- **บริหารจัดการการผลิตสินค้าเกษตรตาม Agri-Map** โดยพัฒนาข้อมูล และปรับเปลี่ยนกิจกรรมการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม 210,421 ไร่

- **ถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร** เช่น ข้าว ปาล์มน้ำมัน มันสำปะหลัง ยางพารา สับปะรด มะพร้าว ประมง ปศุสัตว์ แก่เกษตรกร 82,351 ราย 15,560 ไร่

- **ส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกร** โดยพัฒนาระบบสหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร 12,958 แห่ง ตรวจสอบบัญชี/พัฒนามาตรฐาน/พัฒนาศักยภาพแก่สหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร 11,022 แห่ง จัดตั้งและสนับสนุนต่อยอดธนาคารสินค้าเกษตร 175 แห่ง

- **พัฒนาศักยภาพด้านเขตเศรษฐกิจพิเศษ** โดยพัฒนาพื้นที่อาคารห้องปฏิบัติการ จัดหาติดตั้งเครื่องมืออุปกรณ์ตรวจสอบสินค้าเกษตรนำเข้า-ส่งออกด่านตรวจพืช ประมง ปศุสัตว์ 14 แห่ง

- **พัฒนาแหล่งกักเก็บน้ำและแหล่งน้ำในไร่นา** 44,397 บ่อ

- **พัฒนาที่ดินเพื่อการเกษตร** เช่น ปรับปรุงคุณภาพดิน 72,727 ไร่ พื้นฟู และป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน 1.12 ล้านไร่ พัฒนาที่ดินพื้นที่เฉพาะ 16,830 ไร่ ส่งเสริมและสนับสนุน การใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร 1.01 ล้านไร่

■ แก้ไขปัญหาราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ

1) ข้าว ผลิตและกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าว 60,524.20 ตัน เพิ่มศักยภาพส่งเสริมและพัฒนาการผลิต 853,457.65 ไร่ เชื่อมโยงตลาด 13 แห่ง เชื่อมโยงระบบการปลูกพืชหลากหลาย 6,930 ไร่ สนับสนุนมาตรการรักษาเสถียรภาพราคาข้าวเปลือกปีการผลิต 2562/63 จ่ายเงินช่วยเหลือเกษตรกร 1.10 ล้านราย 19,409 ล้านบาท

2) ยางพารา สนับสนุนให้มีการปลูกแทนสวนยางเก่าด้วยยางพันธุ์ดี ปาล์มน้ำมัน ไม้ผล 2.19 ล้านไร่ ส่งเสริมการใช้ยางพารา 3,197.03 ตัน สนับสนุนโครงการประกันรายได้เกษตรกรชาวสวนยาง ระยะที่ 1 จ่ายเงินช่วยเหลือเกษตรกร 1.31 ล้านราย 24,166.78 ล้านบาท

3) ปาล์มน้ำมัน สนับสนุนโครงการประกันรายได้เกษตรกรชาวสวนปาล์มน้ำมัน ปี 2562–2563 จ่ายเงินช่วยเหลือเกษตรกร 0.37 ล้านราย 7,184.81 ล้านบาท

■ การควบคุมป้องกันปัญหาโรคระบาด (พืช, สัตว์)

1) การควบคุมและป้องกันการระบาดของศัตรูพืช เช่น การเฝ้าระวังและควบคุมโรคใบร่วงยางพารา ใน 10 จังหวัด พื้นที่ 800,000 ไร่ การเฝ้าระวังและป้องกันกำจัดโรคในพื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ใน 50 จังหวัด พื้นที่ 11,107,799 ไร่ การเฝ้าระวังและป้องกันกำจัดโรคใบด่างมันสำปะหลัง ใน 17 จังหวัด พื้นที่ 640,000 ไร่

2) การควบคุมและป้องกันโรคสัตว์ เช่น การเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกร เฝ้าระวังทางอากาศและประเมินความเสี่ยงของเกษตรกร 36,649 ราย การพัฒนาสุขภาพสัตว์ เสริมสร้างภูมิคุ้มกันโรคสัตว์ (Rabies, FMD) วัคซีนรวมป้องกันโรคในสัตว์ปีก รวม 26.30 ล้านตัว เสริมสร้างภูมิคุ้มกันโรคพิษสุนัขบ้า 57,519 ตัว

■ ช่วยเหลือบรรเทาความเดือดร้อนแก่เกษตรกรที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด-19

1) การช่วยเหลือเงินเยียวยา รายละ 5,000 บาทต่อเดือน เป็นระยะเวลา 3 เดือน (รวม 15,000 บาท) ตามมติคณะรัฐมนตรี (ครม.) เมื่อวันที่ 28 เมษายน 2563 สรุปผลการโอนเงินช่วยเหลือเกษตรกร รวมทั้งโครงการฯ ตั้งแต่วันที่ 15 พฤษภาคม-30 กันยายน 2563 จ่ายเงินช่วยเหลือเกษตรกร 7.56 ล้านราย เป็นเงิน 1.13 แสนล้านบาท

2) การช่วยเกษตรกรจำหน่ายสินค้า โดยการช่วยเกษตรกรกระจายสินค้าเกษตรไปยังผู้บริโภคในทุกช่องทาง มีมูลค่าการจำหน่ายรวม 703.27 ล้านบาท อาทิ โครงการ “ซื้อสินค้าเกษตรไทย เกษตรกรอยู่ได้ ประเทศไทยอยู่รอด” โครงการ “ส่งเสริมตลาดเกษตร Online” โครงการ “จำหน่ายผักท้ายรถ” โครงการ “คลิกอิม ส่งความสุข ด้วยการส่งข้าวคุณภาพ ด้วยปลายนิ้ว” จัดทำระบบการสั่งจองสินค้าสัตว์น้ำออนไลน์ (Pre Order) ภายใต้อชื้อ “Fisheries Shop” การจำหน่ายสินค้าเกษตรและแปรรูปในเขตปฏิรูปที่ดินผ่าน www.alro.go.th/coopshop/ การจำหน่ายสินค้าสหกรณ์ผ่านช่องทาง www.co-opclick.com และผ่านบริการ taxi รวมทั้ง การเพิ่มช่องทางตลาดออนไลน์ผ่านแพลตฟอร์มช้อปปิ้งออนไลน์หรืออีคอมเมิร์ซของ ลาซาด้า (Lazada) ช้อปปี้ (Shopee) และ Facebook

■ ช่วยเหลือเกษตรกรผู้ประสบภัยพิบัติด้านการเกษตร

ให้ความช่วยเหลือเกษตรกรผู้ประสบภัยพิบัติด้านการเกษตร รวม 8 ชนิดภัย ได้แก่ อุทกภัย ฝนแล้ง ฝนทิ้งช่วง ภัยแล้ง วาตภัย โรคระบาดพืช ศัตรูพืชระบาด และโรคระบาดสัตว์ ในพื้นที่ 39 จังหวัด เกษตรกร 900,851 ราย วงเงินรวม 9,699.69 ล้านบาท

2.2) การท่องเที่ยว ภาคเกษตรมีส่วนในการสนับสนุนเพื่อให้แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นการท่องเที่ยว ให้บรรลุเป้าหมายและตัวชี้วัด ตามแผนแม่บทย่อย การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และวัฒนธรรม โดยพัฒนาแหล่งท่องเที่ยววิถีเกษตร ประเมินความพร้อมและเชื่อมโยงเส้นทาง (Route trip) และพัฒนาระบบข้อมูลแหล่งท่องเที่ยววิถีเกษตร 77 แห่ง

2.3) โครงสร้างพื้นฐานระบบโลจิสติกส์และดิจิทัล โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับและสนับสนุนการสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ภาคเกษตรมีส่วนในการสนับสนุนด้านการพัฒนาระบบ NSW ให้เชื่อมโยงแลกเปลี่ยนกระบวนการนำเข้า-ส่งออก ด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ด้านพืช ประมง ปศุสัตว์ และการจัดทำแผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาโลจิสติกส์และโซ่อุปทานการเกษตร ในช่วงระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2563-2565) เรื่อง ศีรษะระบบการคำนวณโครงสร้างต้นทุนโลจิสติกส์การเกษตรเทียบกับผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศสาขาเกษตรที่เกี่ยวข้องด้านพืช ประมงและปศุสัตว์

2.4) ผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่ เป็นการสร้างและพัฒนาผู้ประกอบการไทยให้เป็น “ผู้ประกอบการยุคใหม่” ที่ก้าวทันและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีและนวัตกรรมในการขับเคลื่อนธุรกิจ โดยการส่งเสริมกิจการวิสาหกิจชุมชนและสนับสนุนความรู้เกี่ยวกับกระบวนการผลิตการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม 154 แห่ง สอนแนะนำการจัดทำบัญชี แก่วิสาหกิจชุมชน 444 แห่ง

2.5) เขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยดำเนินการเพิ่มศักยภาพด้านสินค้าเกษตรชายแดน เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน เน้นพัฒนาด้านสินค้าเกษตรชายแดนให้มีคุณภาพมาตรฐานระดับสากล มีศักยภาพในการตรวจสอบสินค้าเกษตรที่จะนำเข้าประเทศไทยและอำนวยความสะดวกการเคลื่อนย้ายสินค้าเกษตรที่ผ่านด่านชายแดนให้มีความสะดวกและรวดเร็ว ด้วยการก่อสร้าง/ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานของด่านตรวจสัตว์น้ำ 1 แห่ง คือ ด่านตรวจสัตว์น้ำจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ รวมทั้งเฝ้าระวังการป้องกันลักลอบการนำเข้า-ส่งออกสัตว์น้ำซากสัตว์น้ำ และผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำ 139 ครั้ง ตรวจสอบสัตว์น้ำ ซากสัตว์น้ำ และผลิตภัณฑ์นำเข้า-ส่งออก 659 ครั้ง และสุ่มตัวอย่างสัตว์น้ำนำเข้า 608 ครั้ง ด่านตรวจปศุสัตว์ 10 แห่ง ด่านตรวจพืช 14 แห่ง และพัฒนาด้านสินค้าเกษตร (จันทบุรี) 1 แห่ง ภายใต้โครงการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจชายแดน ภาคตะวันออกด้านอุตสาหกรรม การค้า และการลงทุน

2.6) การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม โดยสนับสนุนการวิจัยพัฒนาภาคเกษตร ด้วยการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา ด้านพืช ประมง ปศุสัตว์ พัฒนาดิน เทคโนโลยีฝนหลวง 440 โครงการ อนุมัติทุนสนับสนุนการวิจัยด้านการเกษตรมุ่งเป้าตอบสนองความต้องการในการพัฒนาประเทศและบริหารจัดการโครงการวิจัย 7 กลุ่มเรื่อง ได้แก่ ข้าว ปาล์มน้ำมัน สมุนไพร อาหารเสริมและสปา อาหารเพื่อเพิ่มคุณค่าและความปลอดภัยสำหรับผู้บริโภคและการค้า พืชสวน สัตว์เศรษฐกิจ และการบริหารทรัพยากรน้ำ

รวม 113 โครงการ นำผลงานวิจัยที่ดีที่สุดสู่กลุ่มเป้าหมายนำไปใช้ประโยชน์ เพื่อพัฒนาการเกษตรและแก้ปัญหาการผลิตพืชของเกษตรกรในแต่ละพื้นที่สู่การวิจัยและพัฒนาทั้งในเชิงนโยบาย เชิงสาธารณะ และเชิงพาณิชย์ รวม 100 โครงการ อาทิ โครงการเพิ่มมูลค่าลำไยนอกฤดูด้วยเทคโนโลยี โครงการวิจัยและพัฒนาคุณภาพเครื่องสูบน้ำเพื่อเพิ่มสมรรถนะให้สูงขึ้นสำหรับภาคการเกษตร และโครงการวิจัยและพัฒนารูปแบบการส่งเสริมและถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อลดการใช้สารเคมีของเกษตรกรโดยกระบวนการมีส่วนร่วมตลอดโซ่อุปทาน

3) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

ดำเนินภารกิจที่เกี่ยวข้องกับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม รวม 2 ด้าน ประกอบด้วย

3.1) พลังทางสังคม โดยเน้นการเปิดโอกาสให้เกิดกระบวนการรวมตัวของประชากรภาคการเกษตรกลุ่มต่าง ๆ รวมถึงภาคีเครือข่าย ในการร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมเป็นพลังสำคัญในการจัดการกับปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมประชาสังคม โดยการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และถ่ายทอดเผยแพร่โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริแก่เกษตรกร 1.69 ล้านราย และช่วยเหลือด้านหนี้สินด้วยการชดเชยดอกเบี้ยเงินกู้ให้แก่สมาชิกสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร 1,152 แห่ง ลดภาระดอกเบี้ยและต้นทุนในการประกอบอาชีพการเกษตร 369,505 ราย

3.2) เศรษฐกิจฐานราก โดยมีเป้าหมายเพื่อปรับโครงสร้างเศรษฐกิจฐานราก เสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากให้มีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเอง ช่วยเหลือเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน มีคุณธรรม และเป็นระบบ เศรษฐกิจที่เอื้อให้เกิดการพัฒนาด้านอื่น ๆ ในพื้นที่ เกิดการสร้างอาชีพและกระจายรายได้ ลดปัญหาความเหลื่อมล้ำและไม่เสมอภาคจากระดับชุมชน ภาคเกษตรมีส่วนร่วมสนับสนุนให้เกิดการ บริหารจัดการที่ดินทำกินแก่เกษตรกรรายย่อยและผู้ด้อยโอกาส ด้วยการจัดที่ดินให้แก่เกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน 45,755 ราย ปรับปรุงแผนที่แปลงที่ดิน 255,810 ไร่ ตรวจสอบที่ดิน 4.98 ล้านไร่ ผู้เข้ารับบริการศูนย์บริการประชาชน 391,459 ราย และพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน 35 พื้นที่ ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินของเกษตรกร 11,442 ราย ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ ผ่านโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) 882 ศูนย์ พัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) 51,800 ราย ส่งเสริมและสร้างทักษะในการประกอบอาชีพทั้งในและนอกภาคเกษตร 359,791 ราย (ส่งเสริมเกษตรกรทฤษฎีใหม่ 320,007 ราย เกษตรกรรมทางเลือก/เกษตรผสมผสาน 5,340 ไร่ ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพด้านการเกษตร 34,444 ราย) พัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่ม 2,782 กลุ่ม และผลิตภัณฑ์ชุมชน ด้วยการส่งเสริมการพัฒนาผู้ประกอบการ/วิสาหกิจชุมชนผลิตสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ OTOP 17,640 ราย สร้างนวัตกรรมการผลิตการแปรรูปของสหกรณ์ 30 ผลิตภัณฑ์ 70 แห่ง พัฒนาระบบบริหารจัดการและกลไกการตลาด ด้วยการพัฒนาและส่งเสริมเครือข่ายตลาดสินค้าเกษตรหรือตลาดเกษตรกร 77 จังหวัด เชื่อมโยงตลาดรองรับผลิตข้าวอินทรีย์ 77 แห่ง พัฒนาศักยภาพการค้าเงินธุรกิจของสถาบัน 400 แห่ง

4) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

โดยให้ความสำคัญกับการเติบโตอย่างยั่งยืนบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นภารกิจหลักของการใช้ประโยชน์ การอนุรักษ์ รักษา ฟื้นฟูและสร้างใหม่ฐานทรัพยากรธรรมชาติ

และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ไม่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติ จนเกินความพอดี ไม่สร้างมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อม จนเกินความสามารถในการรองรับและเยียวยาระบบนิเวศ การผลิตและการบริโภคเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รวม 3 ด้าน ประกอบด้วย

4.1) การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ เพื่อบริหารจัดการทรัพยากรน้ำให้สามารถแก้ไขปัญหาภัยแล้ง น้ำท่วม การขาดแคลนน้ำภาคการผลิตน้ำอุปโภคบริโภคและเพิ่มประสิทธิภาพแหล่งน้ำ ป้องกันและบรรเทาอุทกภัยพื้นที่ชุมชน พื้นที่เศรษฐกิจสำคัญ โดยเพิ่มพื้นที่ชลประทานตั้งแต่ต้นจนถึงปี พ.ศ. 2562 (พ.ศ. 2445-2562) มีการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดใหญ่ 25 โครงการ ขนาดกลาง 850 โครงการ และขนาดเล็ก 19,638 โครงการ สามารถเพิ่มพื้นที่ชลประทาน 33,794.9 ล้านไร่ และปริมาณน้ำเก็บกัก 82,457.46 ล้าน ลบ.ม. ผันน้ำจากลุ่มน้ำแม่กลองมาลุ่มน้ำเจ้าพระยาตอนล่างในช่วงฤดูแล้งปี 2562/63 ดำเนินการได้ 933 ล้าน ลบ.ม. ค่าความเค็มที่สถานีสูบน้ำสำแลเพื่อการผลิตน้ำประปาของการประปานครหลวง 0.32 กรัม/ลิตร ตีกว่าค่าวิกฤติที่กำหนดไว้ที่ต้องไม่เกิน 0.50 กรัม/ลิตร วางแผนจัดสรรน้ำช่วงฤดูแล้งปี 2562/63 ดำเนินการได้ 17,053 ล้านลูกบาศก์เมตร สนับสนุนพื้นที่เพาะปลูกพืชในฤดูแล้งได้ 4.75 ล้านไร่ จัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม 20,817 ไร่ และจัดระบบน้ำเพื่อเกษตรกรรม 58,973 ไร่ มีพื้นที่ได้รับประโยชน์จากปฏิบัติการฝนหลวง 230 ล้านไร่

4.2) การสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจภาคทะเล โดยปรับปรุงฟื้นฟูและสร้างใหม่ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งทั้งระบบ พัฒนาและฟื้นฟูทรัพยากรประมงในแหล่งน้ำธรรมชาติ ประกอบกับการดูแลที่มีประสิทธิภาพ ภายใต้แนวทางการบริหารจัดการประมงอย่างยั่งยืน ด้วยการศึกษาและพัฒนาเทคโนโลยีด้านการผลิตสัตว์น้ำให้มีคุณภาพควบคู่กับการเพิ่มผลผลิตสัตว์น้ำ ผลิตลูกพันธุ์สัตว์น้ำ ทั้งสัตว์น้ำจืด สัตว์น้ำชายฝั่ง และสัตว์น้ำปรับปรุงพันธุ์เพื่อปล่อยลงในแหล่งน้ำธรรมชาติ ได้ผลิตและปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำแล้ว 572,940,000 ตัว ขุดลอกแหล่งน้ำด้วยเรือขุดและเครื่องจักรกล 1,057,377 ลูกบาศก์เมตร รวมทั้งกำจัดวัชพืชในแหล่งน้ำ 200,000 ตัน เพื่อฟื้นฟูแหล่งน้ำ รวมถึงการฟื้นฟูทรัพยากรประมงในทะเลสาบสงขลา โดยการพัฒนาเขตสัตว์น้ำชุมชน 20 เขต ปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ 32,495,000 ตัว เพาะขยายสัตว์น้ำที่เสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ 2,075,000 ตัว ควบคุมการทำประมงในพื้นที่ทะเลสาบสงขลา 12 ครั้ง และสร้างจิตสำนึกอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำ

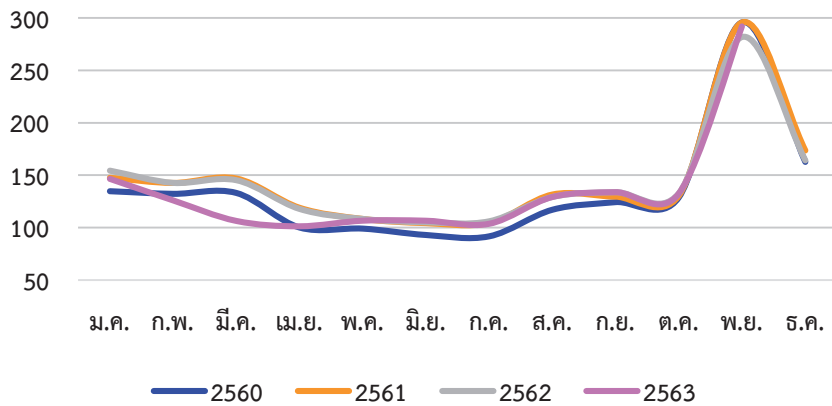
4.3) การจัดการมลพิษที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยส่งเสริมการหยุดการเผาในพื้นที่การเกษตรแก่เกษตรกร 17,100 ราย ณรงค์ให้ความรู้การไกล่เกลี่ยและผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ทดแทนการเผาในพื้นที่ 70,026 ไร่ และบรรเทาปัญหาหมอกควันไฟป่าและฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM 2.5 และ PM 10) โดยจัดตั้งหน่วยปฏิบัติการฝนหลวง 7 หน่วยปฏิบัติการ ขึ้นบิน 46 วัน (141 เที่ยวบิน) ฝนตก 38 วัน พื้นที่ได้รับประโยชน์ 20 จังหวัด 60 เขต/อำเภอ

3.3 เครื่องชี้ภาวะเศรษฐกิจการเกษตร

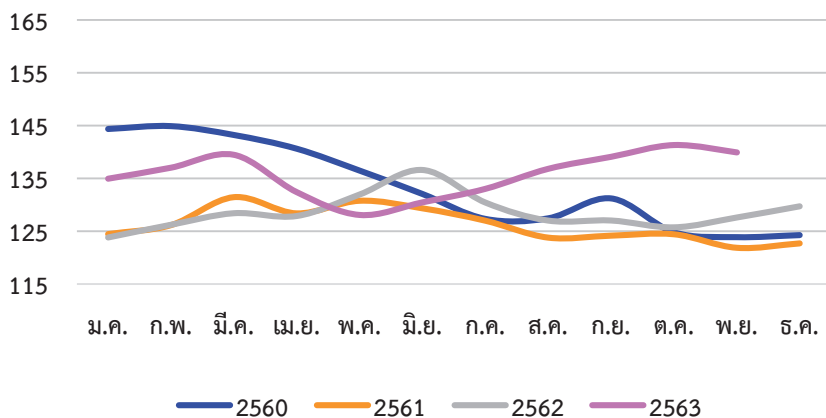
1) ดัชนีผลผลิตสินค้าเกษตรและดัชนีราคาสินค้าเกษตรที่เกษตรกรขายได้

ในช่วงเดือนมกราคม-พฤศจิกายน 2563 ดัชนีผลผลิตสินค้าเกษตรเฉลี่ยอยู่ที่ระดับ 134.8 ลดลงจากช่วงเดียวกันของปี 2562 ซึ่งอยู่ที่ระดับ 141.5 หรือลดลงร้อยละ 4.7 ขณะที่ดัชนีราคาสินค้าเกษตรที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยอยู่ที่ระดับ 135.7 เพิ่มขึ้นจากช่วงเดียวกันของปี 2562 ซึ่งเฉลี่ยอยู่ที่ระดับ 128.4 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.6

ดัชนีผลผลิตสินค้าเกษตร (ปีฐาน = 2548)

ดัชนีราคาสินค้าเกษตรที่เกษตรกรขายได้

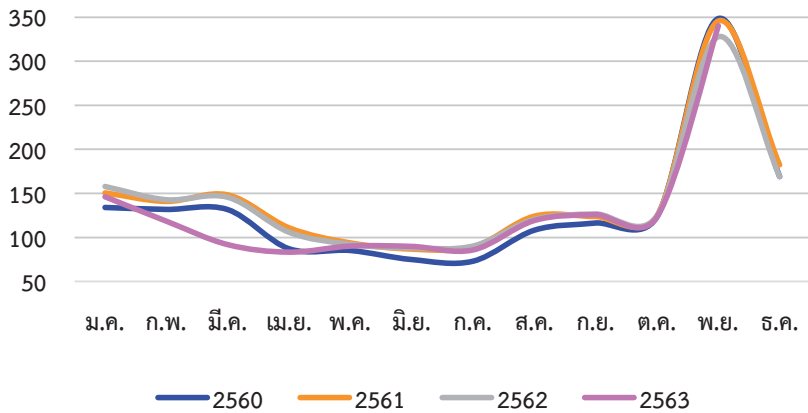

ที่มา : ศูนย์ข้อมูลเกษตรแห่งชาติ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

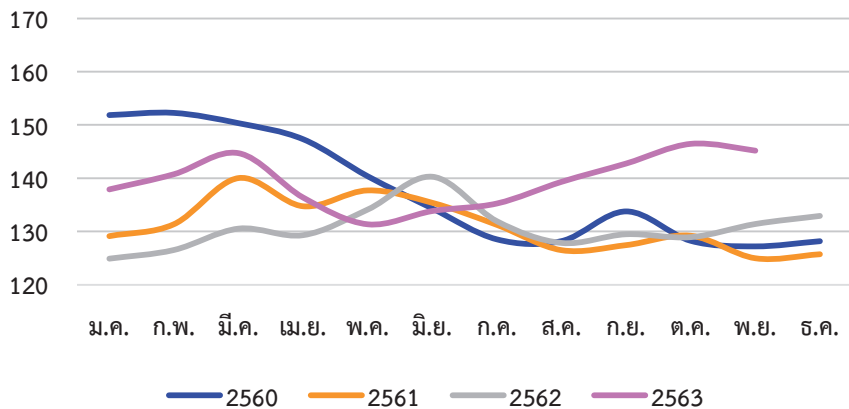
2) ดัชนีผลผลิตหมวดพืชผลและดัชนีราคาหมวดพืชผลที่เกษตรกรขายได้

ในช่วงเดือนมกราคม-พฤศจิกายน 2563 ดัชนีผลผลิตหมวดพืชผลเฉลี่ยอยู่ที่ระดับ 128.6 ลดลงร้อยละ 7.1 จากช่วงเดียวกันของปี 2562 ซึ่งเฉลี่ยอยู่ที่ระดับ 138.4 ขณะที่ดัชนีราคาหมวดพืชผลที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยอยู่ที่ระดับ 139.4 เพิ่มขึ้นจากช่วงเดียวกันของปี 2562 ซึ่งอยู่ที่ระดับ 130.5 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.9

ดัชนีผลผลิตหมวดพืชผล (ปีฐาน = 2548)

ดัชนีราคาหมวดพืชผลที่เกษตรกรขายได้

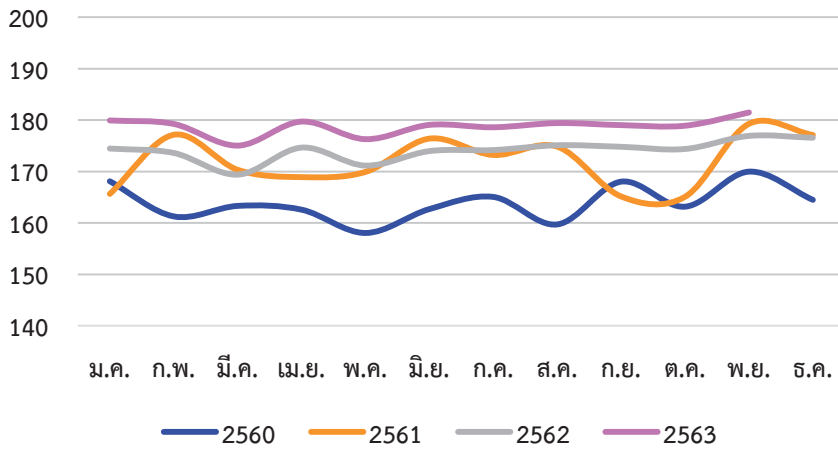

ที่มา : ศูนย์ข้อมูลเกษตรแห่งชาติ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

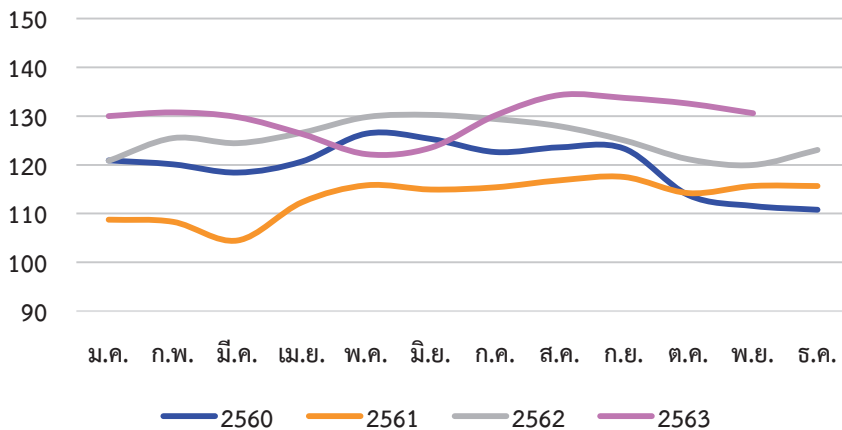
3) ดัชนีผลผลิตหมวดปศุสัตว์และดัชนีราคาหมวดปศุสัตว์ที่เกษตรกรขายได้

ในช่วงเดือนมกราคม-พฤศจิกายน 2563 ดัชนีผลผลิตหมวดปศุสัตว์เฉลี่ยอยู่ที่ระดับ 178.8 เพิ่มขึ้นร้อยละ 2.8 จากช่วงเดียวกันของปี 2562 ซึ่งเฉลี่ยอยู่ที่ระดับ 173.9 ขณะที่ดัชนีราคาหมวดปศุสัตว์ที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยอยู่ที่ระดับ 129.4 เพิ่มขึ้นจากช่วงเดียวกันของปี 2562 ซึ่งเฉลี่ยอยู่ที่ระดับ 125.5 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.1

ดัชนีผลผลิตหมวดปศุสัตว์ (ปีฐาน = 2548)

ดัชนีราคาหมวดปศุสัตว์ที่เกษตรกรขายได้

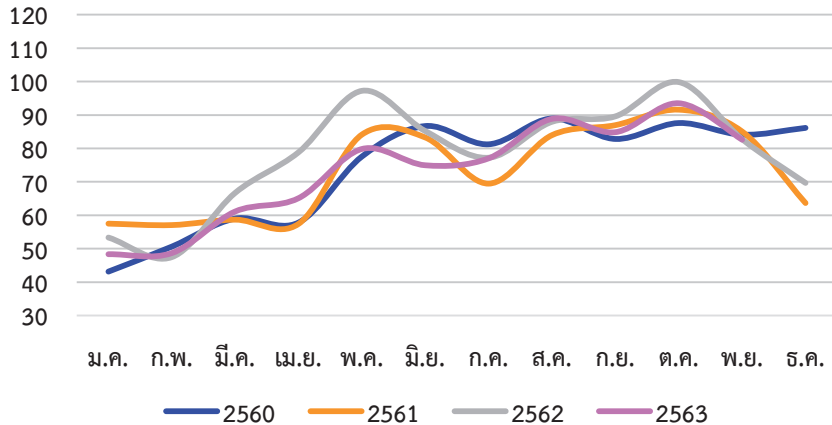

ที่มา : ศูนย์ข้อมูลเกษตรแห่งชาติ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

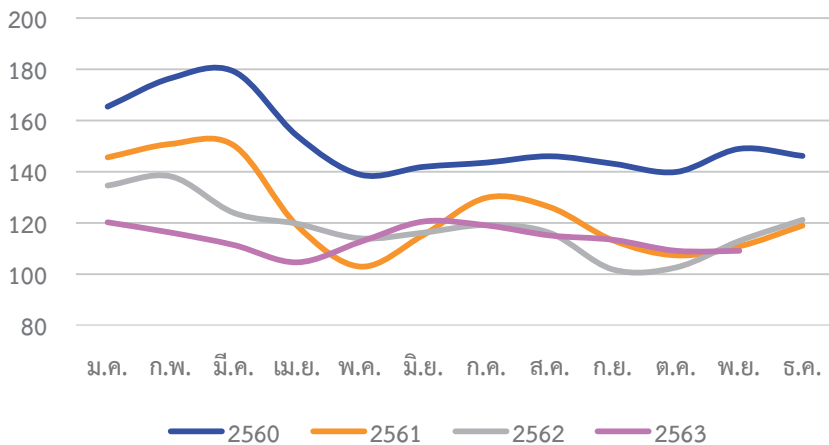
4) ดัชนีผลผลิตหมวดประมงและดัชนีราคาหมวดประมงที่เกษตรกรขายได้

ในช่วงเดือนมกราคม-พฤศจิกายน 2563 ดัชนีผลผลิตหมวดประมงเฉลี่ยอยู่ที่ระดับ 73.2 ลดลงร้อยละ 7.1 จากช่วงเดียวกันของปี 2562 ซึ่งเฉลี่ยอยู่ที่ระดับ 78.7 ขณะที่ดัชนีราคาหมวดประมงที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยอยู่ที่ระดับ 113.7 ลดลงจากช่วงเดียวกันของปี 2562 ซึ่งเฉลี่ยอยู่ที่ระดับ 118.1 หรือลดลงร้อยละ 3.7

ดัชนีผลผลิตหมวดประมง (ปีฐาน = 2548)

ดัชนีราคาหมวดประมงที่เกษตรกรขายได้

ที่มา : ศูนย์ข้อมูลเกษตรแห่งชาติ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

5) การส่งออกสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์

การส่งออกสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ของไทยไปตลาดโลก ในช่วงเดือนมกราคม-ตุลาคม 2563 มีมูลค่าอยู่ที่ 1,079,924 ล้านบาท ลดลงเมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปี 2562 ซึ่งอยู่ที่ 1,109,399 ล้านบาท หรือลดลงร้อยละ 2.7 โดยตลาดส่งออกหลักที่มีมูลค่าส่งออกสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ลดลง ได้แก่ อาเซียน ญี่ปุ่น และสหภาพยุโรป ในขณะที่ตลาดส่งออกหลักที่มีมูลค่าส่งออกสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์เพิ่มขึ้น ได้แก่ จีน และสหรัฐอเมริกา สำหรับสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์สำคัญที่มีมูลค่าส่งออกลดลง ได้แก่ ข้าวและผลิตภัณฑ์ มันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์ น้ำตาลและผลิตภัณฑ์ ยางพารา น้ำมันปาล์ม เนื้อไก่และผลิตภัณฑ์ ปลาหมึกและผลิตภัณฑ์ และกุ้งและผลิตภัณฑ์ ส่วนสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าส่งออกเพิ่มขึ้น ได้แก่ ผลไม้และผลิตภัณฑ์ เนื้อสุกรและผลิตภัณฑ์ นมและผลิตภัณฑ์ และปลาและผลิตภัณฑ์

ตารางที่ 4 มูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ของไทยไปยังตลาดที่สำคัญ

ประเทศ	มูลค่าการส่งออก (ล้านบาท)		การเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)	สินค้าส่งออก ที่สำคัญ
	2562 (ม.ค. - ต.ค.)	2563 (ม.ค. - ต.ค.)		
โลก	1,109,399.03	1,079,923.93	-2.7	61.35
จีน	232,183.47	262,349.28	13.0	6.10
อาเซียน (9 ประเทศ)	268,985.23	255,099.65	-5.2	7.06
ญี่ปุ่น	132,040.23	121,649.64	-7.9	9.09
สหรัฐอเมริกา	107,524.33	118,589.90	10.3	8.81
สหภาพยุโรป (27 ประเทศ)	93,514.87	82,201.97	-12.1	20.46
อื่น ๆ	275,150.91	240,033.50	-12.8	6.09

หมายเหตุ : สินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ หมายถึง สินค้าในพิกัดศุลกากร ตอนที่ 1-24, 35.05.10, 35.05.20, 40.01, 4002.80, 4002.91, 4002.99, 40.05, 44.03, 50.01 - 50.03, 52.01, 53.03

4. ภาวะเศรษฐกิจการเกษตรปี 2563

ภาวะเศรษฐกิจการเกษตรปี 2563 หดตัวร้อยละ 3.3 เมื่อเทียบกับปี 2562 โดยหดตัวจากสาขาพืช สาขาประมง สาขาบริการทางการเกษตร และสาขาปศุสัตว์ยังคงขยายตัวได้ดี

ปัจจัยลบ

■ สถานการณ์ภัยแล้งที่รุนแรงต่อเนื่องจากปี 2562 ถึงช่วงกลางปี 2563 ทำให้มีปริมาณน้ำไม่เพียงพอต่อการเพาะปลูกพืช และการเจริญเติบโตของพืชและสัตว์น้ำ ส่งผลให้ผลผลิตพืชและประมงสำคัญลดลง ทั้งข้าว มันสำปะหลัง อ้อยโรงงาน สับปะรดโรงงาน ยางพารา ปาล์มน้ำมัน มังคุด เงาะ กุ้งทะเลเพาะเลี้ยง และปลาน้ำจืด นอกจากนี้ ฝนที่มალ่าช้าในช่วงต้นฤดูเพาะปลูก และภาวะฝนทิ้งช่วงในบางพื้นที่ ทำให้เกษตรกรมีการปรับเปลี่ยนการเพาะปลูกพืช

■ การระบาดของโรคและแมลงศัตรูพืชหลายชนิด อาทิ โรคใบด่างมันสำปะหลัง โรคไหม้ข้าว โรคใบร่วงยางพารา และการระบาดของหนอนกระทู้ข้าวโพดลายจุด ส่งผลให้ผลผลิตพืชบางส่วนได้รับความเสียหาย

■ สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ในช่วงต้นปี 2563 ทำให้มีมาตรการปิดเมือง ไม่มีเที่ยวบินและพนักงานในการขนส่งสินค้า รวมถึงการปิดด่านการค้าชายแดน ส่งผลกระทบต่อการขนส่ง การค้า และการส่งออกสินค้าเกษตร

■ การปิดสถานประกอบการ การหยุดชะงักของกิจกรรมการผลิต การขนส่ง ภาคการท่องเที่ยว ภาคบริการต่าง ๆ จากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ทำให้แรงงานต่างด้าวเดินทางกลับประเทศ และยังไม่สามารถเดินทางกลับเข้ามาทำงานที่ประเทศไทยได้ ส่งผลให้เกิดปัญหาขาดแคลนแรงงานในภาคเกษตร อาทิ แรงงานเก็บผลไม้ และแรงงานกรีดยาง

■ เศรษฐกิจโลกที่อยู่ในภาวะชะลอตัว รวมทั้งความขัดแย้งทางการค้าระหว่างประเทศ ส่งผลให้การส่งออกสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ของไทยฟื้นตัวได้ช้า

ปัจจัยบวก

■ มาตรการเยียวยาและฟื้นฟูเกษตรกร จากผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 โดยมาตรการเยียวยาเกษตรกร ได้มีการจ่ายเงิน 5,000 บาท ให้แก่เกษตรกร ต่อเนื่อง 3 เดือน เพื่อช่วยบรรเทาผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ทำให้เกษตรกรมีรายได้และสามารถทำการเกษตรได้ต่อเนื่อง มาตรการรองรับแรงงานคืนถิ่น ได้ช่วยเหลือให้แรงงานที่ถูกเลิกจ้างกลับคืนถิ่นบ้านเกิดมาทำการเกษตรให้สามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ และโครงการ 1 ตำบล 1 เกษตรทฤษฎีใหม่ เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันและเป็นทางรอดในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19

■ การส่งเสริมและพัฒนาตลาดสินค้าเกษตรออนไลน์ ผ่านแพลตฟอร์ม Lazada และ Shopee ช่วยเพิ่มช่องทางในการจำหน่ายสินค้าเกษตรให้แก่เกษตรกรและสถาบันเกษตรกร

■ การดำเนินนโยบายอย่างต่อเนื่องของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ อาทิ การพัฒนาเกษตรกรสู่ Smart Farmer และพัฒนาสถาบันเกษตรกรให้มีความเข้มแข็ง ส่งเสริมเกษตรกรมีอาชีพที่มีศักยภาพ ทั้งด้านการผลิต การแปรรูป และการตลาด โดยใช้หลักการตลาดนำการผลิตควบคู่กับการใช้เทคโนโลยี และนวัตกรรม

■ มาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจของภาครัฐ อาทิ โครงการ “เราไม่ทิ้งกัน” โครงการ “เราเที่ยวด้วยกัน” และโครงการ “คนละครึ่ง” ทำให้คนไทยเดินทางท่องเที่ยวและบริโภคสินค้ามากขึ้น ส่งผลให้ความต้องการสินค้าเกษตรและอาหารเพิ่มขึ้น

■ ศักยภาพในการผลิตสินค้าเกษตรของไทย และความเชื่อมั่นในคุณภาพมาตรฐานของสินค้าเกษตรไทย ทำให้หลายประเทศยังคงมีความต้องการนำเข้าสินค้าเกษตรและอาหารของไทย

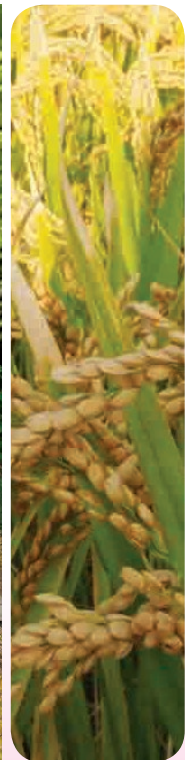
สาขาพืช

สาขาพืชในปี 2563 หดตัวร้อยละ 4.7 เมื่อเทียบกับปี 2562 โดยพืชสำคัญที่มีผลผลิตลดลง ได้แก่ ข้าวนาปรัง มันสำปะหลัง อ้อยโรงงาน (รวมพันธุ์) สับปะรดโรงงาน ยางพารา ปาล์มน้ำมัน มังคุด และเงาะ โดยข้าวนาปรัง มีผลผลิตลดลง เนื่องจากปริมาณน้ำในอ่างเก็บน้ำสำคัญและแหล่งน้ำธรรมชาติมีปริมาณน้ำน้อยกว่าปีที่ผ่านมา เกษตรกรบางส่วนจึงงดการทำนาปรัง ทำให้เนื้อที่เพาะปลูกข้าวนาปรังลดลง นอกจากนี้ ปริมาณน้ำที่ไม่เพียงพอต่อการเจริญเติบโตของต้นข้าว ทำให้เมล็ดข้าวไม่สมบูรณ์ ส่งผลให้ผลผลิตข้าวนาปรังลดลง มันสำปะหลัง มีผลผลิตลดลง เนื่องจากพื้นที่เพาะปลูกส่วนใหญ่ได้รับผลกระทบจากปัญหาภัยแล้งในช่วงที่เริ่มมีการเพาะปลูก ส่งผลให้การเจริญเติบโตของมันสำปะหลังไม่สมบูรณ์และหัวมันสำปะหลังโตไม่เต็มที่ ประกอบกับสถานการณ์ระบาดของโรคใบด่างมันสำปะหลังในหลายพื้นที่ ทำให้ผลผลิตได้รับความเสียหาย อ้อยโรงงาน (รวมพันธุ์) มีผลผลิตลดลง เนื่องจากพื้นที่เพาะปลูกประสบภัยแล้งรุนแรง ทำให้เนื้อที่เก็บเกี่ยวและผลผลิตต่อไร่ลดลง ผลผลิตอ้อยที่ได้มีคุณภาพต่ำ ประกอบกับราคาอ้อยที่อยู่ในระดับต่ำอย่างต่อเนื่อง เกษตรกรจึงมีการปรับเปลี่ยนไปปลูกพืชอื่นที่มีราคาดีกว่า สับปะรดโรงงาน มีผลผลิตลดลง เนื่องจากแหล่งผลิตส่วนใหญ่ประสบปัญหาภัยแล้งและอากาศร้อนจัด ส่งผลให้ต้นสับปะรดไม่สมบูรณ์ ผลเล็กแกร็น น้ำหนักน้อย และบางส่วนไม่ติดผล ยางพารา มีผลผลิตลดลง เนื่องจากภาคใต้ซึ่งเป็นแหล่งผลิตยางพาราสำคัญของประเทศมีฝนตกชุก ประกอบกับในเดือนธันวาคม 2563 บางพื้นที่ประสบปัญหาน้ำท่วม ทำให้มีจำนวนวันกรีดยางลดลงสำหรับภาคอื่น ๆ ประสบภัยแล้งในช่วงต้นปี 2563 ทำให้ต้นยางให้น้ำยางน้อยกว่าปกติ นอกจากนี้ เกิดการขาดแคลนแรงงานกรีดยางจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ทำให้แรงงานกรีดยางที่เป็นคนต่างด้าวไม่สามารถเดินทางกลับเข้ามาในประเทศไทยได้ ปาล์มน้ำมัน มีผลผลิตลดลง เนื่องจากสภาพอากาศร้อนและมีปริมาณน้ำฝนน้อย ไม่เอื้อต่อการเจริญเติบโตของทะลายปาล์ม ส่งผลให้ในปีนี้มีผลผลิตลดลง มังคุด มีผลผลิตลดลง เนื่องจากในปี 2563 สภาพอากาศทางภาคใต้ไม่เอื้ออำนวยต่อการผลิต

มีการออกดอกติดผลลดลงจากภาวะฝนทิ้งช่วงเป็นเวลานาน แม้ว่าจะมีเนื้อที่ให้ผลเพิ่มขึ้นจากเนื้อที่ปลูกใหม่ในปี 2556 ที่เริ่มให้ผลในปี 2563 เป็นปีแรก แต่ในภาพรวมผลผลิตยังคงลดลง และเงาะมีผลผลิตลดลง เนื่องจากเนื้อที่ให้ผลรวมทั้งประเทศลดลง โดยแหล่งผลิตที่สำคัญในภาคใต้มีการปรับเปลี่ยนพื้นที่ไปปลูกพืชชนิดอื่น เช่น ทุเรียน และปาล์มน้ำมัน ประกอบกับสภาพอากาศแล้งและฝนทิ้งช่วงนานติดต่อกันหลายเดือน ไม่เอื้ออำนวยต่อการออกดอกและติดผลของเงาะ

สำหรับผลผลิตพืชที่เพิ่มขึ้น ได้แก่ ข้าวนาปี ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ลำไย และทุเรียน โดยข้าวนาปีมีผลผลิตเพิ่มขึ้น เนื่องจากในช่วงกลางปี 2563 เป็นต้นมา มีปริมาณน้ำฝนมากกว่าปี 2562 ทำให้เกษตรกรสามารถปลูกข้าวนาปีรอบ 2 ได้เพิ่มขึ้น ประกอบกับราคาข้าวที่เกษตรกรขายได้อยู่ในเกณฑ์ดี จึงใจให้เกษตรกรทำการผลิตในที่นาที่มีการปล่อยว่างในปีที่ผ่านมา ส่งผลให้ผลผลิตข้าวเพิ่มขึ้น ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มีผลผลิตเพิ่มขึ้น เนื่องจากเกษตรกรมีการจัดการควบคุมและกำจัดหนอนกระชู่ข้าวโพดลายจุดได้ดีขึ้น การระบาดของหนอนกระชู่ข้าวโพดลายจุดจึงลดลง ประกอบกับฝนตกสม่ำเสมอในแหล่งเพาะปลูกสำคัญ ทำให้ต้นข้าวโพดเจริญเติบโตได้ดี ส่งผลให้ผลผลิตต่อไร่เพิ่มขึ้น ลำไย มีผลผลิตเพิ่มขึ้น เนื่องจากต้นลำไยที่ปลูกในปี 2560 เริ่มให้ผลผลิตในปีนี้ ประกอบกับสภาพอากาศที่เหมาะสมมากขึ้น และมีปริมาณน้ำเพียงพอ ทำให้ต้นลำไยออกดอกติดผลได้มากกว่าปีที่ผ่านมา และทุเรียน มีผลผลิตเพิ่มขึ้น เนื่องจากราคาในปีที่ผ่านมาอยู่ในเกณฑ์ดี จึงใจให้เกษตรกรมีการบำรุงและดูแลรักษาดี ประกอบกับมีเนื้อที่ให้ผลเพิ่มขึ้นจากเนื้อที่ปลูกใหม่ในปี 2558

สาขาปศุสัตว์

สาขาปศุสัตว์ในปี 2563 ขยายตัวร้อยละ 2.7 เมื่อเทียบกับปี 2562 เป็นผลจากการเพิ่มปริมาณการผลิตเพื่อรองรับความต้องการบริโภคของตลาดในประเทศและตลาดต่างประเทศที่ขยายตัวเพิ่มขึ้น ประกอบกับมีการจัดการฟาร์มที่ได้มาตรฐาน การเฝ้าระวังและควบคุมโรคระบาดที่ดี ทำให้สินค้าปศุสัตว์ที่สำคัญทั้งไก่เนื้อ ไก่ไข่ โคเนื้อ และน้ำนมดิบ มีผลผลิตเพิ่มขึ้น ในขณะที่ผลผลิตสุกรลดลง โดยผลผลิต**ไก่เนื้อ** มีปริมาณเพิ่มขึ้น เนื่องจากการขยายการผลิตเพื่อรองรับความต้องการของตลาดที่ยังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะตลาดส่งออก เช่น จีน สิงคโปร์ และฮ่องกง ที่มีการนำเข้าเนื้อไก่และผลิตภัณฑ์จากไทยเพิ่มขึ้น ขณะที่ความต้องการบริโภคภายในประเทศเพิ่มขึ้นเช่นกัน เนื่องจากราคาเนื้อไก่ที่ต่ำกว่าเนื้อสัตว์ประเภทอื่น ส่วนผลผลิต**ไข่ไก่** ออกสู่ตลาดเพิ่มขึ้น เนื่องจากเกษตรกรมีการจัดการฟาร์มที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมทั้งสภาพอากาศมีความเหมาะสมและเอื้ออำนวยต่อการออกไข่ของแม่ไก่มากกว่าปีที่ผ่านมา นอกจากนี้ ภาครัฐมีการเฝ้าระวังโรคระบาดที่ดี ส่งผลให้ผลผลิต**ไข่ไก่** ออกสู่ตลาดได้ต่อเนื่อง ด้านผลผลิต**โคเนื้อ** เพิ่มขึ้น เนื่องจากการขยายการเลี้ยงเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดในประเทศและประเทศเพื่อนบ้าน อีกทั้งภาครัฐมีการดำเนินมาตรการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อเพื่อเป็นอาชีพทางเลือกใหม่แก่เกษตรกร สำหรับผลผลิต**น้ำนมดิบ** มีปริมาณเพิ่มขึ้น เนื่องจากแม่โครีดนมมีจำนวนเพิ่มขึ้น ประกอบกับมีการปลดแม่โครีดนมที่ให้ผลผลิตน้อยและอายุมากออกจากฟาร์มและทดแทนด้วยแม่โคพันธุ์ดี รวมทั้งเกษตรกรมีการพัฒนาการเลี้ยงและการบริหารจัดการฟาร์มที่ดี ทำให้อัตราการให้น้ำนมเฉลี่ยเพิ่มขึ้นและมีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ดี ส่วนผลผลิต**สุกร** มีชีวิตลดลง เนื่องจากการระบาดของโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกร (African Swine Fever: ASF) ในประเทศเพื่อนบ้าน อาทิ เวียดนาม และกัมพูชา ทำให้เกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรหลายรายมีความกังวลต่อการแพร่ระบาดของโรค จึงตัดสินใจชะลอและลดปริมาณการเลี้ยงสุกรลง

สาขาประมง

สาขาประมงในปี 2563 หดตัวร้อยละ 2.6 เมื่อเทียบกับปี 2562 เป็นผลมาจากผลผลิตประมงทะเลในส่วนของกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงมีปริมาณลดลง เนื่องจากความต้องการของตลาด ทั้งในประเทศและต่างประเทศลดลงจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ส่งผลให้เกษตรกรปรับลดจำนวนลูกพันธุ์ และชะลอการลงลูกกุ้ง ทำให้ผลผลิตออกสู่ตลาดลดลง ในขณะที่ปริมาณสัตว์น้ำที่นำขึ้นท่าเทียบเรือในภาคใต้มีปริมาณเพิ่มขึ้น ในด้านประมงน้ำจืด มีผลผลิตลดลงเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะปลานิลและปลาดุก เนื่องจากภาวะภัยแล้งที่เกิดขึ้นในแหล่งผลิตสำคัญ ประกอบกับในช่วงต้นปีปริมาณน้ำในเขื่อนและแหล่งน้ำตามธรรมชาติไม่เพียงพอต่อการเลี้ยง ทำให้เกษตรกรผู้เลี้ยงปลาน้ำจืดทั้งในบ่อดินและในกระชังตามแหล่งน้ำธรรมชาติ ลดเนื้อที่เลี้ยงปลา มีการปล่อยลูกปลาในอัตราน้อยกว่าปกติ หรือชะลอการเลี้ยงออกไป ส่งผลให้ผลผลิตประมงน้ำจืดลดลง

สาขาบริการทางการเกษตร

สาขาบริการทางการเกษตรในปี 2563 หดตัวร้อยละ 3.6 เมื่อเทียบกับปี 2562 เนื่องจากกิจกรรมการจ้างบริการทางการเกษตรต่าง ๆ ทั้งการเตรียมดิน การดูแลรักษา และการเก็บเกี่ยวลดลงตามเนื้อที่เพาะปลูกและเนื้อที่เก็บเกี่ยวที่ลดลงของพืชสำคัญ เช่น ข้าวนาปรัง อ้อยโรงงาน และสับปะรดโรงงาน เนื่องจากสถานการณ์ภัยแล้งที่ต่อเนื่อง โดยเนื้อที่เพาะปลูกและเนื้อที่เก็บเกี่ยวข้าวนาปรังลดลงอย่างมาก ประกอบกับเนื้อที่เก็บเกี่ยวอ้อยโรงงานลดลง เนื่องจากเกษตรกรมีการปรับเปลี่ยนไปปลูกพืชอื่นที่มีราคาดีกว่า

สาขาป่าไม้

สาขาป่าไม้ในปี 2563 หดตัวร้อยละ 0.5 เมื่อเทียบกับปี 2562 เนื่องจากผลผลิตไม้ยางพารา ไม้ยูคาลิปตัส ครั่ง และรังนกลดลง โดยไม้ยางพาราลดลงตามพื้นที่การตัดโค่นสวนยางพาราเก่าเพื่อปลูกทดแทนด้วยยางพาราพันธุ์ดีและพืชอื่นที่ลดลงจากปีที่ผ่านมา ไม้ยูคาลิปตัสลดลง เนื่องจากความต้องการนำไปใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตกระดาษ และแปรรูปเป็นเชื้อเพลิงชีวมวล (Wood Pellet) ของประเทศคู่ค้าสำคัญลดลง โดยเฉพาะจีนและญี่ปุ่น ซึ่งเป็นผลจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ด้านผลผลิตครั้งลดลง เนื่องจากได้รับผลกระทบจากสภาพอากาศที่แปรปรวน ประกอบกับความต้องการของประเทศคู่ค้าสำคัญอย่างประเทศอินเดียลดลงอย่างมาก และรังนกมีปริมาณการส่งออกต่างประเทศลดลงเช่นกัน ในขณะที่ถ่านไม้มีปริมาณเพิ่มขึ้น เนื่องจากยังเป็นที่ต้องการของตลาดภายในประเทศและต่างประเทศอย่างต่อเนื่อง

ราคาสินค้าเกษตร ปี 2563

● **สินค้าเกษตรที่เกษตรกรขายได้มีราคาเฉลี่ยเพิ่มขึ้นในช่วงเดือนมกราคม-พฤศจิกายน 2563**

เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปี 2562 ได้แก่ ข้าว อ้อยโรงงาน (รวมพันธ์) สับปะรดโรงงาน ยางพารา ปาล์มน้ำมัน ทูเรียน มังคุด สุกกร ไข่ไก่ โคเนื้อ ปลานิล และปลาตูก โดยข้าว มีราคาเพิ่มขึ้น เนื่องจากความต้องการข้าวที่เพิ่มขึ้นทั้งจากการบริโภคภายในประเทศที่ประชาชนสำรองไว้บริโภคตามมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโควิด-19 และจากที่ผู้ประกอบการต้องการข้าวเพื่อส่งออกตามคำสั่งซื้อที่เพิ่มขึ้น อ้อยโรงงาน (รวมพันธ์) มีราคาเพิ่มขึ้น เนื่องจากเนื้อที่เก็บเกี่ยวประสพภัยแล้ง ทำให้ผลผลิตอ้อยโรงงานลดลงและปริมาณอ้อยส่งเข้าที่โรงงานน้ำตาลลดลงอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ราคาที่เกษตรกรขายได้สูงขึ้น สับปะรดโรงงาน มีราคาเพิ่มขึ้น เนื่องจากปริมาณผลผลิตออกสู่ตลาดน้อย ไม่เพียงพอต่อความต้องการของโรงงานแปรรูปจึงส่งผลให้ราคาปรับตัวสูงขึ้น ยางพารา มีราคาเพิ่มขึ้น เป็นผลมาจากปริมาณผลผลิตที่ลดลงจากภาวะขาดแคลนแรงงานกรีดยางและแรงงานในโรงงานแปรรูปยาง รวมถึงจำนวนวันกรีดยางได้ลดลง ในขณะที่ความต้องการใช้เพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะอุตสาหกรรมผลิตถุงมือยาง ซึ่งเป็นผลมาจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 รวมทั้งมาตรการส่งเสริมการใช้ยางพาราในประเทศของภาครัฐ ปาล์มน้ำมัน มีราคาเพิ่มขึ้น เนื่องจากปริมาณผลผลิตออกสู่ตลาดลดลง ในขณะที่ความต้องการใช้น้ำมันปาล์มในประเทศเพิ่มขึ้นหลังจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 เริ่มคลี่คลาย ประกอบกับภาครัฐมีมาตรการระบายสต็อกน้ำมันปาล์มดิบ โดยกระตุ้นการใช้น้ำมันปาล์มทั้งการนำน้ำมันปาล์มไปผลิตกระแสไฟฟ้า และส่งเสริมการใช้ไบโอดีเซลเพื่อลดผลผลิตส่วนเกินในประเทศ ทูเรียน มีราคาเพิ่มขึ้น เนื่องจากปริมาณผลผลิตที่ออกสู่ตลาดยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศที่มีอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับเกษตรกรมีการบริหารจัดการควบคุมคุณภาพทูเรียนให้ได้มาตรฐานตามความต้องการ ทำให้ราคาทูเรียนเพิ่มสูงขึ้น มังคุด มีราคาเพิ่มขึ้น เนื่องจากผลผลิตออกสู่ตลาดลดลง สุกกรมีราคาเพิ่มขึ้น เป็นผลจากปริมาณผลผลิตภายในประเทศที่ลดลง อีกทั้งการระบาดของโรคคหิวแอฟริกาในสุกรในหลายประเทศ ส่งผลให้เกิดภาวะขาดแคลนทำให้ราคาสุกรในตลาดโลกปรับตัวสูงขึ้น ส่งผลให้ราคาสุกรของไทยปรับตัวเพิ่มขึ้น ไข่ไก่ มีราคาเพิ่มขึ้น เนื่องจากมาตรการรักษาเสถียรภาพราคาไข่ไก่ภายในประเทศ โคเนื้อ มีราคาเพิ่มขึ้น เนื่องจากความต้องการของตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยเฉพาะตลาดประเทศเพื่อนบ้านยังคงมีอย่างต่อเนื่อง ปลานิล และปลาตูก ที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยเพิ่มขึ้น เนื่องจากความต้องการบริโภคยังมีอย่างต่อเนื่อง

● **สินค้าเกษตรที่เกษตรกรขายได้มีราคาเฉลี่ยลดลงในช่วงเดือนมกราคม-พฤศจิกายน 2563**

เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปี 2562 ได้แก่ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มันสำปะหลัง ลำไย เงาะ ไข่เนื้อ น้ำมันดิบ และกุ้งขาวแวนนาไม โดยข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มีราคาลดลง เนื่องจากผลผลิตในภาพรวมเพิ่มขึ้น ประกอบกับจีนต้องปิดด่านการค้าจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่ระบาดทั่วโลก ทำให้เมียนมาไม่สามารถส่งออกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ไปยังจีนได้ จึงส่งออกมายังประเทศไทยผ่านทางด่านศุลกากรแม่สอด จังหวัดตากเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ราคาภายในประเทศปรับตัวลดลง มันสำปะหลัง มีราคาลดลง เนื่องจากในช่วงต้นปี 2563 ประสพปัญหาภัยแล้งและในช่วงปลายปีมีฝนตกหนักในหลายพื้นที่ ส่งผลให้หัวมันสำปะหลังคุณภาพไม่ดีและมีเปอร์เซ็นต์เชื้อแป้งต่ำกว่าเกณฑ์รับซื้อ ลำไย มีราคาลดลง เป็นผลมาจากปริมาณผลผลิตลำไยที่ออก

สู่ตลาดจำนวนมากจากการปรับเปลี่ยนมาผลิตลำไยนอกฤดูเพิ่มขึ้น รวมถึงสภาพภูมิอากาศที่เอื้ออำนวย ทำให้ต้นลำไยออกดอกและติดผลได้ดี เงาะ มีราคาตลาด เนื่องจากความต้องการของตลาดในประเทศลดลง และคุณภาพไม่เป็นไปตามความต้องการของตลาด กล้วย มีราคาตลาด เนื่องจากมีปริมาณกล้วยและขึ้นส่วนต่าง ๆ ของกล้วย ออกสู่ตลาดมาก ในขณะที่ความต้องการบริโภคภายในประเทศโดยรวมลดลง เนื่องจากผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่ทำให้เศรษฐกิจชะลอตัว รวมทั้งจำนวนนักท่องเที่ยวลดลง น้ำมันดิบ มีราคาตลาดเล็กน้อย เนื่องจากสหกรณ์โคนมเพิ่มความเข้มงวดในการรับซื้อน้ำมันดิบจากสมาชิกผู้เลี้ยงโคนมให้เป็นไปตามเกณฑ์คุณภาพมากยิ่งขึ้น และกุ้งขาวแวนนาไม่มียุทธศาสตร์เนื่องจากความต้องการของตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศลดลง

การส่งออกสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ ปี 2563

การส่งออกสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ในช่วงเดือนมกราคม-ตุลาคม 2563 มีมูลค่าลดลงร้อยละ 2.66 เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปี 2562

- **สินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ที่มีปริมาณและมูลค่าส่งออกลดลง** เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปี 2562 ได้แก่ ข้าวรวม ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ น้ำตาลและผลิตภัณฑ์ ยางพารา น้ำมันปาล์ม สับปะรดและผลิตภัณฑ์ ลำไยและผลิตภัณฑ์ มังคุด เงาะและผลิตภัณฑ์ ไข่ไก่สด และกุ้งและผลิตภัณฑ์ โดยข้าวรวม เนื่องจากราคาข้าวของไทยสูงกว่าประเทศคู่แข่ง อาทิ เวียดนาม และเมียนมา ประกอบกับเศรษฐกิจโลกชะลอตัวจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ส่งผลให้กำลังซื้อชะลอตัว ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เนื่องจากความต้องการใช้ในอุตสาหกรรมการผลิตอาหารสัตว์ภายในประเทศเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง น้ำตาลและผลิตภัณฑ์ เนื่องจากผลผลิตอ้อยโรงงานในปี 2563 มีปริมาณน้อยกว่าปีที่ผ่านมา จึงมีการสำรองไว้เพื่อให้เพียงพอับความต้องการบริโภคภายในประเทศ น้ำมันปาล์ม เนื่องจากเศรษฐกิจโลกที่ยังคงชะลอตัวจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ส่งผลให้ความต้องการใช้น้ำมันปาล์มดิบในตลาดโลกลดลง ประกอบกับปริมาณสต็อกน้ำมันปาล์มดิบของโลกยังอยู่ในระดับสูง สับปะรดและผลิตภัณฑ์ เป็นผลมาจากโรงงานแปรรูปสับปะรดกระป๋องหลายแห่งปิดทำการผลิตเร็วกว่าช่วงปีปกติ เนื่องจากราคาสับปะรดโรงงานที่ปรับตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้ผู้ประกอบการไม่สามารถแบกรับต้นทุนวัตถุดิบสับปะรดโรงงานที่เพิ่มสูงขึ้นได้ ลำไยและผลิตภัณฑ์ เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ทำให้ประสบปัญหาการส่งออกสินค้าไปยังประเทศคู่ค้าหลักอย่างจีน มังคุด เนื่องจากปริมาณผลผลิตออกสู่ตลาดน้อย เงาะและผลิตภัณฑ์ เนื่องจากความต้องการของประเทศคู่ค้า เช่น เวียดนาม และสหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย มีความต้องการลดลง ไข่ไก่สด เนื่องจากเป็นผลจากในปี 2562 มีการผลักดันการส่งออกเพื่อระบายผลผลิตภายในประเทศ และกุ้งและผลิตภัณฑ์ เนื่องจากประเทศคู่ค้าหลัก ได้แก่ สหรัฐอเมริกา จีน และญี่ปุ่น มีการนำเข้าลดลง ประกอบกับราคาของประเทศคู่แข่งยังถูกกว่าไทย ทำให้การส่งออกของไทยลดลง

- **สินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ที่มีปริมาณและมูลค่าเพิ่มขึ้น** เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปี 2562 ได้แก่ เนื้อสุกรและผลิตภัณฑ์ นมและผลิตภัณฑ์ และปลาและผลิตภัณฑ์ โดยเนื้อสุกรและผลิตภัณฑ์ เป็นผลจากการส่งออกเนื้อสุกรสดแช่เย็นแช่แข็งไปยังประเทศคู่ค้าสำคัญ ได้แก่ ญี่ปุ่น ฮองกง และสิงคโปร์

เพิ่มขึ้น เนื่องจากผู้ผลิตสุกรในหลายประเทศ รวมทั้งจีนและเวียดนาม ได้รับผลกระทบจากโรคคอหิวด์แอฟริกา ในสุกร ในขณะที่ไทยมีมาตรการป้องกันโรคดังกล่าวอย่างเข้มงวด รวมถึงมีมาตรฐานการผลิตที่มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้เนื้อสุกรของไทยเป็นที่ต้องการของตลาดที่ขาดแคลน โดยเฉพาะตลาดฮ่องกงซึ่งเป็นตลาดส่งออกที่สำคัญของไทย นมและผลิตภัณฑ์ เนื่องจากคุณภาพน้ำนมดิบของไทยเป็นที่ยอมรับของประเทศคู่ค้าที่สำคัญ เช่น กัมพูชา ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ สเปน ลาว และฮ่องกง ส่งผลให้มีความต้องการบริโภคผลิตภัณฑ์นมของไทยอย่างต่อเนื่อง และปลาและผลิตภัณฑ์ เนื่องจากประเทศคู่ค้าสำคัญอย่างจีนมีความต้องการเพิ่มขึ้น

- **สินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ที่มีปริมาณส่งออกเพิ่มขึ้น ขณะที่มูลค่าส่งออกลดลง เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปี 2562 ได้แก่ มันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์ เนื้อไก่และผลิตภัณฑ์ และปลาหมึกและผลิตภัณฑ์** โดยมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์ ปริมาณการส่งออกในภาพรวมเพิ่มขึ้นตามความต้องการนำเข้ามันสำปะหลังของประเทศจีนซึ่งเป็นคู่ค้าหลักที่สำคัญของไทย โดยเฉพาะมันเส้นเพื่อใช้เป็นวัตถุดิบผลิตแอลกอฮอล์ทดแทนข้าวโพด เนื่องจากสต็อกข้าวโพดในประเทศจีนลดลงและไม่เพียงพอกับความต้องการใช้ เนื้อไก่และผลิตภัณฑ์ มีปริมาณส่งออกใกล้เคียงกับปีที่ผ่านมา เนื่องจากผลกระทบของการแพร่ระบาดของโควิด-19 ส่งผลกระทบต่อภาวะเศรษฐกิจในหลายประเทศ และร้านอาหารหลายแห่งยังไม่ฟื้นตัวเต็มที่ ในขณะที่ปริมาณสต็อกยังมีจำนวนมาก และปลาหมึกและผลิตภัณฑ์ เนื่องจากตลาดส่งออกหลักอย่างญี่ปุ่น อิตาลี และจีน ยังคงมีความต้องการนำเข้าอย่างต่อเนื่อง

- **สินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ที่มีปริมาณลดลง ขณะที่มูลค่าส่งออกเพิ่มขึ้น เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปี 2562 ได้แก่ ทูเรียนและผลิตภัณฑ์** เนื่องจากปริมาณส่งออกทูเรียนและผลิตภัณฑ์ ไปยังตลาดหลัก ได้แก่ จีน เวียดนาม และฮ่องกง ชะลอตัวลงจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ขณะที่ราคาทูเรียนเพิ่มขึ้น ส่งผลให้มูลค่าส่งออกเพิ่มขึ้น

5. แนวโน้มเศรษฐกิจการเกษตรปี 2564

แนวโน้มเศรษฐกิจการเกษตรในปี 2564 คาดว่าจะขยายตัวอยู่ในช่วงร้อยละ 1.3–2.3 โดยสาขาพืช สาขาปศุสัตว์ สาขาประมง สาขาบริการทางการเกษตร และสาขาป่าไม้ ขยายตัวเพิ่มขึ้นจากปัจจัยสนับสนุน ได้แก่

- สภาพอากาศที่เอื้ออำนวยต่อการทำการเกษตรมากขึ้น โดยคาดว่าจะมีปริมาณน้ำเพียงพอสำหรับการเพาะปลูก และไม่ประสบปัญหาภัยแล้งที่รุนแรงเหมือนปีที่ผ่านมา

- การดำเนินนโยบายด้านการเกษตรที่ต่อเนื่อง ทั้งการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ การพัฒนา Smart Farmer และ Young Smart Farmer การจัดทำฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) เพื่อการตัดสินใจ การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการผลิตและยกระดับคุณภาพสินค้าเกษตร การส่งเสริมการรวมกลุ่ม การใช้หลักการตลาดนำการผลิต ทำให้การบริหารการผลิตมีความสอดคล้องกับความต้องการของตลาด มีการวางแผนการผลิตและการใช้ปัจจัยการผลิตอย่างเหมาะสม ซึ่งช่วยลดต้นทุนการผลิต ทำให้เกษตรกรมีรายได้ที่มีเสถียรภาพมากขึ้น รวมถึงการดำเนินแผนงานโครงการที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรตามกรอบการฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

- ในปี 2564 คาดว่าจะเป็นโอกาสของภาคเกษตรไทยที่ประเทศต่าง ๆ มีการนำเข้าอาหารจากประเทศไทยเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะสินค้าปศุสัตว์และผลิตภัณฑ์ ซึ่งมีระบบการผลิตที่ได้มาตรฐานและการเฝ้าระวังควบคุมโรคระบาดอย่างต่อเนื่อง ทำให้ต่างประเทศมีความเชื่อมั่นในคุณภาพสินค้าของไทย

- สถานการณ์เศรษฐกิจไทยโดยรวมในปี 2564 ที่มีแนวโน้มขยายตัว รวมทั้งมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจของภาครัฐที่ต่อเนื่อง ช่วยสนับสนุนให้มีการบริโภคสินค้าและบริการมากขึ้น ส่งผลให้ความต้องการสินค้าเกษตรและอาหารเพิ่มขึ้น

- ทิศทางเศรษฐกิจโลกในปี 2564 ที่มีแนวโน้มขยายตัวได้ รวมถึงโอกาสในด้านความร่วมมือและการเจรจาข้อตกลงทางการค้าของไทยกับประเทศคู่ค้าซึ่งจะเป็นผลดีต่อการส่งออกสินค้าเกษตรและอาหารของไทย

อย่างไรก็ตาม แนวโน้มภาวะเศรษฐกิจการเกษตรปี 2564 ยังมีปัจจัยเสี่ยงและสถานการณ์สำคัญที่ต้องติดตามอย่างต่อเนื่อง ได้แก่

1. **การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ** ที่อาจทำให้เกิดความแปรปรวนของสภาพอากาศและภัยธรรมชาติ ทั้งภัยแล้ง น้ำท่วม ดินโคลนถล่ม และความรุนแรงของลมพายุ ซึ่งอาจทำให้พื้นที่เกษตรได้รับความเสียหาย และส่งผลกระทบต่อปริมาณและคุณภาพผลผลิตทางการเกษตร

2. **สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19** ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ แม้ว่าการผลิตวัคซีนจะมีความก้าวหน้าไปมาก แต่หากสถานการณ์ยังคงยืดเยื้อและมีความเสี่ยงของการกลับมาระบาดในรอบใหม่ อาจส่งผลให้เศรษฐกิจและการค้าของโลกฟื้นตัวได้ช้า

3. **การระบาดของโรคและแมลงศัตรูพืช** และการระบาดของโรคในสัตว์ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศที่อาจส่งผลกระทบต่อผลผลิตและการค้าสินค้าเกษตร

4. **ความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยน** ที่ยังคงต้องติดตามสถานการณ์อย่างต่อเนื่อง โดยหากค่าเงินบาทมีการแข็งค่าขึ้นมากกว่าประเทศคู่แข่ง จะส่งผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันทางการค้าของสินค้าเกษตรไทย

5. **การเปลี่ยนแปลงราคาน้ำมันดิบดูไบ** ที่จะส่งผลกระทบต่อแนวโน้มราคาน้ำมันในประเทศ และส่งผลกระทบต่อต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตร

สาขาพืช

สาขาพืชในปี 2564 คาดว่าจะขยายตัวอยู่ในช่วงร้อยละ 1.9–2.9 โดยสินค้าพืชที่มีปริมาณผลผลิตเพิ่มขึ้น ได้แก่ ข้าวนาปี ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มันสำปะหลัง สับปะรดโรงงาน ยางพารา ปาล์มน้ำมัน ลำไย ทูเรียน และมังคุด โดยข้าวนาปี คาดว่าผลผลิตจะเพิ่มขึ้น เนื่องจากราคาข้าวมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จูงใจให้เกษตรกรขยายพื้นที่เพาะปลูกในพื้นที่ที่เคยปล่อยว่าง และปลูกทดแทนอ้อยโรงงานที่ครบอายุ **ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์** คาดว่าผลผลิตจะเพิ่มขึ้น เนื่องจากเกษตรกรมีการควบคุมและกำจัดหนอนกระทุ้งข้าวโพดลายจุดได้ดีขึ้น และคาดว่าเนื้อที่เพาะปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จะเพิ่มขึ้นจากการที่เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังและอ้อยโรงงานปรับเปลี่ยนมาปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์แทน **มันสำปะหลัง** คาดว่าผลผลิตจะเพิ่มขึ้น เนื่องจากปริมาณน้ำฝนในช่วงเดือนธันวาคม 2563 ถึงช่วงก่อนเก็บเกี่ยวผลผลิตในปี 2564 จะมีเพียงพอในช่วงมันสำปะหลัง

เริ่มลงหัวและสะสมอาหาร ประกอบกับภาครัฐมีการดำเนินมาตรการควบคุมการระบาดของโรคใบด่างมันสำปะหลังอย่างต่อเนื่อง **สับปะรดโรงงาน** คาดว่าผลผลิตจะเพิ่มขึ้น เนื่องจากราคาปรับขึ้นตั้งแต่เดือนพฤษภาคม 2562 ถึงปี 2563 ปรับตัวสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง จึงใจให้เกษตรกรมีการบำรุงรักษามากขึ้น โดยเกษตรกรบางส่วนมีการดูแลแปลงหรือไถเหง้า สับปะรดที่แห้งตายทิ้งเพื่อปลูกใหม่ และเกษตรกรรายใหม่มีการขยายพื้นที่ปลูกในพื้นที่ปล่อย่างที่เคยปลูกสับปะรดมาก่อน รวมทั้งปลูกแซมในสวนยางพารา ประกอบกับคาดว่าจะมีปริมาณน้ำฝนเพียงพอต่อการเจริญเติบโต ไม่ประสบภัยแล้งเหมือนปีที่ผ่านมา **ยางพารา** คาดว่าผลผลิตจะเพิ่มขึ้น เนื่องจากมีเนื้อที่เปิดกรีดยางเพิ่มขึ้นจากการขยายพื้นที่ปลูกต้นยางพาราทดแทนพืชอื่นของเกษตรกรในทุกภูมิภาค ประกอบกับได้รับปัจจัยสนับสนุนจากนโยบายและความช่วยเหลือจากภาครัฐ **ปาล์มน้ำมัน** คาดว่าผลผลิตจะเพิ่มขึ้นตามเนื้อที่ให้ผลที่เพิ่มขึ้นจากต้นปาล์มน้ำมันที่ปลูกในปี 2561 อย่างไรก็ตาม อิทธิพลของภัยแล้งในช่วงปี 2562-2563 ซึ่งทำให้พื้นที่ผลิตสำคัญทางภาคใต้มีปริมาณฝนตกน้อย ส่งผลต่อความสมบูรณ์ของต้น อาจทำให้การติดผลปาล์มลดลงและทะเลาะปาล์มน้ำหนักร่นลง **ลำไย** คาดว่าผลผลิตจะเพิ่มขึ้น เนื่องจากเกษตรกรปรับเปลี่ยนมาผลิตลำไยนอกฤดูเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ผลผลิตรวม (ลำไยในฤดูและลำไยนอกฤดู) มีปริมาณมากขึ้น รวมถึงจากการที่คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 25 สิงหาคม 2563 ช่วยเหลือเยียวยาเกษตรกรชาวสวนลำไยปี 2563 ทำให้เกษตรกรมีการดูแลรักษาต้นลำไยเป็นอย่างดี **ทุเรียน** คาดว่าผลผลิตจะเพิ่มขึ้น เนื่องจากราคาที่อยู่ในเกณฑ์ดีอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกษตรกรดูแลและบำรุงรักษาเพิ่มมากขึ้น ประกอบกับคาดว่าสภาพอากาศจะเอื้ออำนวยต่อการติดดอกออกผล **และมังคุด** คาดว่าผลผลิตจะเพิ่มขึ้นจากสภาพอากาศที่คาดว่าจะเอื้ออำนวยต่อการติดดอกและออกผลมากขึ้น

สำหรับสินค้าพืชที่คาดว่าจะมีปริมาณผลผลิตลดลง ได้แก่ ข้าวนาปรัง อ้อยโรงงาน (รวมพันธุ์) และเงาะ โดยข้าวนาปรัง คาดว่าผลผลิตจะลดลง เนื่องจากพื้นที่เพาะปลูกลดลง ซึ่งเป็นผลจากระดับน้ำต้นทุนในอ่างเก็บน้ำส่วนใหญ่และตามแหล่งน้ำธรรมชาติยังมีปริมาณน้ำน้อย ไม่เพียงพอต่อการเจริญเติบโตของข้าว อาจส่งผลให้ผลผลิตต่อไร่ลดลง **อ้อยโรงงาน (รวมพันธุ์)** คาดว่าผลผลิตจะลดลง เนื่องจากเกษตรกรมีการปรับเปลี่ยนไปปลูกพืชอื่นที่มีราคาดีกว่า และเงาะ คาดว่าผลผลิตจะลดลงตามเนื้อที่ให้ผลที่ลดลง

สาขาปศุสัตว์

สาขาปศุสัตว์ในปี 2564 คาดว่าจะขยายตัวอยู่ในช่วงร้อยละ 1.0-2.0 การผลิตสินค้าปศุสัตว์โดยรวมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เนื่องจากเกษตรกรมีการขยายการเลี้ยงเพื่อรองรับความต้องการของตลาดในประเทศและต่างประเทศที่เพิ่มขึ้น โดยเกษตรกรให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบการเลี้ยงและมีการบริหารจัดการฟาร์มที่ได้มาตรฐานและมีประสิทธิภาพมากขึ้น มีการดูแลเอาใจใส่และควบคุมเฝ้าระวังโรคระบาดอย่างต่อเนื่อง ทำให้คาดว่าจะมีปริมาณผลผลิตไก่เนื้อ สุกร ไช้ไก่ โคเนื้อ และนํ้านมดิบ เพิ่มขึ้น โดยการผลิตไก่เนื้อและไข่ไก่ จะมีปริมาณเพิ่มขึ้นตามความต้องการบริโภคทั้งในประเทศและต่างประเทศ ด้านผลผลิตสุกร จะเพิ่มขึ้นจากการขยายการผลิตเพื่อรองรับความต้องการบริโภคของตลาดโลกที่เพิ่มขึ้น หลังการระบาดของโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกร

ในหลายประเทศ ส่งผลให้มีความต้องการเนื้อสุกรเพิ่มมากขึ้น ส่วนปริมาณการผลิตโคเนื้อที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากโครงการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อเพื่อรองรับความต้องการบริโภค ประกอบกับภาครัฐได้ดำเนินมาตรการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อเพื่อเป็นการสร้างอาชีพทางเลือกใหม่แก่เกษตรกรสำหรับการผลิตน้ำนมดิบมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เนื่องจากเกษตรกรผู้เลี้ยงมีระบบการเลี้ยงและการบริหารจัดการฟาร์มที่ดี โดยได้รับแรงจูงใจจากการรับซื้อน้ำนมดิบตามคุณภาพน้ำนม จึงมีการใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาคุณภาพน้ำนมโค อย่างไรก็ตาม ยังต้องมีการติดตามสถานการณ์ด้านสภาพอากาศที่อาจมีความแปรปรวน การเกิดโรคระบาดในสัตว์ รวมทั้งราคาน้ำมันและวัตถุดิบอาหารสัตว์ที่อาจส่งผลกระทบต่อต้นทุนการผลิตสินค้าปศุสัตว์ได้

สาขาประมง

สาขาประมงในปี 2564 คาดว่าจะขยายตัวอยู่ในช่วงร้อยละ 0.1–1.1 โดยผลผลิตกุ้งทะเลเพาะเลี้ยงจะเพิ่มขึ้นเล็กน้อยเมื่อเทียบกับปี 2563 เนื่องจากเกษตรกรบางรายเพิ่มเนื้อที่เพาะเลี้ยงหลังจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ในประเทศไทยมีทิศทางดีขึ้น และมีการเดินทางท่องเที่ยวมากขึ้น ทำให้ความต้องการของตลาดในประเทศปรับตัวเพิ่มขึ้น สำหรับผลผลิตจากการทำประมงทะเลมีแนวโน้มดีขึ้นจากการแก้ไขปัญหาการทำประมงทะเลอย่างต่อเนื่องของภาครัฐ ส่วนผลผลิตประมงน้ำจืด คาดว่ามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากการดำเนินงานตามนโยบายของภาครัฐ โดยมีการยกระดับมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงให้ได้มาตรฐาน GAP และมีการวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดมากขึ้น

สาขาบริการทางการเกษตร

สาขาบริการทางการเกษตรในปี 2564 คาดว่าจะขยายตัวอยู่ในช่วงร้อยละ 0.2–1.2 เนื่องจากการเพาะปลูกและเก็บเกี่ยวผลผลิตพืชที่สำคัญมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ทั้งข้าวนาปี ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มันสำปะหลัง และสับปะรดโรงงาน ทำให้มีกิจกรรมการจ้างบริการเตรียมพื้นที่เพาะปลูก การดูแลรักษา และการเก็บเกี่ยวผลผลิต ทั้งการจ้างบริการรถเกี่ยวนาข้าว การจ้างบริการเก็บเกี่ยวผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และมันสำปะหลัง เพิ่มขึ้น

สาขาป่าไม้

สาขาป่าไม้ในปี 2564 คาดว่าจะขยายตัวในช่วงร้อยละ 1.0–2.0 โดยมีปัจจัยหลักมาจากความต้องการไม้ยูคาลิปตัสที่มีอย่างต่อเนื่อง ทั้งจากในประเทศและต่างประเทศเพื่อนำไปใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตกระดาษ และแปรรูปเป็นเชื้อเพลิงชีวมวล (Wood Pellet) สำหรับผลิตพลังงานมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากความต้องการนำเข้าอย่างต่อเนื่องของตลาดจีนและกัมพูชา ซึ่งเป็นตลาดหลักของไทย เนื่องจากโรงงักไทยมีคุณภาพสูงเมื่อเทียบกับโรงงักของประเทศคู่แข่ง ด้านผลผลิตถ่านไม้ คาดว่าจะเพิ่มขึ้น เนื่องจากปัจจุบันมีการแปรรูปเป็นถ่านชาร์โคลมากขึ้นเพื่อนำไปใช้เป็นส่วนประกอบในอุตสาหกรรมผลิตเครื่องสำอาง ส่วนไม้ยางพาราคาดว่าจะมีผลผลิตลดลง เนื่องจาก

การปรับลดพื้นที่เป้าหมายการตัดโค่นพื้นที่สวนยางพาราเก่าและปลูกทดแทนด้วยยางพาราพันธุ์ดี หรือพืชเศรษฐกิจอื่น และภาครัฐมีโครงการประกันรายได้ให้แก่เกษตรกรชาวสวนยาง ส่งผลให้เกษตรกรตัดโค่นไม้ยางพาราลดลง ในขณะที่ผลผลิตครั้งอาจได้รับผลกระทบจากความแปรปรวนของสภาพอากาศ

แนวโน้มราคาสินค้าเกษตรที่สำคัญในปี 2564

- **สินค้าเกษตรที่คาดว่าจะราคาจะอยู่ในเกณฑ์ดี ได้แก่ ข้าว ทูเรียน มังคุด สุกর และโคเนื้อ** โดยข้าว เนื่องจากการคาดการณ์ปริมาณผลผลิตข้าวที่จะออกสู่ตลาดน้อยลง ขณะที่ความต้องการของตลาดภายในประเทศยังคงมีอย่างต่อเนื่อง ทูเรียน เนื่องจากความต้องการของตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ ยังคงมีอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับภาครัฐมีนโยบายพัฒนาคุณภาพผลผลิตให้มีมาตรฐานและส่งเสริมการแปรรูปสินค้าเพื่อเพิ่มมูลค่าให้สูงขึ้น มังคุด เนื่องจากความต้องการของตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศยังคงมีอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับภาครัฐมีนโยบายพัฒนาคุณภาพผลผลิตให้มีมาตรฐานและส่งเสริมการแปรรูปสินค้าเพื่อเพิ่มมูลค่าให้สูงขึ้น สุกর และโคเนื้อ เนื่องจากมีการวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศ
- **สินค้าเกษตรที่คาดว่าจะราคาจะใกล้เคียงกับปีที่ผ่านมา ได้แก่ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ สับปะรดโรงงาน ยางพารา ปาล์มน้ำมัน ลำไย เงาะ และไข่ไก่** เนื่องจากรัฐบาลมีมาตรการในการรักษาเสถียรภาพราคาสินค้าเกษตรไม่ให้ตกต่ำ และกึ่งขวางวนนาไม เนื่องจากราคากึ่งของไทยยังถูกกำหนดโดยราคากึ่งในตลาดโลกเป็นหลัก จึงไม่สามารถปรับราคาให้สูงขึ้นได้ แม้ยังคงมีความต้องการของตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งเป็นฐานลูกค้เดิม
- **สินค้าเกษตรที่คาดว่าจะปรับตัวดีขึ้น ได้แก่ มันสำปะหลัง อ้อยโรงงาน (รวมพันธุ์) ไข่เนื้อ น้ันมดิบ ปลานิล และปลาตูก** โดยมันสำปะหลัง เป็นผลจากความต้องการมันสำปะหลังของประเทศ คู่ค้ที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น และอ้อยโรงงาน (รวมพันธุ์) เนื่องจากผลผลิตที่ลดลง ประกอบกับราคาในตลาดโลก มีแนวโน้มปรับตัวดีขึ้น ไข่เนื้อ มีการวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศ น้ันมดิบ มีการปรับปรุงคุณภาพและผลผลิตน้ันมดิบให้ได้ตามมาตรฐานการรับซื้อน้ันมดิบ ปลานิล และปลาตูก เนื่องจากความต้องการบริโภคภายในประเทศยังมีอย่างต่อเนื่อง

แนวโน้มการส่งออกสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ในปี 2564

- **สินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ที่คาดว่าจะอยู่ในเกณฑ์ดี ได้แก่ มันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์ น้ันมปาล์ม สับปะรดและผลิตภัณฑ์ ทูเรียนและผลิตภัณฑ์ มังคุด เนื้อไก่และผลิตภัณฑ์ และเนื้อสุกরและผลิตภัณฑ์** เนื่องจากสินค้ามีคุณภาพดีและเป็นที่ต้องการของตลาดต่างประเทศ ประเทศคู่ค้หลักยังมีความต้องการอย่างต่อเนื่อง รวมถึงแนวโน้มเศรษฐกิจโลกที่ค่อย ๆ ฟื้นตัว ประกอบกับภาครัฐยังมีนโยบายในการขยายโอกาส และเพิ่มช่องทางการค้ใหม่ ๆ รวมถึงการประชาสัมพันธ์ในตลาดต่างประเทศ นอกจากนี้ การส่งออกเนื้อไก่

และผลิตภัณฑ์มีแนวโน้มขยายตัวทั้งในตลาดญี่ปุ่น สหภาพยุโรป และจีน รวมถึงเกาหลีใต้ที่คาดว่าจะขยายตัวได้มากขึ้น และเนื้อสุกรและผลิตภัณฑ์คาดว่าจะขยายตัวได้ดี เนื่องจากยังคงมีความต้องการจากตลาดต่างประเทศ ซึ่งเป็นผลจากการแพร่ระบาดของโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกรในประเทศจีนและประเทศเพื่อนบ้าน ที่ยังต้องใช้เวลานานในการฟื้นฟูสถานการณ์ให้ดีขึ้น รวมทั้งการแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่ส่งผลกระทบต่อกำลังการผลิตในต่างประเทศ ในขณะที่ประเทศไทยยังไม่พบการระบาดของโรคดังกล่าว จึงคาดว่าจะมีความต้องการนำเข้าสุกรจากไทยเพิ่มมากขึ้น

● **สินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ที่คาดว่าจะการส่งออกใกล้เคียงปีที่ผ่านมา** ได้แก่ ข้าวรวม ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ น้ำตาลและผลิตภัณฑ์ ยางพารา เงาะและผลิตภัณฑ์ ลำไยและผลิตภัณฑ์ นมและผลิตภัณฑ์ และสินค้าประมงและผลิตภัณฑ์ ทั้งนี้ภาครัฐมีแผนการทำงานเชิงรุกเพื่อเร่งขยายตลาดให้กับสินค้าเกษตรของไทย โดยจะมีการเจรจาการค้าระหว่างประเทศ เร่งเดินหน้าลงพื้นที่พบปะ สร้างความรู้ความเข้าใจกับเกษตรกรไทย ในภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศ เรื่องการใช้ประโยชน์จากความตกลงการค้าเสรี (FTA) เพื่อขยายโอกาสการส่งออกสินค้าเกษตรไทยสู่ต่างประเทศ โดยเฉพาะตลาดอาเซียน จีน อินเดีย ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และฮ่องกง ซึ่งมีการทำ FTA กับไทย และได้ยกเลิกการเก็บภาษีศุลกากรกับการนำเข้าสินค้าส่วนใหญ่จากไทยแล้ว ในขณะที่ภาวะเศรษฐกิจโลกโดยรวมยังฟื้นตัวอย่างช้า ๆ และสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ในหลายประเทศที่ยังคงมีอยู่ ยังเป็นข้อจำกัดของการส่งออกสินค้าเกษตรของไทย

ข้อเสนอแนะ

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ควรจัดเตรียมมาตรการและเร่งดำเนินการ เพื่อรองรับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม และพฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนไปอย่างถาวร (New Normal) โดย

1) บริหารจัดการน้ำอย่างเป็นระบบ และพัฒนาแหล่งน้ำในไร่นาของเกษตรกรและชุมชน เพื่อให้เกษตรกรมีน้ำเพียงพอสำหรับใช้ในการอุปโภคบริโภคและทำการเกษตร ตลอดจนป้องกันและบรรเทาปัญหาอุทกภัย รวมทั้งบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม เพื่อให้เกษตรกรสามารถใช้ประโยชน์จากที่ดินตามความเหมาะสมในแต่ละพื้นที่ให้เกิดประสิทธิภาพในการผลิตสูงสุดผ่านข้อมูล Agri-Map

2) พัฒนาระบบเตือนภัยด้านการเกษตร เพื่อใช้ในการติดตามและเตือนภัยเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศ การระบาดของโรคและแมลงศัตรูพืช ภาวะการผลิตและราคาสินค้าเกษตร แนวโน้มเศรษฐกิจทั้งในประเทศและโลก รวมทั้งพัฒนาช่องทางให้ข้อมูลข่าวสารผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ และ Application ต่าง ๆ เพื่อให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างทันท่วงที และสามารถปรับแผนการผลิตให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ตลอดจนการสร้างหลักประกันความมั่นคงทางด้านรายได้ อาทิ การประกันภัยพืชผล การเกษตรพันธสัญญา

3) ส่งเสริมเกษตรกรให้สามารถประกอบอาชีพได้อย่างมั่นคงด้วยการทำเกษตรในรูปแบบเกษตรกรรมยั่งยืน อาทิ เกษตรทฤษฎีใหม่ เกษตรผสมผสาน และเกษตรอินทรีย์ รวมทั้งช่วยเหลือให้แรงงานที่กลับคืนถิ่นหันกลับมาทำการเกษตรให้สามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัว ซึ่งเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันและเป็นทางรอดในสถานการณ์การระบาดของโควิด-19

4) สร้างมูลค่าเพิ่มและยกระดับมาตรฐานสินค้าเกษตร ส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรและอาหารแปรรูป ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยเน้นความเป็นอัตลักษณ์ด้านอาหารที่ผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมท้องถิ่นและวิถีชีวิตรูปแบบใหม่ (Fusion Food) ส่งเสริมการสร้างแบรนด์ของกลุ่มเกษตรกร โดยให้ความสำคัญกับกระบวนการผลิตสินค้าที่ปลอดภัย มีคุณภาพ และได้มาตรฐาน สามารถตรวจสอบย้อนกลับได้

5) ขับเคลื่อนแนวคิด “การตลาดนำการผลิต” โดยเพิ่มช่องทางและโอกาสทางการตลาดเพื่อช่วยให้เกษตรกรและผู้บริโภคสามารถซื้อขายสินค้าเกษตรออนไลน์ได้อย่างต่อเนื่อง อาทิ DGT Farm หรือดีจิตฟาร์ม ผ่านทาง www.dgtfarm.com และ อตก. เดลิเวอรี่ ผ่านทาง www.ortorkor.com รวมทั้งพัฒนาระบบโลจิสติกส์ด้านการเกษตรให้สามารถรักษาคุณภาพสินค้าเกษตรให้มีความสดใหม่และถึงมือผู้บริโภคอย่างรวดเร็ว โดยพัฒนาระบบกระจายและขนส่งสินค้า และเพิ่มประสิทธิภาพระบบสนับสนุนโลจิสติกส์การเกษตรให้เชื่อมโยงทางอิเล็กทรอนิกส์เพื่อการบริหารจัดการสินค้าเกษตรในประเทศและการส่งออกนำเข้าสินค้าเกษตร

6) พัฒนา Smart Farmer และ Young Smart Farmer โดยส่งเสริมองค์ความรู้ในการทำการเกษตรในรูปแบบเกษตรอัจฉริยะ เกษตรแม่นยำสูง (Precision Farming) ส่งเสริมการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ผ่านศูนย์เทคโนโลยีเกษตรและนวัตกรรม (Agritech and Innovation Center: AIC) ส่งเสริมสถาบันเกษตรกร/ผู้ประกอบการ/Start up เป็นหน่วยธุรกิจให้บริการทางการเกษตร (Agricultural Service Providers: ASP) เพื่อยกระดับสู่การให้บริการทางการเกษตรแบบครบวงจร รองรับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุซึ่งช่วยให้ประหยัดต้นทุนและมีการใช้แรงงานลดลง รวมทั้งพัฒนาเกษตรกรให้เป็นเกษตรกรมืออาชีพที่สามารถบริหารจัดการได้ตลอดโซ่อุปทาน

7) ส่งเสริมแนวคิดเศรษฐกิจแบ่งปัน (Sharing Economy) และแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) ให้แก่ชุมชนเกษตร เช่น การจับคู่ผู้เช่า/ให้เช่าเครื่องจักรกลการเกษตรระหว่างเกษตรกรในพื้นที่ใกล้เคียง การเชื่อมโยงกลุ่มแปลงใหญ่กับกลุ่มเกษตรกรที่ทำการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันเกษตรกรและเศรษฐกิจฐานราก

ตารางที่ 5 อัตราการเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตร

หน่วย: ร้อยละ

สาขา	2563	2564
ภาคเกษตร	-3.3	1.3-2.3
พืช	-4.7	1.9-2.9
ปศุสัตว์	2.7	1.0-2.0
ประมง	-2.6	0.1-1.1
บริการทางการเกษตร	-3.6	0.2-1.2
ป่าไม้	-0.5	1.0-2.0

ที่มา: กองนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

ตารางที่ 6 ผลผลิตสินค้าเกษตรที่สำคัญ (ปีปฏิทิน)

หน่วย: ล้านตัน

สินค้า	2562	2563*	การเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)
ข้าวนาปี	24.12	25.42	5.39
ข้าวนาปรัง	7.17	4.54	-36.66
ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	4.69	4.76	1.39
มันสำปะหลัง	30.77	29.17	-5.23
อ้อยโรงงาน (รวมพันธุ์)	128.42	74.57	-41.93
สับปะรดโรงงาน	1.83	1.39	-23.61
ยางพารา (ยางแผ่นดิบ)	4.84	4.75	-1.84
ปาล์มน้ำมัน	16.41	16.17	-1.45
ลำไย	1.019	1.023	0.44
ทุเรียน	1.02	1.11	9.20
มังคุด	0.35	0.34	-3.76
เงาะ	0.28	0.27	-4.31
ไก่เนื้อ (ล้านตัว)	1,588.63	1,694.52	6.67
สุกรมีชีวิต (ล้านตัว)	20.48	20.45	-0.16
โคเนื้อ (ล้านตัว)	1.35	1.38	2.21
ไข่ไก่ (ล้านฟอง)	14,848.85	15,132.09	1.91
น้ำนมดิบ (ล้านลิตร)	1.28	1.37	6.77
กุ้งทะเลเพาะเลี้ยง (พันตัน)	364.02	356.04	-2.19
ปลานิล (พันตัน)	213.87	206.58	-3.41
ปลาดุก (พันตัน)	102.36	99.91	-2.40

ที่มา: ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

หมายเหตุ: * ข้อมูลพยากรณ์ ณ เดือนพฤศจิกายน 2563

ตารางที่ 7 ราคาสินค้าเกษตรที่เกษตรกรขายได้

หน่วย: บาท/กิโลกรัม

สินค้า	2562		2563	การเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)
	ทั้งปี	ม.ค.-พ.ย.	ม.ค.-พ.ย.	
ข้าวเปลือกเจ้าความชื้น 15% (บาท/ตัน)	7,812	7,838	8,645	10.30
ข้าวนาปีหอมมะลิ (บาท/ตัน)	14,282	14,634	10,790	-26.27
ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ความชื้น 14.5%	7.67	7.63	7.60	-0.38
หัวมันสำปะหลังสดคละ	2.07	2.07	1.87	-9.80
อ้อยโรงงาน (บาท/ตัน)	602	589	691	17.28
สับประรดโรงงาน	5.91	5.72	11.14	94.97
ยางแผ่นดิบชั้น 3	40.96	41.37	43.25	4.55
ผลปาล์มน้ำมันทั้งทะลายมีน้ำหนัก>15 กก.	2.60	2.49	4.13	65.63
ลำไยเกรด A	26.31	26.24	21.97	-16.28
ทุเรียนหมอนทองคละ	99.86	99.86	102.15	2.29
มังคุดคละ	29.02	29.02	39.63	36.56
เงาะโรงเรียนคละ	24.22	25.82	23.48	-9.08
ไถ่รุ่นพันธุ์เนื้อ	36.85	36.69	35.51	-3.21
สุกร น้ำหนัก 100 กก. ขึ้นไป	66.52	66.96	71.94	7.44
ไข่ไก่สดคละ (บาท/ร้อยฟอง)	279	279	282	1.15
โคเนื้อขนาดกลางน้ำหนัก 350 – 450 กก.(บาท/ตัว)	31,158	31,111	32,532	4.57
น้ำนมดิบ	18.30	18.30	18.16	-0.78
กุ้งขาวแวนนาไมขนาด 70 ตัว/กก.	144	144	139	-3.54
ปลานิลขนาดกลาง	51.83	51.90	51.96	0.12
ปลาดุกบิ๊กอุย ขนาด 2 – 4 ตัว/กก.	43.87	43.43	48.98	12.78

ที่มา : ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

ตารางที่ 8 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ที่สำคัญ

สินค้า	ปริมาณ (ล้านตัน)			มูลค่า (ล้านบาท)		
	ม.ก.-ต.ค.		การเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)	ม.ก.-ต.ค.		การเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)
	2562	2563		2562	2563	
สินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์	-	-	-	1,109,399.03	1,079,923.93	-2.66
ข้าวรวม	6.54	4.49	-31.41	110,474.46	93,041.35	-15.78
ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ (พันตัน)	1.50	0.59	-60.36	14.96	5.98	-60.04
มันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์	4.71	4.92	4.48	49,377.34	48,145.08	-2.50
น้ำตาลและผลิตภัณฑ์	9.11	5.99	-34.31	90,137.36	62,992.03	-30.12
ยางพารา	3.31	3.22	-2.71	157,265.55	146,696.08	-6.72
น้ำมันปาล์ม	0.36	0.29	-21.43	6,311.28	6,259.21	-0.83
สับปะรดและผลิตภัณฑ์	0.44	0.29	-35.36	13,211.34	12,061.74	-8.70
ลำไยและผลิตภัณฑ์	0.54	0.42	-23.37	22,082.19	16,109.71	-27.05
ทุเรียนและผลิตภัณฑ์	0.66	0.64	-3.85	48,509.28	69,649.41	43.58
มังคุด	0.41	0.29	-28.40	16,655.22	15,032.70	-9.74
เงาะและผลิตภัณฑ์	0.021	0.016	-24.11	529.98	382.35	-27.86
เนื้อไก่และผลิตภัณฑ์	0.7441	0.7444	0.04	87,245.68	87,076.76	-0.19
เนื้อสุกรและผลิตภัณฑ์ (พันตัน)	12.35	31.36	153.95	2,180.38	4,290.27	96.77
ไข่ไก่สด (ล้านฟอง)	240.33	187.77	-21.87	655.81	558.73	-14.80
โคมีชีวิต (พันตัว)	253.24	260.13	2.72	4,591.71	4,646.31	1.19
ปลาและผลิตภัณฑ์	0.78	0.85	8.71	89,797.06	94,683.52	5.44
ปลาหมึกและผลิตภัณฑ์ (พันตัน)	35.22	39.22	11.36	8,381.78	7,942.97	-5.24
กุ้งและผลิตภัณฑ์ (พันตัน)	148.58	128.07	-13.81	43,286.87	37,382.24	-13.64
ผลิตภัณฑ์จากป่า (พันตัน)	33.87	58.93	74.02	1,245.71	1,422.17	14.17

ที่มา: ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร โดยความร่วมมือของกรมศุลกากร

หมายเหตุ: สินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ หมายถึง สินค้าในพิกัดศุลกากร ตอนที่ 1-24, 35.05.10, 35.05.20, 40.01, 4002.80, 4002.91, 4002.99, 40.05, 44.03, 50.01 - 50.03, 52.01, 53.03

ส่วนที่ 2

ความพาสูกของเกษตรกร ปี 2562

ความผาสุก ของเกษตรกร ปี 2562

ส่วนนโยบายและแผนพัฒนาเกษตรกรและองค์กรเกษตรกร กองนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตร

แผนพัฒนาการเกษตร ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2565) มีวิสัยทัศน์ คือ “ภาคเกษตรก้าวไกลด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม ตลาดนำการผลิต ชีวิตเกษตรกรมีคุณภาพ ทรัพยากรการเกษตรมีความสมดุลและยั่งยืน” ซึ่งสอดคล้องกับประเด็นสำคัญของการพัฒนาประเทศในหลายด้าน และจากวิสัยทัศน์ส่วนหนึ่งที่กำหนดไว้ว่า “ชีวิตเกษตรกรมีคุณภาพ” ย่อมนำไปสู่ “ความผาสุกของเกษตรกร” ด้วยเช่นกัน

การวัดความผาสุกของเกษตรกรจะพิจารณาจากดัชนีความผาสุกของเกษตรกร ซึ่งประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่

(1) **ด้านเศรษฐกิจ** คือ การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่มีเสถียรภาพ เศรษฐกิจมีความเข้มแข็งและมั่นคง เกษตรกรมีรายได้ที่เพียงพอ มีความมั่นคงและปลอดภัยในการทำงาน มีการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม และมีการออมเงินเพื่อสำรองไว้ใช้ยามฉุกเฉิน

(2) **ด้านสุขอนามัย** คือ การบริโภคอาหารที่เพียงพอและเหมาะสม ถูกต้องตามหลักโภชนาการ

(3) **ด้านการศึกษา** คือ ทักษะในการประกอบอาชีพ พึ่งพาตนเองได้ สามารถปรับตัวได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

(4) **ด้านสังคม** คือ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหรือการจัดการชุมชน/ท้องถิ่น ความภาคภูมิใจในอาชีพ ความอบอุ่นในครัวเรือน โดยสมาชิกในครัวเรือนมีความมุ่งมั่นในการดำเนินชีวิตร่วมกันอย่างมีจุดหมาย สามารถเลี้ยงดูผู้สูงอายุได้อย่างมีความสุข และรักษาสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน เพื่อให้สามารถดำรงความเป็นครอบครัวได้อย่างมีคุณภาพ และ

(5) **ด้านสิ่งแวดล้อม** คือ การมีระบบนิเวศที่สมดุล มีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์จะช่วยสร้างคุณภาพชีวิตที่ดี

สำหรับดัชนีความผาสุกของเกษตรกรในปี 2562 ซึ่งเป็นปีที่ 3 ของแผนพัฒนาการเกษตร ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 มีค่าอยู่ที่ระดับ 81.39 เป็นการพัฒนาอยู่ในระดับดี เพิ่มขึ้นจากปี 2561 ซึ่งมีค่าอยู่ที่ระดับ 80.30 โดยปัจจัยที่ส่งผลให้ดัชนีความผาสุกของเกษตรกรปรับตัวเพิ่มขึ้น ประกอบด้วย

- 1) ด้านสุขอนามัย มีการพัฒนาอยู่ในระดับดีมาก
- 2) ด้านสังคม มีการพัฒนาอยู่ในระดับดีมาก
- 3) ด้านเศรษฐกิจ มีการพัฒนาอยู่ในระดับปานกลาง
- 4) ด้านสิ่งแวดล้อม มีการพัฒนาอยู่ในระดับต้องปรับปรุง และ
- 5) ด้านการศึกษา มีการพัฒนาอยู่ในระดับต้องเร่งแก้ไข

รายละเอียดตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ดัชนีความผาสุกของเกษตรกร ปี 2559 - 2562

ดัชนี	แผนฯ 11		แผนฯ 12	
	2559	2560	2561	2562
ดัชนีความผาสุกของเกษตรกร	79.77	78.94	80.30	81.39
1. ดัชนีด้านเศรษฐกิจ	67.47	74.85	75.27	75.58
2. ดัชนีด้านสุขอนามัย	99.01	97.14	98.17	98.79
3. ดัชนีด้านการศึกษา	58.35	45.50	54.22	55.09
4. ดัชนีด้านสังคม	91.73	90.13	90.98	92.67
5. ดัชนีด้านสิ่งแวดล้อม	66.20	66.71	67.22	69.60

ที่มา: กองนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

หมายเหตุ:	คะแนนอยู่ระหว่าง	คะแนนอยู่ระหว่าง	คะแนนอยู่ระหว่าง	คะแนนอยู่ระหว่าง	คะแนนน้อยกว่า
	90.00 - 100.00	80.00 - 89.99	70.00 - 79.99	60.00 - 69.99	60.00
	คือ การพัฒนาอยู่ในระดับดีมาก	คือ การพัฒนาอยู่ในระดับดี	คือ การพัฒนาอยู่ในระดับปานกลาง	คือ การพัฒนาอยู่ในระดับต้องปรับปรุง	คือ การพัฒนาอยู่ในระดับต้องเร่งแก้ไข

เมื่อพิจารณาถึงรายละเอียดตัวชี้วัดของดัชนีในแต่ละด้าน พบว่า

1. ดัชนีด้านสุขอนามัย ปี 2562 มีค่าอยู่ที่ระดับ 98.79 เป็นการพัฒนาอยู่ในระดับดีมาก โดยเพิ่มขึ้นจากปี 2561 ซึ่งอยู่ที่ระดับ 98.17 โดยตัวชี้วัดในด้านสุขอนามัย คือ ตัวชี้วัดครัวเรือนเกษตรกรได้กินอาหารมีคุณภาพได้มาตรฐาน ปี 2562 มีค่าอยู่ที่ระดับ 99.09 เพิ่มขึ้นจากปี 2561 ซึ่งอยู่ที่ระดับ 98.88 เนื่องจากมีปัจจัยสนับสนุนจากนโยบายความปลอดภัยด้านอาหารและผลิตภัณฑ์อาหารของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งมีการขับเคลื่อนการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์และสินค้าเกษตรปลอดภัย โดยการให้ความรู้กับเกษตรกรและผู้บริโภคให้ตระหนักถึงความสำคัญของมาตรฐานและความปลอดภัยของอาหาร ตัวชี้วัดครัวเรือนเกษตรกรมีการจัดบ้านเรือนถูกสุขลักษณะ ปี 2562 มีค่าอยู่ที่ระดับ 98.48 เพิ่มขึ้นจาก

ปี 2561 ซึ่งอยู่ที่ระดับ 97.45 โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดบ้านเรือนถูกสุขลักษณะของครัวเรือนเกษตร คือ การดำเนินการส่งเสริมสุขภาพและการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการมีสุขภาพดีของประชาชนอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2560 จนถึงปัจจุบันของกรมอนามัย ด้วยโครงการ **“บ้านเรือนสะอาด อนามัยดี ปราศจากโรคภัย นำเศรษฐกิจพอเพียง”** รายละเอียดตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ดัชนีด้านสุขอนามัย ปี 2559 - 2562

ดัชนี	๒๕๖๑		๒๕๖๒	
	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒
ดัชนีด้านสุขอนามัย	99.01	97.14	98.17	98.79
1. ครัวเรือนเกษตรได้กินอาหารมีคุณภาพได้มาตรฐาน	98.99	98.47	98.88	99.09
2. ครัวเรือนเกษตรมีการจัดบ้านเรือนเป็นระเบียบถูกสุขลักษณะ	99.03	95.78	97.45	98.48

ที่มา: กองนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

2. ดัชนีด้านสังคม ปี 2562 มีค่าอยู่ที่ระดับ 92.67 เป็นการพัฒนาอยู่ในระดับดีมาก เพิ่มขึ้นจากปี 2561 มีค่าอยู่ที่ระดับ 90.98 โดยตัวชี้วัดในด้านสังคม คือ **ตัวชี้วัดคนสูงอายุได้รับการดูแลเอาใจใส่จากคนในครัวเรือน** ปี 2562 มีค่าอยู่ที่ระดับ 99.99 เพิ่มขึ้นเล็กน้อยจากปี 2561 ซึ่งอยู่ที่ระดับ 99.90 ตามที่กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้จัดทำแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ซึ่งให้ความสำคัญกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้อยู่กับครอบครัว ส่งเสริมค่านิยมในการอยู่ร่วมกับผู้สูงอายุ ส่งเสริมสมาชิกในครอบครัวและผู้ดูแลให้มีศักยภาพในการดูแลผู้สูงอายุ และกระทรวงสาธารณสุข ได้ให้ความสำคัญในการส่งเสริมและดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ โดยเน้นด้านสุขภาพอนามัย เพื่อให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพดี ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ **ตัวชี้วัดครัวเรือนมีความอบอุ่น** ปี 2562 มีค่าอยู่ที่ระดับ 99.76 เพิ่มขึ้นเล็กน้อยจากปี 2561 ซึ่งอยู่ที่ระดับ 99.48 เนื่องจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีทำให้การติดต่อสื่อสารในปัจจุบันมีความสะดวกรวดเร็ว จึงเกิดการสื่อสารในครอบครัวมากขึ้น อีกทั้งสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ให้ความสำคัญกับการสร้างเสริมสุขภาพของครอบครัว กำหนดให้มีแผนสุขภาพเด็ก เยาวชน และครอบครัว **ตัวชี้วัดการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร** ปี 2562 มีค่าอยู่ที่ระดับ 91.16 เพิ่มขึ้นจากปี 2561 ซึ่งอยู่ที่ระดับ 89.69 โดยภาครัฐมีนโยบายส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกร มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการบริหารจัดการร่วมกัน ทั้งทางด้านการผลิต การแปรรูป และการตลาด เพื่อสร้างโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรและสร้างอำนาจในการต่อรอง โดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกรผ่านโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) เครือข่ายแปลงใหญ่ Smart Farmer / Young Smart Farmer และวิสาหกิจชุมชน เป็นต้น **ตัวชี้วัดเกษตรกรมีความภูมิใจต่อความสำเร็จ**

ในการทำอาชีพเกษตร ปี 2562 มีค่าอยู่ที่ระดับ 75.66 เพิ่มขึ้นจากปี 2561 ซึ่งอยู่ที่ระดับ 67.65 เนื่องจากเกษตรกรมีความรู้สึกมั่นใจในอาชีพเกษตรกรรมและได้รับการยอมรับจากสังคมมากขึ้น ประกอบกับภาครัฐมีนโยบายและมาตรการในการพัฒนาศักยภาพของเกษตรกร ทำให้สามารถผลิตสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพมาตรฐานตรงกับความต้องการของตลาด ส่งผลให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น รายละเอียดตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ดัชนีด้านสังคม ปี 2559 - 2562

ดัชนี	แผนฯ 11		แผนฯ 12	
	2559	2560	2561	2562
ดัชนีด้านสังคม	91.73	90.13	90.98	92.67
1. เกษตรกรที่มีความภูมิใจต่อความสำเร็จในการทำอาชีพเกษตร	68.78	65.37	67.65	75.66
2. คราวเรือนมีความอบอุ่น	99.35	99.13	99.48	99.76
3. คนสูงอายุได้รับการดูแลเอาใจใส่จากคนในครัวเรือน	99.70	99.94	99.90	99.99
4. การเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร	91.87	87.82	89.69	91.16

ที่มา: กองนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

3. ดัชนีด้านเศรษฐกิจ ปี 2562 มีค่าอยู่ที่ระดับ 75.58 เป็นการพัฒนายู่ในระดับปานกลาง เพิ่มขึ้นเล็กน้อยจากปี 2561 ซึ่งอยู่ที่ระดับ 75.27 โดยมีตัวชี้วัด คือ **ตัวชี้วัดเงินออมของครัวเรือนเกษตร** มีค่าอยู่ที่ระดับ 100.00 ตั้งแต่ปี 2560 เป็นต้นมา โดยในปี 2562 ผลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจสังคมครัวเรือนเกษตรของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร พบว่า เงินออมของครัวเรือนเกษตรเท่ากับ 87,414.46 บาทต่อปี เพิ่มขึ้นจาก 72,056.22 บาทต่อปี ในปี 2561 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 21.31 เป็นผลจากนโยบายของภาครัฐที่ให้ความสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรและสถาบันเกษตรกร **ตัวชี้วัดรายได้ครัวเรือนเกษตร** ปี 2562 มีค่าอยู่ที่ระดับ 87.36 เพิ่มขึ้นจากปี 2561 ซึ่งอยู่ที่ระดับ 82.79 โดยผลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจสังคมครัวเรือนเกษตรของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร พบว่า รายได้เงินสดสุทธิครัวเรือนเกษตร ในปี 2562 เท่ากับ 269,448.22 บาทต่อปี เพิ่มขึ้นจาก 247,150.10 บาทต่อปี ในปี 2561 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 9.02 และรายได้เงินสดนอกภาคเกษตร ในปี 2562 จำนวน 190,844.53 บาทต่อปี เพิ่มขึ้นจาก 172,666.98 บาทต่อปี ในปี 2561 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 10.53 **ตัวชี้วัดการมีสิทธิในที่ดินทำกิน** ปี 2562 มีค่าอยู่ที่ระดับ 72.83 ลดลงจากปี 2561 ซึ่งอยู่ที่ระดับ 73.76 **ตัวชี้วัดรายจ่ายไม่จำเป็นของครัวเรือนเกษตร** (เครื่องดื่มแอลกอฮอล์และยาสูบ) ปี 2562 มีค่าอยู่ที่ระดับ 65.38 เพิ่มขึ้นจากปี 2561 ซึ่งอยู่ที่ระดับ 63.24 **ตัวชี้วัดการมีงานทำของแรงงานเกษตร** ปี 2562 มีค่าอยู่ที่ระดับ 51.01 ลดลงจากปี 2561 ซึ่งอยู่ที่ระดับ 59.67 **ตัวชี้วัดสัดส่วนหนี้สินต่อทรัพย์สินของครัวเรือนเกษตร** มีค่าดัชนีอยู่ที่ระดับ 50.00 มาตั้งแต่ปี 2559 ซึ่งเป็นตัวชี้วัดที่ต้องเฝ้าระวัง รายละเอียดตามตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ดัชนีด้านเศรษฐกิจ ปี 2559 - 2562

ดัชนี	แผนฯ 11		แผนฯ 12	
	2559	2560	2561	2562
ดัชนีด้านสิ่งแวดล้อม	66.20	66.71	67.22	69.60
1. รายได้ครัวเรือนเกษตร	71.07	72.83	82.79	87.36
2. การมีสิทธิในที่ดินทำกิน	76.84	76.83	73.76	72.83
3. การมีงานทำของแรงงานเกษตร	59.70	59.26	59.67	51.01
4. รายจ่ายไม่จำเป็นของครัวเรือนเกษตร	65.38	70.00	63.24	65.38
5. เงินออมของครัวเรือนเกษตร	74.45	100.00	100.00	100.00
6. สัดส่วนหนี้สินต่อทรัพย์สินของครัวเรือนเกษตร	50.00	50.00	50.00	50.00

ที่มา: กองนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

4. ดัชนีด้านสิ่งแวดล้อม ปี 2562 มีค่าอยู่ที่ระดับ 69.60 เป็นการพัฒนาอยู่ในระดับต้องปรับปรุงเพิ่มขึ้นจากปี 2561 ซึ่งอยู่ที่ระดับ 67.22 โดยตัวชี้วัดในด้านสิ่งแวดล้อม คือ ตัวชี้วัดการฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรดิน ปี 2562 ค่าอยู่ที่ระดับ 76.05 เพิ่มขึ้นจากปี 2561 ซึ่งอยู่ที่ระดับ 71.97 เป็นผลจากกรมพัฒนาที่ดิน ให้ความสำคัญในการบริหารจัดการทรัพยากรดินอย่างสมดุลและยั่งยืน ด้วยการฟื้นฟูปรับปรุงดินอนุรักษ์ดินและน้ำ ในพื้นที่การเกษตร ตัวชี้วัดสัดส่วนพื้นที่ป่าไม้ต่อพื้นที่ทั้งหมดของประเทศ ปี 2562 มีค่าอยู่ที่ระดับ 61.68 เท่ากับปี 2561 ซึ่งในปี 2562 มีพื้นที่ป่าไม้ 102.48 ล้านไร่ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากปี 2556 ที่มีพื้นที่ 102.12 ล้านไร่ หรือมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.36 เนื่องจากกรมป่าไม้ มีนโยบายฟื้นฟูสภาพป่า การทวงคืนผืนป่าเพื่อแก้ปัญหาหนี้ทุนบุกรุกป่า รายละเอียดตามตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ดัชนีด้านสิ่งแวดล้อม ปี 2559 - 2562

ดัชนี	แผนฯ 11		แผนฯ 12	
	2559	2560	2561	2562
ดัชนีด้านสิ่งแวดล้อม	66.20	66.71	67.22	69.60
1. สัดส่วนพื้นที่ป่าไม้ต่อพื้นที่ทั้งหมดของประเทศ	61.58	61.58	61.68	61.68
2. การฟื้นฟูทรัพยากรดิน	70.25	71.15	71.97	76.05

ที่มา: กองนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

5. **ดัชนีด้านการศึกษา** ปี 2562 มีค่าอยู่ที่ระดับ 55.09 เพิ่มขึ้นจากปี 2561 ซึ่งอยู่ที่ระดับ 54.22 แต่ยังคงเป็นการพัฒนาที่อยู่ในระดับต้องเร่งแก้ไข โดยมีตัวชี้วัด คือ **สมาชิกครัวเรือนเกษตรกรได้รับการศึกษาสูงกว่าภาคบังคับ** ค่าดัชนีด้านการศึกษายังคงที่อยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ของไทยเป็นผู้สูงอายุที่ได้รับการศึกษาต่ำกว่าภาคบังคับ

ตารางที่ 6 ดัชนีด้านการศึกษา ปี 2559 - 2562

ดัชนี	แผนฯ 11		แผนฯ 12	
	2559	2560	2561	2562
ดัชนีด้านการศึกษา	58.35	45.50	54.22	55.09
1. สมาชิกครัวเรือนเกษตรกรได้รับการศึกษาสูงกว่าบังคับ	58.35	45.50	54.22	55.09

ที่มา: กองนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

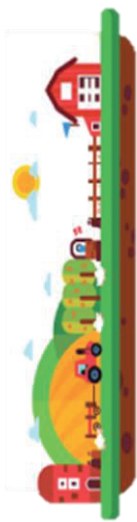
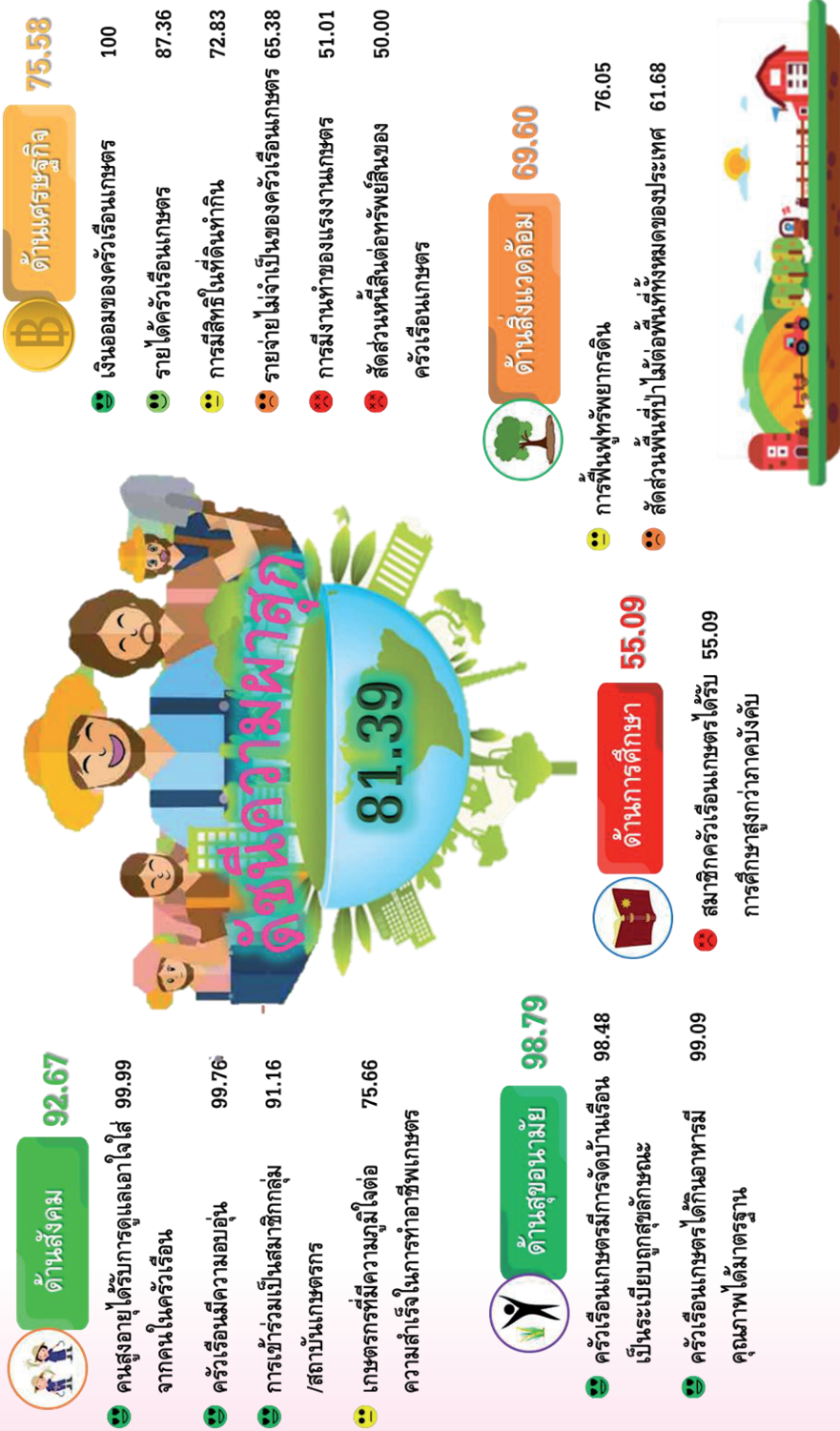
ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงและแก้ไขปัญหาในด้านการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม และด้านเศรษฐกิจ มีดังนี้

1. ด้านการศึกษา (1) สนับสนุนให้สมาชิกของครัวเรือนเกษตรกรได้รับการศึกษาสูงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านวิชาชีพอาชีวศึกษาและวิทยาลัยเกษตรกรรม เพื่อให้สามารถนำความรู้และพร้อมรับเทคโนโลยีใหม่ ๆ ไปใช้ในการเกษตรมากขึ้น (2) ส่งเสริมการศึกษาและการฝึกอบรมให้กับเกษตรกรอย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการผลิตและยกระดับรายได้ให้กับครัวเรือนเกษตรกร

2. ด้านสิ่งแวดล้อม (1) สนับสนุนการฟื้นฟูป่าที่เสื่อมโทรม ปลูกสวนป่าชุมชน ป่าเศรษฐกิจ เพื่อเพิ่มพื้นที่ป่าไม้ของประเทศ และการสร้างความตระหนักรู้และถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการทำเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมให้แก่เกษตรกร (2) ควรถ่ายทอดองค์ความรู้และสนับสนุนเทคโนโลยีด้านการฟื้นฟู/ปรับปรุงบำรุงดินที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ง่ายต่อการปฏิบัติ และเหมาะสมกับสภาพปัญหาของพื้นที่ รวมถึงส่งเสริมให้เกษตรกรปรับปรุงบำรุงดินในพื้นที่การเกษตรอย่างต่อเนื่อง

3. ด้านเศรษฐกิจ (1) ส่งเสริมให้เกษตรกรจัดทำบัญชีฟาร์ม เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการวิเคราะห์สถานภาพทางการเงิน ทั้งด้านรายได้ รายจ่าย หนี้สินและทรัพย์สิน ซึ่งทำให้ทราบถึงจุดอ่อนและผลสำเร็จในการทำเกษตร และใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการปรับเปลี่ยนและการวางแผนการผลิตล่วงหน้า รวมถึงสร้างวินัยทางการเงินให้แก่เกษตรกร (2) ควรพัฒนาและส่งเสริมให้ครัวเรือนเกษตรกรสามารถสร้างรายได้จากหลายแหล่ง เพื่อลดความเสี่ยงและความผันผวนทางด้านรายได้จากการทำเกษตรเพียงอย่างเดียว เช่น การแปรรูปสินค้าเกษตร และการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ดัชนีความพอใจของเกษตรกร ปี 2562

ส่วนที่ 3

โครงการศึกษา ต้นทุนโลจิสติกส์การเกษตร

โครงการศึกษา

ต้นทุนโลจิสติกส์การเกษตร

ส่วนนโยบายและแผนพัฒนาระบบโลจิสติกส์ด้านการเกษตร กองนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตร

การศึกษาต้นทุนโลจิสติกส์การเกษตร เป็นการศึกษาและจัดทำต้นทุนโลจิสติกส์สินค้าเกษตร เพื่อนำไปใช้ในการกำหนดแนวทางการพัฒนา และการติดตามและประเมินผลการพัฒนาระบบโลจิสติกส์ภาคเกษตร โดยดำเนินการในสินค้าเกษตร 3 ชนิด ในพื้นที่ 13 จังหวัด ได้แก่ 1) ข้าว ประกอบด้วย ข้าวขาวในจังหวัด พิษณุโลก พิจิตร สุพรรณบุรี พระนครศรีอยุธยา และนครศรีธรรมราช และข้าวหอมมะลิ ในจังหวัดเชียงราย นครราชสีมา และอุบลราชธานี 2) ปาล์มน้ำมัน ในจังหวัดกระบี่ และนครศรีธรรมราช และ 3) สับปะรดโรงงาน ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ระยอง ราชบุรี ชลบุรี และพิษณุโลก มีกลุ่มเป้าหมายในการศึกษา ได้แก่ เกษตรกร สถาบันเกษตรกร (สหกรณ์การเกษตร กลุ่มเกษตรกร และวิสาหกิจชุมชน) และสถานประกอบการที่ทำธุรกิจรวบรวมผลผลิตเกษตร รวม 345 ตัวอย่าง โดยใช้แบบสอบถามในการจัดเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ผล ด้วยระบบการจัดการฐานข้อมูลการประเมินตัวชี้วัดประสิทธิภาพด้านโลจิสติกส์สินค้าเกษตร (Agricultural Logistics Performance Index : ALPI) ซึ่งเป็นการคำนวณตามกิจกรรมโลจิสติกส์สินค้าเกษตรตลอดโซ่อุปทาน ตั้งแต่กิจกรรมการจัดการปัจจัยการผลิตและผลผลิตการรวบรวมผลผลิต การเก็บรักษา จนถึง การขนส่งหรือส่งมอบผลผลิตไปยังตลาดปลายทางของเกษตรกร (เช่น การจัดซื้อและจัดเก็บปัจจัยการผลิต การขนส่งปัจจัยการผลิต การเก็บเกี่ยว การตัดเกรด การขนส่งผลผลิต หรือการทำป้ายชื่อบนถุงที่ใช้บรรจุผลผลิต เป็นต้น) สถาบันเกษตรกร (เช่น การรวบรวมผลผลิต การตัดเกรดและบรรจุผลผลิต การเก็บรักษาผลผลิตในคลังสินค้า การขนส่งสินค้า การติดต่อสื่อสารกับเกษตรกรและลูกค้า เป็นต้น) และโรงงานแปรรูป (เช่น การจ้างเจ้าหน้าที่เพื่อคาดการณ์ความต้องการของลูกค้า การจัดซื้อวัตถุดิบและผลผลิต การรวบรวมและเก็บรักษาในคลังสินค้า การขนส่งวัตถุดิบและสินค้า และการทำ Barcode และ QR Code ในบรรจุภัณฑ์สินค้า และการติดต่อสื่อสารกับลูกค้า เป็นต้น) ซึ่งครอบคลุมใน 3 มิติ ประกอบด้วย มิติด้านทุน เช่น ต้นทุนขนส่ง ต้นทุนคลังสินค้า และต้นทุนการจัดการสินค้าคงคลัง มิติเวลา เช่น ระยะเวลาขนส่ง ระยะเวลาการจัดเก็บสินค้าคงคลัง และมิติความน่าเชื่อถือ เช่น อัตราความสูญเสียระหว่างการขนส่ง หรือการถูกตีกลับ เป็นต้น

ผลการประเมินประสิทธิภาพการบริหารจัดการโลจิสติกส์ สินค้าเกษตร โดยสรุปมีดังนี้

>>>ข้าว

1) ข้าวขาว

มิติต้นทุน พบว่า ต้นทุนโลจิสติกส์ต่อยอดขาย (เกษตรกร สถาบันเกษตรกร และโรงงานแปรรูป) เฉลี่ยร้อยละ 8.59 โดยเกษตรกรมีสัดส่วนต้นทุนโลจิสติกส์ต่อยอดขายเฉลี่ยร้อยละ 18.31 รองลงมา คือ โรงงานแปรรูปร้อยละ 3.55 และสถาบันเกษตรกรเฉลี่ยร้อยละ 3.92

ต้นทุนโลจิสติกส์ของเกษตรกรเป็นต้นทุนขนส่งมากที่สุด โดยมีสัดส่วนร้อยละ 16.61 รองลงมา คือ ต้นทุนสินค้าเสียหายร้อยละ 7.79 และต้นทุนการบริหารจัดการโลจิสติกส์ร้อยละ 3.52 ขณะที่สถาบันเกษตรกรมีต้นทุนโลจิสติกส์ส่วนใหญ่จากต้นทุนการบริหารคลังสินค้ามากที่สุด โดยมีสัดส่วนร้อยละ 4.23 รองลงมา คือ ต้นทุนสินค้าเสียหายร้อยละ 3.27 ต้นทุนขนส่งร้อยละ 2.84 และต้นทุนการบริหารจัดการโลจิสติกส์ ร้อยละ 0.72 สำหรับโรงงานแปรรูป มีต้นทุนโลจิสติกส์ต่อยอดขายส่วนใหญ่จากต้นทุนขนส่งมากที่สุด โดยมีสัดส่วนร้อยละ 5.90 รองลงมา คือ ต้นทุนสินค้าเสียหายร้อยละ 3.41 ต้นทุนการบริหารคลังสินค้าน้อยร้อยละ 1.70 และต้นทุนการถือครองสินค้าคงคลังร้อยละ 0.77

มิติเวลา พบว่า เกษตรกร สถาบันเกษตรกร และโรงงานแปรรูปใช้ระยะเวลาในการจัดส่งสินค้าเฉลี่ย 1 วัน

มิติความน่าเชื่อถือ พบว่า เกษตรกร สถาบันเกษตรกร และโรงงานแปรรูป มีอัตราความสามารถในการจัดส่งสินค้าได้ครบตามจำนวนเฉลี่ยร้อยละ 98.28 มีอัตราความเสียหายเฉลี่ยร้อยละ 3.19 และ อัตราสินค้าถูกตีกลับเฉลี่ยร้อยละ 1.57

2) ข้าวหอมมะลิ

มิติต้นทุน พบว่า มีต้นทุนโลจิสติกส์ต่อยอดขาย (เกษตรกร สถาบันเกษตรกร และโรงงานแปรรูป) เฉลี่ยร้อยละ 6.90 โดยเกษตรกรมีต้นทุนโลจิสติกส์ต่อยอดขายเฉลี่ยร้อยละ 13.01 รองลงมา คือ โรงงานแปรรูปเฉลี่ยร้อยละ 2.78 และสถาบันเกษตรกรเฉลี่ยร้อยละ 4.92

ต้นทุนโลจิสติกส์ของเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นต้นทุนขนส่งมากที่สุด โดยมีสัดส่วนร้อยละ 10.45 รองลงมา คือ ต้นทุนสินค้าเสียหายร้อยละ 8.38 และต้นทุนการบริหารจัดการโลจิสติกส์ร้อยละ 5.40 ขณะที่สถาบันเกษตรกรมีต้นทุนโลจิสติกส์ส่วนใหญ่จากต้นทุนสินค้าเสียหายมากที่สุด โดยมีสัดส่วนร้อยละ 2.24 รองลงมา คือ ต้นทุนการบริหารคลังสินค้าน้อยร้อยละ 1.19 ต้นทุนการบริหารจัดการโลจิสติกส์ร้อยละ 0.25 และต้นทุนขนส่งร้อยละ 0.99 สำหรับโรงงานแปรรูปมีต้นทุนโลจิสติกส์ส่วนใหญ่จากต้นทุนสินค้าเสียหายมากที่สุด โดยมีสัดส่วนร้อยละ 3.20 รองลงมา คือ ต้นทุนขนส่งร้อยละ 2.40 ต้นทุนการบริหารคลังสินค้าน้อยร้อยละ 1.03 และต้นทุนการถือครองสินค้าคงคลังร้อยละ 0.59

มิติเวลา พบว่า เกษตรกร สถาบันเกษตรกร และโรงงานแปรรูปใช้ระยะเวลาในการจัดส่งสินค้าเฉลี่ย 1.2 วัน

มิติความน่าเชื่อถือ พบว่า เกษตรกร สถาบันเกษตรกร และโรงงานแปรรูปมีอัตราความสามารถในการจัดส่งสินค้าได้ครบตามจำนวนเฉลี่ยร้อยละ 99.63 อัตราความเสียหายเฉลี่ยร้อยละ 5.00 และอัตราสินค้าถูกตีกลับเฉลี่ยร้อยละ 0.35

>>>ปาล์มน้ำมัน

มิติต้นทุน พบว่า ต้นทุนโลจิสติกส์ต่อยอดขาย (เกษตรกร สถาบันเกษตรกร และโรงงานแปรรูป) เฉลี่ยร้อยละ 8.89 โดยโรงงานแปรรูปมีต้นทุนโลจิสติกส์ต่อยอดขายเฉลี่ยร้อยละ 13.28 รองลงมา คือ เกษตรกรร้อยละ 9.42 และสถาบันเกษตรกรเฉลี่ยร้อยละ 3.97

ต้นทุนโลจิสติกส์ของเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นต้นทุนขนส่งมากที่สุด โดยมีสัดส่วนร้อยละ 5.47 รองลงมา คือ ต้นทุนสินค้าเสียหายร้อยละ 1.00 และต้นทุนการบริหารจัดการโลจิสติกส์ร้อยละ 0.36 ขณะที่สถาบันเกษตรกรมีต้นทุนโลจิสติกส์ส่วนใหญ่จากต้นทุนขนส่งมากที่สุด โดยมีสัดส่วนร้อยละ 3.29 รองลงมา คือ ต้นทุนสินค้าเสียหายร้อยละ 0.53 และต้นทุนการบริหารจัดการโลจิสติกส์ร้อยละ 0.36 สำหรับโรงงานแปรรูปมีต้นทุนโลจิสติกส์ส่วนใหญ่จากต้นทุนขนส่งมากที่สุด โดยมีสัดส่วนร้อยละ 9.90 รองลงมา คือ ต้นทุนการบริหารจัดการโลจิสติกส์ร้อยละ 1.21 ต้นทุนการบริหารคลังสินค้าร้อยละ 2.12 และต้นทุนการถือครองสินค้าคงคลังร้อยละ 0.05

มิติเวลา พบว่า เกษตรกร สถาบันเกษตรกร และโรงงานแปรรูป ใช้ระยะเวลาในการจัดส่งสินค้าเฉลี่ย 1 วัน

มิติความน่าเชื่อถือ พบว่า เกษตรกร สถาบันเกษตรกรและโรงงานแปรรูป มีอัตราความสามารถในการจัดส่งได้ครบตามจำนวนสินค้า เฉลี่ยร้อยละ 100.00 และมีอัตราความเสียหายเฉลี่ยร้อยละ 0.95 และอัตราสินค้าถูกตีกลับเฉลี่ยร้อยละ 1.66

>>>สับปะรดโรงงาน

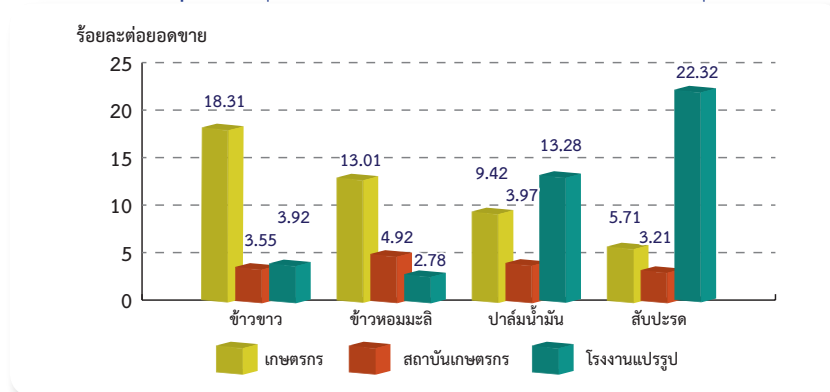
มิติต้นทุน พบว่า ต้นทุนโลจิสติกส์ต่อยอดขาย (เกษตรกร สถาบันเกษตรกรและโรงงานแปรรูป) เฉลี่ยร้อยละ 10.41 โดยเกษตรกรมีต้นทุนโลจิสติกส์ต่อยอดขายเฉลี่ยร้อยละ 5.71 รองลงมา คือ สถาบันเกษตรกรเฉลี่ยร้อยละ 3.21 และโรงงานแปรรูปเฉลี่ยร้อยละ 22.32

สัดส่วนต้นทุนโลจิสติกส์ของเกษตรกรส่วนใหญ่จากต้นทุนสินค้าที่เสียหายมากที่สุด โดยมีสัดส่วนร้อยละ 3.44 รองลงมา คือ ต้นทุนขนส่งร้อยละ 4.45 และต้นทุนสินค้าที่ถูกตีกลับร้อยละ 0.52 ขณะที่สถาบันเกษตรกร สัดส่วนต้นทุนโลจิสติกส์ส่วนใหญ่จากต้นทุนสินค้าเสียหายมากที่สุด โดยมีสัดส่วนร้อยละ 1.09 รองลงมา คือ สัดส่วนต้นทุนขนส่งร้อยละ 1.15 การบริหารคลังสินค้าร้อยละ 1.08 และต้นทุนการบริหารจัดการโลจิสติกส์ร้อยละ 0.36 สำหรับโรงงานแปรรูป ต้นทุนโลจิสติกส์ส่วนใหญ่จากต้นทุนการบริหารคลังสินค้าร้อยละ 18.24 และต้นทุนการถือครองสินค้าคงคลังร้อยละ 2.43 ตามลำดับ

มิติเวลา พบว่า เกษตรกร สถาบันเกษตรกร และโรงงานแปรรูป ใช้ระยะเวลาในการจัดส่งสินค้าเฉลี่ย 0.7 วัน

มิตินำเชื่อว่า เกษตรกร สถาบันเกษตรกร และโรงงานแปรรูป อัตราความสามารถในการจัดส่งสินค้าได้ครบตามจำนวนเฉลี่ยร้อยละ 98.26 มีอัตราความเสียหายของสินค้าเฉลี่ยร้อยละ 2.52 และอัตราสินค้าถูกตักกลับเฉลี่ยร้อยละ 1.50

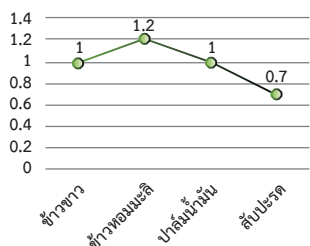
มิติต้นทุน : ต้นทุนโลจิสติกส์สินค้าเกษตร ปี 2562 ของหน่วยธุรกิจ

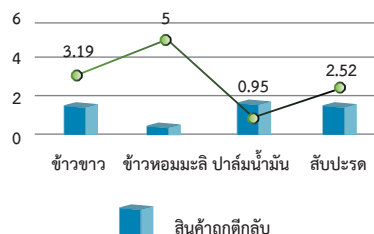
หมายเหตุ : ต้นทุนโลจิสติกส์สินค้าเกษตร ประกอบด้วย ต้นทุน 4 ส่วน ได้แก่

- 1) ต้นทุนขนส่ง
- 2) ต้นทุนการถือครองสินค้า
- 3) ต้นทุนบริหารคลังสินค้า และ
- 4) ต้นทุนการบริหารจัดการ

มิติตเวลา : ระยะเวลาในการจัดส่งสินค้าเกษตร

มิตินำเชื่อว่า : สินค้าถูกตักกลับและความเสียหายของสินค้า

ปัญหาอุปสรรค

ต้นทุนในการบริหารจัดการระบบโลจิสติกส์สินค้าเกษตร 3 ชนิด ข้างต้น จะเห็นได้ว่า ส่วนใหญ่คือ ต้นทุนการขนส่งและต้นทุนมูลค่าความเสียหายสูง ซึ่งเกิดจากการใช้แรงงานคนและเครื่องจักรกลการเกษตรที่ไม่มีประสิทธิภาพในการเก็บเกี่ยว เกิดการร่วงหล่นจำนวนมาก การรอคิวหน้าโรงงานนาน รวมทั้งต้องใช้ระยะเวลาในการขนส่งนานและเป็นระยะทางไกล วิธีการขนส่งผลผลิตมีการซ้อนทับบนรถ ไม่มีภาชนะหรือบรรจุภัณฑ์รองรับทำให้ผลผลิตเกิดกระแทกซ้ำ และเน่าเสีย รวมทั้งการไม่มีสถานที่หรือสิ่งอำนวยความสะดวกที่เพียงพอในการรักษาและจัดการคุณภาพผลผลิตเบื้องต้น ก่อนการส่งมอบไปยังโรงงาน ทำให้สินค้าถูกตักกลับ รายได้จากการจำหน่ายลดลง ปัญหาดังกล่าว เกิดจาก 1) เกษตรกร สถาบัน

เกษตรกรส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการบริหารจัดการการระบบโลจิสติกส์สินค้าเกษตรเบื้องต้น ไม่ว่าจะเป็นการรวบรวม จัดเก็บ และขนส่งสินค้าเกษตร รวมทั้งขาดทักษะในการใช้เทคโนโลยีหรือสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการจัดการโลจิสติกส์สินค้าเกษตรที่มีประสิทธิภาพและมีความเหมาะสม

2) ขาดการรวมกลุ่มหรือสร้างเครือข่ายการจัดการระบบโลจิสติกส์ที่มีประสิทธิภาพ เช่น การจัดซื้อปัจจัยการผลิตและการจำหน่ายผลผลิต ยังคงต่างซื้อต่างขาย การซื้อและขายผ่านสถาบันเกษตรกร (กลุ่มเกษตรกร สหกรณ์การเกษตรและวิสาหกิจชุมชน) ยังมีค่อนข้างน้อย ทำให้เกิดภาวะต้นทุนโลจิสติกส์สูงและยังมีข้อจำกัดในการควบคุมกระบวนการผลิตและรับรองคุณภาพสินค้าเกษตร ให้มีความสม่ำเสมอทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพตรงกับความต้องการของตลาด

3) เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรมีข้อจำกัดเรื่องการขาดแคลนแรงงาน การเข้าถึงแหล่งทุน และยังมีหนี้สินจำนวนมากเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้น จึงต้องเร่งขยายเพื่อนำเงินมาใช้หนี้และใช้จ่ายในครอบครัว การลงทุนเพื่อปรับปรุงระบบโลจิสติกส์ในการจัดการผลผลิตของตนเองจึงมีค่อนข้างน้อย

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) หน่วยงานภาครัฐควรต้องเร่งสร้างองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการระบบโลจิสติกส์ในระดับฟาร์ม และการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการสินค้าเกษตรให้แก่เกษตรกร

2) ผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการสินค้าเกษตร ตั้งแต่ต้นทาง กลางทาง และปลายทาง ได้แก่ เกษตรกร สถาบันเกษตรกร และโรงงานผู้ประกอบการ ควรมีการประชุมหารือแนวทางการรวบรวมและรับมอบสินค้า รวมทั้งการแบ่งปันผลประโยชน์ร่วมกัน เพื่อให้สามารถพัฒนาคุณภาพสินค้าไปพร้อม ๆ กับการลดต้นทุนโลจิสติกส์สินค้าเกษตร และกำหนดราคารับซื้อที่เป็นธรรมร่วมกัน เพื่อให้การบริหารจัดการสินค้าเกษตรตลอดโซ่อุปทานมีประสิทธิภาพมากขึ้น

3) สนับสนุนการรวมกลุ่มกันในหมู่เกษตรกรรายย่อย เพื่อรวบรวมผลผลิตให้เพียงพอต่อการอบการขนส่ง การส่งเสริมผู้ใช้บริการโลจิสติกส์การเกษตร (Logistics Service Provider) รวมทั้งการจัดระบบคิวขนส่งสินค้าหน้าโรงงานของกลุ่มเกษตรกร เพื่อควบคุมคุณภาพสินค้าเกษตร

4) หน่วยงานภาครัฐควรให้ความสำคัญในจัดทำแผนการถ่ายทอดการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อการบริหารจัดการโลจิสติกส์สินค้าเกษตรให้แก่เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ รวมทั้งส่งเสริมการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเชื่อมโยงข้อมูลและธุรกรรมระหว่างหน่วยงานในโซ่อุปทานสินค้าเกษตร อาทิ การจับคู่เกษตรกรกับโรงงาน การแจ้งรอบระยะเวลาการรับผลผลิตของโรงงานให้แก่เกษตรกร ทราบล่วงหน้า การเสริมสร้างความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการเรียกรถบรรทุกเข้าโรงงาน

5) สร้างจุดใจและสนับสนุนเงินทุนดอกเบี้ยต่ำหรือปลอดดอกเบี้ย ให้แก่เกษตรกร สถาบันเกษตรกร และผู้ประกอบการ สำหรับใช้ในการลงทุน ปรับปรุงและเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการระบบโลจิสติกส์ในโซ่อุปทานของตนเอง ทั้งด้านโครงสร้างพื้นฐานที่เกี่ยวข้องและสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการตลาดและโลจิสติกส์ รวมทั้งเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อการบริหารจัดการระบบโลจิสติกส์สินค้าเกษตรที่มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เช่น การใช้บรรจุภัณฑ์กันกระแทกและลดความบอบช้ำของสินค้า การจัดคิวรถแบบออนไลน์ เพื่อการขนส่งหรือส่งมอบสินค้าหน้าโรงงาน ลดการตีกลับและความเสียหายของสินค้า เป็นต้น

ส่วนที่ 4

แนวทางการบริหาร จัดการสินค้าข้าว

แนวทาง

การบริหารจัดการสินค้าข้าว

ส่วนนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตรพื้นที่เศรษฐกิจเฉพาะ กองนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตร

ปัจจุบันการผลิตสินค้าเกษตรหลายชนิดของประเทศไทยยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร สาเหตุสำคัญเกิดจากการใช้ประโยชน์ที่ดินไม่เหมาะสมและผลผลิตไม่ตรงตามความต้องการของตลาด ส่งผลให้ประสิทธิภาพการผลิตโดยเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ต้นทุนการผลิตสูง และในหลายสินค้ามีผลผลิตมากเกินความต้องการของตลาด กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงได้มีการขับเคลื่อนนโยบายการบริหารจัดการการผลิตสินค้าเกษตรตามแผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุกอย่างต่อเนื่อง โดยมุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาด้านการเกษตร โดยเฉพาะการส่งเสริมให้มีการใช้ประโยชน์ที่ดินให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ และการปรับสมดุลอุปสงค์ (Demand) อุปทาน (Supply) ของสินค้าเกษตร ซึ่งต้องอาศัยข้อมูลทั้งด้านกายภาพและด้านเศรษฐกิจ รวมทั้งพิจารณาความสอดคล้องเชื่อมโยงของพื้นที่ ชนิดสินค้า เกษตรกร รวมทั้งผู้ประกอบการ/โรงงาน และเจ้าหน้าที่ของภาครัฐ โดยข้อมูลด้านเศรษฐกิจถือเป็นข้อมูลที่สำคัญในการนำมาประกอบการบริหารจัดการการผลิตสินค้าเกษตรให้มีคุณภาพและปริมาณสอดคล้องกับความต้องการของตลาดตามศักยภาพของพื้นที่ เช่น ข้อมูลต้นทุน ผลตอบแทน อุปสงค์และอุปทาน โรงงานและแหล่งรับซื้อสินค้าทางเลือกสำหรับการปรับเปลี่ยนกิจกรรมการผลิตในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมตามแผนที่ Agri-Map เป็นต้น

ปี 2560-2562 สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ได้มีการศึกษาวิเคราะห์ด้านเศรษฐกิจสินค้าเกษตรที่สำคัญ ภายใต้โครงการบริหารจัดการการผลิตสินค้าเกษตรตามแผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก (Agri-Map) โดยเฉพาะข้าวซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ มีปริมาณผลผลิตจำนวนมาก และมีความผันผวนด้านราคา ซึ่งในปี 2562 ประเทศไทยมีเนื้อที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตร 149.24 ล้านไร่ โดยเป็นเนื้อที่เพาะปลูกข้าว 66.51 ล้านไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 44.56 ของเนื้อที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตร ซึ่งเป็นเนื้อที่ส่วนใหญ่ในการใช้ประโยชน์ทางการเกษตร ดังนั้น สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรจึงได้ศึกษาวิเคราะห์แนวทางการบริหารจัดการของสินค้าข้าว เพื่อให้ผลผลิตข้าวมีปริมาณและคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของตลาดตามศักยภาพของพื้นที่ โดยใช้การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT) ร่วมกับกระบวนการมีส่วนร่วมผ่านการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็น (Focus Group) เพื่อนำมาวิเคราะห์หามาตรการและแนวทางที่เหมาะสมในการบริหารจัดการสินค้าข้าว สรุปผลการศึกษาที่สำคัญได้ ดังนี้

1. การบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning) สินค้าข้าว

มีการกำหนดพื้นที่สำหรับบริหารจัดการสินค้าข้าวตามความต้องการของตลาด เพื่อสร้างความสมดุลของสินค้าข้าว ด้วยการกำหนดอุปสงค์และอุปทาน จากการคาดการณ์ผลผลิตข้าวรวม (Supply) ของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (ณ เดือน มีนาคม 2563) ปี 2563 จำนวน 29.13 ล้านตันข้าวเปลือก และความต้องการสินค้าข้าว (Demand) รวมการใช้ในประเทศและการส่งออก ปี 2564 จำนวน 28.79 ล้านตันข้าวเปลือก (จากปี 2563 จำนวน 32.48 ล้านตันข้าวเปลือก เนื่องจากมีการส่งออกลดลง สาเหตุสำคัญ คือ จีน ระบายสต็อกข้าว ซึ่งจากเดิมมีการนำเข้า ขณะนี้เป็นการส่งออกและค่าเงินบาทของไทยแข็งค่ากว่าประเทศคู่แข่งที่สำคัญ) ส่งผลให้ปริมาณผลผลิตข้าวมีมากกว่าความต้องการ จำนวน 0.34 ล้านตันข้าวเปลือก ซึ่งต้องมีการปรับลดพื้นที่ปลูกข้าว เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างอุปสงค์และอุปทาน คิดเป็นพื้นที่ที่ต้องปรับลดการปลูกข้าวรวม จำนวน 0.81 ล้านไร่ โดยสามารถนำมากำหนดพื้นที่สำหรับบริหารจัดการสินค้าข้าว ซึ่งปัจจุบันมีพื้นที่เหมาะสมมากและปานกลาง (S1/S2) จำนวน 44.35 ล้านไร่ และพื้นที่เหมาะสมน้อยและไม่เหมาะสม (S3/N) จำนวน 24.34 ล้านไร่ ดังนั้นจึงควรปรับลดการปลูกข้าวในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) เป็นลำดับแรก

2. แนวทางการบริหารจัดการสินค้าข้าว ประกอบด้วย

2.1 การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตในพื้นที่เหมาะสมมากและปานกลาง (S1/S2) โดยส่งเสริมระบบการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ส่งเสริมการจัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์ที่ดีตามมาตรฐาน GAP เพื่อลดต้นทุนการผลิตข้าว สนับสนุนพันธุ์ที่มีโอกาสทางการตลาด เช่น ข้าวอินทรีย์ ข้าวที่มีดัชนีน้ำตาลต่ำ ข้าวสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) เป็นต้น ยกกระดับคุณภาพสินค้าสู่มาตรฐาน (GAP/Organic) ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมเข้ามาช่วยในการปลูกข้าว ส่งเสริมการวางแผนการผลิตข้าวให้สอดคล้องกับแผนการผลิตและการตลาดข้าวครบวงจร และแผนบริหารจัดการน้ำ ส่งเสริมให้มีระบบตรวจสอบย้อนกลับ ส่งเสริมการตลาดโดยสนับสนุนการซื้อขายผ่านตลาดออนไลน์ ส่งเสริมให้มีการปลูกพืชหมุนเวียน โดยเฉพาะพืชตระกูลถั่วเพื่อการฟื้นฟูบำรุงดิน สนับสนุนการรวมกลุ่มแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสนับสนุนการวิจัยและการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย

ทั้งนี้ ในแต่ละภูมิภาคของประเทศไทยมีศักยภาพของแต่ละพื้นที่ในการปลูกข้าวแตกต่างกัน เช่น ภาคเหนือให้ความสำคัญในการผลิตข้าวอินทรีย์ และข้าวปลอดภัย (GAP) โดยภาคเหนือตอนบนเน้นการผลิตเพื่อจำหน่ายในท้องถิ่น และภาคเหนือตอนล่างเน้นผลิตเพื่อการค้าเชิงพาณิชย์และการแปรรูป ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ ให้เป็นแหล่งผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพสูง เป็นที่ต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศ ภาคกลางให้ความสำคัญในการผลิตข้าวเพื่อการค้าเชิงพาณิชย์และการแปรรูป เนื่องจากมีความพร้อมด้านแหล่งรับซื้อ อุตสาหกรรม การแปรรูป และการเชื่อมโยงตลาด ภาคตะวันออกให้ความสำคัญการผลิตข้าวเพื่อรองรับการพัฒนาพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) และภาคใต้ให้ความสำคัญในการผลิตข้าวพันธุ์พื้นเมืองที่เป็นสินค้าอัตลักษณ์พื้นถิ่นเพื่อพัฒนาให้เป็นสินค้าพรีเมียม (ข้าวสังข์หยด จ.พัทลุง)

2.2 การปรับลดพื้นที่ปลูกข้าวในพื้นที่เหมาะสมน้อยและไม่เหมาะสม (S3/N)

1) **กรณีปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกข้าวนาปี** (ปลูกพืชชนิดอื่น) สามารถทำได้โดยปรับปรุงเงื่อนไขระเบียบที่เกี่ยวข้องการเช่าที่นาให้เหมาะสมและเป็นธรรม สนับสนุนการใช้ Agri-map ร่วมกับฐานข้อมูล Big Data ด้านการเกษตร จัดทำแผนการผลิต และการตลาดสำหรับสินค้าทางเลือกในแต่ละจังหวัด สนับสนุนกิจกรรม/โครงการอย่างต่อเนื่องในเรื่องที่เกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนการผลิต สนับสนุนและจูงใจให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนการผลิตเป็นสินค้าเกษตรอื่นที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า เช่น สนับสนุนสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำหรือมาตรการด้านสินเชื่อ สนับสนุนปัจจัยการผลิต

2) **กรณีปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกข้าวนาปรัง** สามารถทำได้โดยสนับสนุนองค์ความรู้และข้อมูลด้านพืชทางเลือกใหม่ โดยเฉพาะพืชใช้น้ำน้อยหรือพืชอายุสั้น เช่น พืชตระกูลถั่ว ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ चना ถั่วฝักยาว พริก เป็นต้น รวมทั้งการสนับสนุนข้อมูลด้านตลาด เพื่อสร้างโอกาสและทางเลือกให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น

ทั้งนี้ ในแต่ละภูมิภาคของประเทศไทยมีสินค้าทางเลือกสำหรับการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่เหมาะสมน้อยและไม่เหมาะสม (S3/N) ของข้าวแตกต่างกัน โดยแนวทางการพิจารณาพืชทางเลือกจะต้องมีการพิจารณาร่วมกับปัจจัยสำคัญในหลายด้าน เช่น เป็นสินค้าเกษตรที่ให้ผลตอบแทนสูงกว่าสินค้าเดิม มีความเหมาะสมทางกายภาพ/ภูมิศาสตร์ มีโอกาสทางการตลาด/ไม่มีปัญหาทางการตลาด ในภาพรวม สอดคล้องกับสังคมวัฒนธรรมวิถีชีวิต รวมทั้งมีความสอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลและแผนพัฒนาระดับพื้นที่ เป็นต้น

ส่วนที่ 5

การศึกษาวิจัยเรื่อง

แนวทางการเพิ่มการใช้ยางพาราในประเทศ
และการจัดการสวนยางพาราอย่างยั่งยืนตามมาตรฐานสากล

การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการเพิ่มการใช้ยางพาราในประเทศและ การจัดการสวนยางพาราอย่างยั่งยืนตามมาตรฐานสากล

คณะนักยุทธศาสตร์เพื่อการปฏิรูปประเทศเชิงบูรณาการ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

ยางพาราเป็นพืชที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของไทย โดยในปี 2562 มีจำนวนครัวเรือนเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราสูงถึง 1.51 ล้านครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ 19.14 ของจำนวนครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมด โดยมีเนื้อที่ยืนต้นยางพารารวมทั้งประเทศ 22.53 ล้านไร่ เนื้อที่กรีดยางได้ 20.46 ล้านไร่ ผลผลิตยางพารารวม 4.84 ล้านตัน ในปี 2562 มีการใช้ยางพาราภายในประเทศจำนวน 0.74 ล้านตัน และมีการส่งออกจำนวน 3.64 ล้านตัน ทั้งนี้ ยางพาราเป็นสินค้าเกษตรที่มีมูลค่าการส่งออกสูงที่สุดถึง 190,633 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 14.49 ของมูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ทั้งหมด โดยส่งออกไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีนมากที่สุด คิดเป็นมูลค่าการส่งออก 106,404 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 55.82 ของมูลค่าการส่งออกยางพารารวมทั้งหมด จะเห็นได้ว่าการผลิตยางพาราของไทยพึ่งพาการส่งออกเป็นหลัก แต่เมื่อพิจารณาด้านราคายางพารา พบว่า ราคายางแผ่นดิบชั้น 3 ที่เกษตรกรขายได้ในช่วง 10 ปี ที่ผ่านมา (ปี 2553 - 2562) มีทิศทางลดลง จากกิโลกรัมละ 102.76 บาท ในปี 2553 เหลือเพียงกิโลกรัมละ 40.96 บาท ในปี 2562 ซึ่งปัจจัยด้านราคาซื้อขายในตลาดล่วงหน้ายังส่งผลให้ราคายางพาราในตลาดมีความผันผวนอีกด้วย จากกระแสอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของโลกในปัจจุบัน ทำให้ไทยต้องเผชิญกับข้อกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษี (Non-Tariff Barriers : NTBs) โดยเฉพาะในเรื่องของมาตรฐานการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืนในระดับสากล อาทิ Forest Stewardship Council (FSC) และ Programme for the Endorsement of Forest Certification Scheme (PEFC) โดยมีหลักการของการจัดการสวนยางพาราที่มุ่งเน้นถึงด้านสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม รวมถึงผลตอบแทนที่ดีต่อภาคเศรษฐกิจและสังคมในด้านของการช่วยเหลือชุมชนท้องถิ่นให้ได้รับประโยชน์จากป่าไม้ในระยะยาว มาตรฐานดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นข้อกำหนดในการจูงใจให้ประเทศผู้ผลิตดำเนินการให้เป็นไปตามหลักการของการพัฒนาแบบยั่งยืนอย่างสมัครใจ โดยมาตรฐานการจัดการสวนยางพาราอย่างยั่งยืน FSC มีตลาดต่างประเทศที่ให้การยอมรับ อาทิ ประเทศญี่ปุ่น กลุ่มสหภาพยุโรป และสาธารณรัฐเกาหลี ส่วนมาตรฐานการจัดการสวนยางพาราอย่างยั่งยืน PEFC ตลาดต่างประเทศที่ให้การยอมรับ อาทิ ประเทศญี่ปุ่น ซึ่งตลาดเหล่านี้เป็นตลาดส่งออกยางพาราที่สำคัญของประเทศไทย ดังนั้น ประเทศไทยจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปรับเปลี่ยนแนวทางการผลิต เพื่อเข้าสู่การรับรองตามมาตรฐานดังกล่าวให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและแนวโน้มการค้าในปัจจุบัน รวมถึงเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในตลาดโลก ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีการนำมาตรฐานการจัดการสวนยางพาราอย่างยั่งยืนมาใช้มากเท่าที่ควร

ดังนั้น เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาจากสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ไทยกำลังเผชิญในปัจจุบันของภาครัฐ รวมถึงเพื่อพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราของประเทศให้ทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน และเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่มาตรฐานการจัดการสวนป่าไม้เศรษฐกิจอย่างยั่งยืนในระดับสากล คณะผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญในเรื่องดังกล่าว จึงได้ทำการศึกษาแนวทางการส่งเสริมการใช้จ่ายยางพาราในประเทศ และการส่งเสริมการจัดการสวนยางพาราอย่างยั่งยืนตามมาตรฐานสากล จากการสัมภาษณ์ตัวแทนเกษตรกรผู้ทำสวนยางพาราและสถาบันเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ 4 ภูมิภาคของประเทศไทย โดยคัดเลือกจังหวัดที่มีเนื้อที่ปลูกยางพารามากที่สุดในแต่ละภูมิภาค ได้แก่ ภาคใต้ (จังหวัดสุราษฎร์ธานี) ภาคตะวันออกเฉิยงเหนือ (จังหวัดบึงกาฬ) ภาคเหนือ (จังหวัดพิษณุโลก) และภาคตะวันออก (จังหวัดระยอง) จังหวัดละ 30 คน รวม 120 คน รวมถึงการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง พบว่า ในด้านการเพิ่มการใช้จ่ายยางพาราภายในประเทศ กลุ่มเกษตรกรสวนยางพาราส่วนใหญ่ มีความเห็นว่าควรส่งเสริมการใช้จ่ายยางพาราสำหรับการผลิตสิ่งของที่มีความจำเป็นและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ส่วนกลุ่มตัวกลางผู้รับซื้อยางพารา ผู้ประกอบการแปรรูปยางขั้นต้น ผู้ประกอบการแปรรูปผลิตภัณฑ์ยาง หน่วยงานภาครัฐ และสถานศึกษา มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ควรส่งเสริมให้นายางพาราไปใช้ในกิจการการลงทุนขนาดใหญ่ของภาครัฐ รวมถึงส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนาเพื่อการแปรรูปในเชิงอุตสาหกรรม นำคุณสมบัติที่โดดเด่นของยางพารามาใช้ในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ให้มีความหลากหลายเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคในทุกระดับ สำหรับด้านการจัดการสวนยางอย่างยั่งยืนตามมาตรฐานสากล เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับมาตรฐานการจัดการสวนยางพาราอย่างยั่งยืน และมีความพร้อมที่จะปรับตัวต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ปัจจัยหนึ่งที่สำคัญและมีผลต่อการพิจารณาตัดสินใจในการเข้าสู่มาตรฐานการจัดการสวนยางพาราอย่างยั่งยืนของเกษตรกร คือ ราคาผลผลิตที่ได้รับการรับรองมาตรฐานสูงกว่าราคาตลาด ซึ่งหากเกษตรกรเข้าใจและเห็นถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับอย่างชัดเจน และภาครัฐเข้ามามีบทบาทช่วยเหลือในการส่งเสริมสนับสนุนให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงเงินทุน รวมถึงองค์ความรู้ด้านการดำเนินการต่าง ๆ จะทำให้เกษตรกรมีแนวโน้มดำเนินการตามแนวทางมาตรฐานการจัดการสวนยางอย่างยั่งยืนได้ในท้ายที่สุด จะสามารถช่วยลดข้อจำกัดที่เป็นอุปสรรคทางการค้าระหว่างประเทศ และเพิ่มขีดความสามารถในการตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคที่มากขึ้น ตลอดจนสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกร ทำให้มีคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

การวิเคราะห์โครงสร้างสถานการณ์ปัจจุบันด้านการส่งเสริมการใช้ยางในประเทศ และการส่งเสริมการจัดการสวนยางพาราอย่างยั่งยืนตามมาตรฐานสากล ด้วยแบบจำลอง Diamond Model พบว่าด้านเงื่อนไขปัจจัยการผลิต เชิงบวก ได้แก่ การมีวัตถุดิบยางพาราขั้นต้นและกลางเป็นจำนวนมาก และมีมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมสำหรับผลิตภัณฑ์ยางพาราที่ครอบคลุมทุกรูปแบบ รวมทั้งผลงานวิจัยทางด้านยางพาราที่สามารถนำมาใช้ได้อย่างเพียงพอเพื่อการต่อยอดสร้างมูลค่าให้แก่เกษตรกรและผู้ผลิตส่วนเชิงลบ ได้แก่ วัตถุดิบยางพาราที่ได้รับการรับรองมาตรฐานในปัจจุบันยังมีน้อย รวมถึงมีแหล่งอุตสาหกรรมแปรรูปผลิตภัณฑ์ยางพาราน้อย ทำให้ความสามารถในการผลิตต่ำ และมีต้นทุนการผลิตสูง ตลอดจนขาดแคลนแรงงานวัยทำงาน เนื่องจากโครงสร้างของประชากรไทยที่เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุในปัจจุบัน เงื่อนไขด้านอุปสงค์เชิงบวก ได้แก่ ความต้องการใช้ยางพาราที่เพิ่มสูงขึ้นจากนโยบายภาครัฐ รวมถึงความต้องการสินค้าและวัสดุยางพาราที่ได้รับการรับรองมาตรฐานในระดับสากล ซึ่งเป็นโอกาสให้สามารถจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ได้มากขึ้น ส่วนเชิงลบ คือ ความต้องการวัตถุดิบและผลิตภัณฑ์ยางพาราในประเทศยังมีจำนวนไม่มาก อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและสนับสนุน เชิงบวก ได้แก่ การมีอุตสาหกรรมภายในประเทศเพื่อรองรับความต้องการของผู้บริโภคที่ขยายตัวเพิ่มสูงขึ้น นอกจากนี้ยังมีนิคมอุตสาหกรรมยางพาราเฉพาะด้านเพื่อสร้างเครือข่ายให้เกิดความเชื่อมโยง ผลักดันให้เกิดการเพิ่มปริมาณการใช้ยางพารา ส่วนเชิงลบ ได้แก่ อุตสาหกรรมขึ้นปลายน้ำมีจำนวนน้อย ทำให้การแปรรูปผลิตภัณฑ์เพื่อจำหน่ายออกสู่ตลาดยังไม่หลากหลาย รวมถึงขาดทิศทางที่ชัดเจนในการดำเนินการ เพื่อเข้าสู่การรับรองมาตรฐานการจัดการสวนยางอย่างยั่งยืน ด้านกลยุทธ์ของกิจการ โครงสร้าง และการแข่งขัน เชิงบวก ได้แก่ คุณภาพของวัตถุดิบยางพาราที่มีคุณสมบัติโดดเด่นแตกต่างจากผู้ผลิตอื่น ๆ รวมถึงความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านในการผลิตถุงมือยาง และล้อยางรถยนต์ ที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคในตลาดโลกที่เติบโตสูงขึ้น และการมีความพร้อมด้านการส่งเสริมการจัดการสวนยางพาราอย่างยั่งยืน ซึ่งแสดงให้เห็นจากความพร้อมด้านหน่วยงานกำกับดูแล ส่วนเชิงลบ ได้แก่ มีวัตถุดิบอื่นที่สามารถใช้ทดแทนยางพารา เช่น ยางสังเคราะห์ ซึ่งมีราคาที่ถูกลง ทำให้ยางพาราสูญเสียส่วนแบ่งตลาด ความสามารถในการแข่งขันของประเทศในตลาดต่างประเทศ การรับรองมาตรฐานการจัดการสวนยางพาราอย่างยั่งยืน ซึ่งถือได้ว่าเป็นการกีดกันทางการค้าของต่างประเทศรูปแบบหนึ่ง และความต้องการของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป โอกาสและการเปลี่ยนแปลง เชิงบวก ได้แก่ ศักยภาพของผู้ประกอบการในการแปรรูปผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพาราที่สอดคล้องกับความต้องการของต่างประเทศ นอกจากนี้ยังพบว่าปัจจุบันมีแนวโน้มความต้องการวัตถุดิบและผลิตภัณฑ์แปรรูปจากไม้ยางพาราที่เพิ่มสูงขึ้น ส่วนเชิงลบ ได้แก่ ความเข้มงวดของกฎระเบียบการจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐ ทำให้เกิดข้อจำกัดในการนำยางพาราไปใช้ในการดำเนินโครงการต่าง ๆ การเปิดเสรีทางการค้าในรูปแบบต่าง ๆ และปัจจัยทางด้าน

การชะลอตัวของเศรษฐกิจโลก บทบาทของภาครัฐ เชิงบวก ได้แก่ นโยบายการส่งเสริมการใช้ยางพาราในภาครัฐ ด้วยการลงทุนในโครงการก่อสร้างขนาดใหญ่ของประเทศ รวมทั้งการส่งเสริมด้านเงินทุนแก่กลุ่มเกษตรกร และผู้ประกอบการในทุกระดับ ตลอดจนมีการกำหนดหน่วยงานรับผิดชอบกำกับดูแลในการส่งเสริมการเข้าสู่มาตรฐานการจัดการสวนยางอย่างยั่งยืน ส่วนเชิงลบ ได้แก่ ขาดการประสานงานเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงาน รวมถึงการขาดบุคลากรผู้เชี่ยวชาญในการดำเนินงาน เพื่อลดข้อผิดพลาด และสร้างความน่าเชื่อถือให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน

การศึกษาโครงสร้างอุตสาหกรรมยางพาราของประเทศไทย พบว่า อุตสาหกรรมยางพารามีจุดแข็ง ได้แก่ การมีมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมสำหรับผลิตภัณฑ์ยางพาราที่ครอบคลุม คุณสมบัติเฉพาะของยางพาราที่โดดเด่นเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศคู่แข่ง และการให้การสนับสนุนของรัฐบาล รวมถึงการเติบโตของอุตสาหกรรมยานยนต์ในประเทศ ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพในการแข่งขัน จุดอ่อน ได้แก่ ความต้องการวัตถุดิบยางพาราในอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ยางในประเทศมีจำนวนไม่มาก เนื่องจากอุตสาหกรรมแปรรูปยางพารามีจำนวนน้อย ประกอบกับแนวโน้มที่ลดลงของกำลังแรงงาน อีกทั้งปริมาณความต้องการวัตถุดิบยางพาราที่ได้รับการรับรองมาตรฐานยังมีจำนวนไม่มาก ในส่วนของการผลักดันให้เข้าสู่มาตรฐานการจัดการสวนยางอย่างยั่งยืน พบว่า ปัจจุบันประเทศไทยยังขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านมาตรฐานการจัดการสวนยางอย่างยั่งยืน รวมถึงเกษตรกรยังขาดการรับรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานดังกล่าว โอกาสของอุตสาหกรรมยางพาราไทย ได้แก่ ตลาดต่างประเทศให้การยอมรับในผลิตภัณฑ์ยางพาราที่ได้รับมาตรฐานการจัดการสวนยางอย่างยั่งยืนเพิ่มมากขึ้น และแนวโน้มความต้องการวัตถุดิบที่ได้รับการรับรองเพิ่มสูงขึ้น อุปสรรค ได้แก่ การเปิดเสรีทางการค้า ส่งผลให้ผลิตภัณฑ์สินค้าจากหลายประเทศสามารถมาแข่งขันกับประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น แนวโน้มความต้องการของสินค้าที่เปลี่ยนแปลงไป โดยมีความต้องการในผลิตภัณฑ์ที่มีลักษณะโดดเด่นเฉพาะเจาะจงมากยิ่งขึ้น และยังมีปัจจัยภายนอก ได้แก่ การชะลอตัวของภาวะเศรษฐกิจที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการระบาดของโรคโควิด 19 และการลดลงของราคาน้ำมันในตลาดโลก

ผลการศึกษาดังกล่าวนำไปสู่แนวทางเชิงกลยุทธ์ ประกอบด้วย กลยุทธ์เชิงรุก 4 กลยุทธ์ ได้แก่ (1) พัฒนาปรับปรุงผลิตภัณฑ์ยางพาราให้เกิดการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าและคุณภาพ สร้างความแตกต่างให้กับผลิตภัณฑ์โดยคำนึงถึงความต้องการของตลาด พร้อมกับกระจายผลิตภัณฑ์ไปสู่กลุ่มผู้บริโภคผ่านช่องทางการค้าออนไลน์ (2) ส่งเสริมการนำนโยบายของภาครัฐไปสู่การปฏิบัติ เพื่อให้เกิดการนำยางพาราไปใช้ผ่านโครงการของภาครัฐ และภาคเอกชน โดยการจูงใจให้ลงทุนเพิ่มขึ้นด้วยมาตรการทางภาษี และคิดค้นนวัตกรรมใหม่เพื่อสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคได้ (3) สร้างผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพและเป็นที่ยอมรับผ่านการรับรองมาตรฐานสากล เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้บริโภค (4) พัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการไทยผ่านนโยบายของภาครัฐ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการผลิต กลยุทธ์เชิงรับ 3 กลยุทธ์ ได้แก่ (1) ส่งเสริมอุตสาหกรรมแปรรูปในระดับชุมชนพร้อมกับพัฒนาทักษะองค์ความรู้เกี่ยวกับยางพาราและการแปรรูปให้แก่เกษตรกร (2) พัฒนาผลิตภัณฑ์ยางพาราให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคทุกกลุ่มเป้าหมาย (3) กระตุ้นความต้องการใช้ยางพาราในประเทศผ่านการประชาสัมพันธ์

เพื่อสร้างการรับรู้ ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับยางพาราและผลิตภัณฑ์ยางพารา กลุ่มธุรกิจเชิงแก้ไข 3 กลุ่มธุรกิจ ได้แก่ (1) เพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ยางพารา (2) เร่งรัดการส่งเสริมวัตถุดิบ และผลิตภัณฑ์ที่ได้รับมาตรฐานการจัดการสวนยางอย่างยั่งยืน (3) พัฒนาผู้เชี่ยวชาญให้มีความรู้ทางด้านมาตรฐานการจัดการสวนยางอย่างยั่งยืน กลุ่มธุรกิจป้องกัน 4 กลุ่มธุรกิจ ได้แก่ (1) ยกกระดับผลิตภัณฑ์ให้มีมาตรฐานเพื่อสร้างความได้เปรียบในเชิงแข่งขัน (2) ส่งเสริมการนำยางพาราไปใช้ในเชิงรุก ทั้งในโครงการภาครัฐและภาคเอกชน ในผลิตภัณฑ์สำหรับในชีวิตประจำวัน (3) ส่งเสริมการใช้ยางพาราในประเทศเพื่อลดการพึ่งพาการส่งออก (4) พัฒนาคุณภาพของวัตถุดิบยางพาราให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล

ข้อเสนอแนะ

จากการวิเคราะห์ Diamond model, SWOT และ TOWS Matrix ทำให้ได้ข้อเสนอแนะสำหรับการส่งเสริมการใช้ยางในประเทศ และการจัดการสวนยางอย่างยั่งยืนตามมาตรฐานสากล โดยสรุปได้ดังนี้

1. แนวทางการส่งเสริมการใช้ยางในประเทศ ประกอบด้วย

1) ส่งเสริมการใช้ยางพาราในโครงการขนาดใหญ่ของภาครัฐ อาทิ การสร้างถนนพาราซอยด์ซีเมนต์ในหมู่บ้านหรือพื้นที่ทุรกันดาร การนำยางพาราไปเป็นส่วนผสมการสร้างขอบทางถนน หรือใช้ในการผลิตอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการจราจร การคมนาคมขนส่ง เช่น หมอนรองรางรถไฟ แบร์รีเออร์ เป็นต้น

2) ส่งเสริมการใช้ยางพาราในภาคการเกษตร อาทิ การนำยางพาราไปผลิตล้อยางในพาหนะทุกรูปแบบที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร โดยภาครัฐสามารถส่งเสริมและอุดหนุนการเปลี่ยนล้อในรถดังกล่าวมาเป็นล้อชนิดพิเศษที่ถุกคิดค้นด้วยการนำยางธรรมชาติเข้าไปเป็นส่วนผสมมากขึ้น อีกทั้งอุปกรณ์ทางการเกษตรขนาดใหญ่ก็สามารถส่งเสริมให้ใช้ยางมาทดแทนได้ทันที เช่น บ่อน้ำขนาดใหญ่ หรือธนาคารน้ำที่ปูพื้นและผนังด้วยยางพารา หรือฝ้ายางพาราเพื่อรองรับผลผลิตหรือนำผลผลิตไปผึ่งแดด แผ่นยางพาราปูพื้นในคอกปศุสัตว์ ฝายชะลอน้ำ เป็นต้น

3) ส่งเสริมการทำถนนยางพารารอบเขตชลประทาน เนื่องจากถนนบริเวณคลองชลประทานถือเป็นผลพลอยได้ที่สร้างประโยชน์ในพื้นที่ให้กับคนในชุมชน ทำให้คนในชุมชนมีถนนสัญจรไปมาได้โดยสะดวก มีความปลอดภัย และอาจสร้างขยายจากแนวคลองชลประทานเข้าไปในบริเวณที่มีประชาชนอาศัยอยู่โดยรอบด้วย

4) ส่งเสริมการใช้ยางพาราในกองทัพ ด้วยการใช้อ้อยที่มียางพาราเป็นส่วนผสมมากขึ้น ทั้งพาหนะที่ใช้สัญจร หรือพาหนะที่ใช้ในการรบ นอกจากนี้ ในสนามซ้อมรบและยุทธวิธีของกองทัพยังสามารถนำยางพาราไปประยุกต์ใช้ได้ เช่น พื้นสนาม เป้ายิง ชุดป้องกันการกระแทกหรือแนวกันกระสุน หุ่นจำลอง เป็นต้น

5) ส่งเสริมการผลิตยางล้อทุกรูปแบบ อุตสาหกรรมการผลิตล้อรถยนต์ถือเป็นอุตสาหกรรมหลักที่มีการนำยางพาราเข้าไปใช้ และเป็นอุตสาหกรรมที่ผู้ผลิตไทยมีศักยภาพ ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมล้อรถยนต์มีแนวโน้มเติบโตอย่างต่อเนื่องจากความต้องการใช้รถทั่วโลก ดังนั้น จึงควรใช้เป็นอุตสาหกรรมหลักเพื่อจะส่งเสริมการใช้ยางในประเทศในมากขึ้น

6) ส่งเสริมโครงการทางเลือกที่ใช้ยางพารา เช่น การใช้เบาะยางพาราในยานยนต์ รถจักรยานยนต์ อุปกรณ์ประดับยนต์ต่าง ๆ การทำลู่วิ่ง การทำพื้นสนามกีฬา การทำพื้นสนามเด็กเล่น เป็นต้น และอาจใช้มาตรการจูงใจให้ภาคเอกชนเกิดความร่วมมือในการนำยางพาราไปใช้ในการผลิตและแปรรูปเพิ่มขึ้น

7) พัฒนาอุตสาหกรรมยางพาราที่เป็นจุดแข็งของไทยให้เป็นบริษัทชั้นนำของโลก โดยการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมภูมิอยางทางการแพทย์ และอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพารา ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่เป็นจุดแข็งของไทย ให้มีศักยภาพและขนาดธุรกิจเทียบเท่าผู้ผลิตสินค้าในระดับโลก เพื่อเป็นการสร้างโอกาสทางธุรกิจและสร้างรายได้แก่เกษตรกรอย่างยั่งยืนในระยะยาว

8) ภาครัฐควรใช้มาตรการสนับสนุน เพื่อเป็นการเสริมแรงและกระตุ้นให้เกิดการใช้ผลิตภัณฑ์ยางพาราในประเทศมากขึ้น อาทิ สนับสนุนให้ประชาชนใช้ผลิตภัณฑ์จากยางพาราโดยขยายช่องทางการจัดจำหน่ายผ่านตลาดออนไลน์ สนับสนุนการใช้หมอนและที่นอนยางพาราในโรงพยาบาล บ้านพักเด็ก บ้านพักคนชรา เป็นต้น

2. แนวทางการจัดการสวนยางอย่างยั่งยืนตามมาตรฐานสากล ประกอบด้วย

1) การใช้ตลาดนำการผลิต ในการจัดเก็บข้อมูลความต้องการผลผลิตที่ได้รับการรับรองมาตรฐานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดทำฐานข้อมูลความต้องการของผู้ประกอบการและเป็นเครื่องมือสำคัญในการส่งเสริมให้เกษตรกรเข้ารับการรับรองมาตรฐานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) การศึกษาและวิจัย รวมทั้งการพัฒนาต่อยอดงานวิจัยเดิมที่มีอยู่แล้ว เพื่อให้ได้คู่มือการจัดการสวนยางอย่างยั่งยืนสำหรับเจ้าหน้าที่ผู้ดูแล และใช้ในการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่เกษตรกรสวนยางในพื้นที่ที่รับผิดชอบ

3) การสร้างองค์ความรู้และการพัฒนาทักษะการจัดการสวนยางอย่างยั่งยืนตามมาตรฐานสากล ให้แก่เจ้าหน้าที่และเกษตรกรสวนยาง เพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้ารับการรับรองมาตรฐานที่นานาชาติยอมรับ ให้ทุกภาคส่วนมีการทำงานที่สอดคล้องเชื่อมโยงกันเพื่อการขับเคลื่อนอย่างเป็นระบบ และทำให้อุตสาหกรรมยางพาราของประเทศไทยทั้งระบบมีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับ

4) ประเทศไทยมีมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม การจัดการสวนป่าไม้เศรษฐกิจอย่างยั่งยืน (มอก. 14061) ซึ่งได้รับการเทียบเคียงว่ามีความใกล้เคียงและเทียบเท่ามาตรฐาน PEFC ดังนั้น ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้มีหน่วยตรวจที่ได้มาตรฐานสากลรวมถึงผู้ตรวจที่ผ่านการรับรองและขึ้นทะเบียนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อยกระดับคุณภาพและมาตรฐาน การรับรองสวนยางพาราของประเทศไทยให้ได้มาตรฐานสากล

5) การส่งเสริมให้เกษตรกรรวมกลุ่มแบบแปลงใหญ่ เพื่อลดต้นทุนในการตรวจรับรองมาตรฐาน

ที่ปรึกษา

นายฉันทานนท์

นางสาวทัศนีย์

นายพงศ์ไท

วรรณเขจร

เมืองแก้ว

ไทย์ธิน

เลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

รองเลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

ผู้อำนวยการกองนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตร

คณะผู้จัดทำ

ภาวะเศรษฐกิจการเกษตรปี 2563 และแนวโน้มปี 2564

นางสาวพนิดา

นายสุคนธ์

นางสาวสุประมา

นางสาวเบญจมาภรณ์

นางศาสตราภยา

นางสาวมินท์ธิตา

นางสาวกวิณฑิพย์

นายพงษ์พีระ

นายชิติพันธุ์

นายรัฐภูมิ

ไพบุลย์จิตต์อารี

คกงล่อม

โรจนะบุรานนท์

คกกระพันธ์

อนันต์ธนศาล

ธนวนศ์จรัสสิน

ศรีงาม

मुखแจ้ง

เชิดชูไชย

อิฐรัตน์

ผู้อำนวยการส่วนวิเคราะห์

และประมาณการเศรษฐกิจการเกษตร

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ

นักวิเคราะห์นโยบายและแผน

นักวิเคราะห์นโยบายและแผน

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

Office of Agricultural Economics (OAE)

ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร

กรุงเทพมหานคร 10900

โทรศัพท์ 0 2940 6488 โทรสาร 0 2940 6488